

व्यावसायिक फोहोरमैला ब्यवस्थापन प्राविधिक
Professional Waste Management Technician

१६९६ घण्टा अवधिको पाठ्यक्रम
(दक्षतामा आधारित)

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
पाठ्यक्रम विकास तथा समकक्षता निर्धारण महाशाखा
सानोठिमी, भक्तपुर
२०८२ (2025 AD)

विषय सूची

परिचय:	१
लक्ष्य:	१
उद्देश्य:	१
पाठ्यक्रम विवरण र संरचना:	१
पाठ्यक्रमको विशेषता:	१
तालिम अवधि:	१
लक्षित समूह:	१
लक्षित स्थान:	२
प्रशिक्षार्थी संख्या:	२
प्रशिक्षणको भाषा:	२
प्रशिक्षार्थी उपस्थिति:	२
प्रवेश मापदण्ड:	२
प्रशिक्षकको न्यूनतम योग्यता:	२
प्रशिक्षक-प्रशिक्षार्थीको अनुपात:	२
प्रशिक्षणका माध्यम र सामग्री:	२
प्रशिक्षण विधि:	२
कार्यगत तालिम:	२
प्रशिक्षार्थी मूल्याङ्कन:	२
प्रशिक्षार्थी मूल्याङ्कन ग्रेड निर्धारण:	३
प्रमाणपत्र प्रदान:	३
सीप परीक्षणको व्यवस्था:	३
प्रशिक्षण सम्बन्धी सुझाव:	३
पाठ्यक्रम कार्यान्वयनको लागि सुझाव:	४
पाठ्यक्रम संरचना (Curriculum Structure):	५
मोड्युल क्रम (Module Sequence)	७
दक्षतासूची (Competency List)	८
खण्ड क मोड्युल १: परिचय (Introduction)	१५
खण्ड क मोड्युल २: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य (Occupational Safety and Health)	१९
खण्ड क मोड्युल ३: आधारभूत व्यवस्थापकीय कार्य (Basic Management Work)	२९
सब मोड्युल ३-१: कार्यशाला व्यवस्थापन	२९
सब मोड्युल ३-२: पूर्वाधार व्यवस्थापन	३५
सब मोड्युल ३-३: अभिलेखीकरण	४४
सब मोड्युल ३-४: पुनः प्रयोग्य वस्तुको बजारीकरण	४८
सब मोड्युल ३-५: जोखिम न्यूनीकरण	५४
सब मोड्युल ३-६: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन	५९
सब मोड्युल ३-७: आधारभूत विद्युतीय कार्य	६९
सब मोड्युल ३-८: साधारण मर्मत संभार	७५
खण्ड क मोड्युल ४: फोहोरमैला संकलन तथा वर्गीकरण (Waste Collection and Segregation)	८५
सब मोड्युल ४-१: फोहोरमैला सर्वेक्षण	८५
सब मोड्युल ४-२: फोहोरमैला संकलन	९१

सब मोड्युल ४-३: फोहोरमैला वर्गीकरण	१००
सब मोड्युल ४-४: फोहोरमैला ढुवानीको व्यवस्थापन	११०
खण्ड क मोड्युल ५; प्रशोधन कार्य (Processing work)	११६
सब मोड्युल ५-१: प्लाष्टिक जन्य फोहोरको प्रशोधन	११६
सब मोड्युल ५-२: धातु जन्य फोहोरको प्रशोधन	१२४
सब मोड्युल ५-३: सिसा जन्य फोहोरको प्रशोधन	१३३
सब मोड्युल ५-४: ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोर प्रशोधन	१३९
सब मोड्युल ५-५: रासायनिक फोहोर प्रशोधन	१४३
सब मोड्युल ५-६: विद्युतीय फोहोरको र प्रशोधन र व्यवस्थापन	१५१
सब मोड्युल ५-७: जैविक फोहोर प्रशोधन	१६१
सब मोड्युल ५-८: स्वास्थ्य जन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन	१६८
खण्ड ख मोड्युल १: प्रयोगात्मक गणित (Applied Mathematics)	१७७
खण्ड ख मोड्युल २: सञ्चार तथा जीवनोपयोगी सीप (Communication and Employability Skills)	१७९
खण्ड ख मोड्युल ३: लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (Gender Equity and Social Inclusion)	१८३
खण्ड ख मोड्युल ४: उद्यमशीलता विकास (Entrepreneurship Development)	१८६
खण्ड ग: कार्यस्थल तालिम (On the Job Training (OJT))	१९२
औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials)	१९४
आवश्यक स्टेसनरीहरू	१९७
पूर्वाधार तथा सुविधाहरू (Infrastructure and Facilities)	१९८
आभार (Acknowledgements)	१९९

परिचय:

यो पाठ्यक्रम दक्षतामा आधारित पाठ्यक्रम (Competency-based Curriculum) हो। यस पाठ्यक्रमले प्रशिक्षकहरूलाई सम्बन्धित पेशाको लागि आवश्यक पर्ने ज्ञान तथा सीपहरू प्रदर्शन तथा प्रशिक्षण गर्न र प्रशिक्षार्थीहरूलाई व्यक्तिगत एवम् औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरूको सुरक्षालाई पहिलो प्राथमिकता दिएर प्रयोगात्मक अभ्यास मार्फत सीप प्राप्त गर्न र दक्ष हुन मार्ग निर्देशन प्रदान गर्दछ। यस पाठ्यक्रममा आधारित रहेर सञ्चालित तालिम कार्यक्रमबाट उत्पादित जनशक्ति सम्बन्धित पेशाको लागि आवश्यक पर्ने सीपहरूमा दक्षता हासिल गरेर अथवा आफूसँग भएका परम्परागत सीप र ज्ञानलाई समेत नवीनतम प्रविधि अनुसार सुधार गरी बजार सान्दर्भिक सक्षम पेशाकर्मीको रूपमा स्वरोजगार हुन अथवा सम्बन्धित उद्योग व्यवसायमा रोजगारी प्राप्त गर्न समर्थ हुनेछन्।

लक्ष्य:

फोहोरमैला व्यवस्थापन क्षेत्रमा सीपयुक्त व्यावसायिक जनशक्ति उत्पादन गरी रोजगारी तथा स्वरोजगारका अवसरहरू सिर्जना गर्ने।

उद्देश्य:

यस पाठ्यक्रममा आधारित रहेर सञ्चालित तालिम कार्यक्रमको अन्तमा प्रशिक्षार्थीहरू फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी निम्न लिखित कार्यहरू गर्न सक्षम हुनेछन्:

- पेशागत स्वास्थ्य तथा सुरक्षा व्यवस्थापन गर्न,
- फोहोरको प्रारम्भिक सर्वेक्षण र वर्गीकरण गर्न,
- फोहोर संकलन, ढुवानी तथा भण्डारणको व्यवस्थापन गर्न,
- जैविक, प्लाष्टिक, धातु, सिसा, रासायनिक, स्वास्थ्यजन्य तथा ई-फोहोर प्रशोधन गर्न,
- कम्पोस्ट, बायोग्यास, ब्रिकेट उत्पादन प्रक्रियाहरू प्रयोग गर्न,
- फोहोर व्यवस्थापनको पूर्वाधार योजना, स्थापना र सञ्चालन गर्न,
- जोखिम न्यूनीकरण र स्वास्थ्य सुरक्षा उपायहरू अपनाउन,
- प्रशोधित वस्तुहरूको प्याकेजिङ, मूल्यनिर्धारण र बजारीकरण गर्न,
- कार्यशाला व्यवस्थापन गर्न,
- फोहोर व्यवस्थापनका उपकरणहरूको मर्मत सम्भार गर्न,
- अन्तिम विसर्जनस्थल (landfill site) व्यवस्थापन गर्न,
- सञ्चार तथा जीवनोपयोगी सीपहरू प्रदर्शन गर्न र
- पेशासंग सम्बन्धित व्यावसायिक योजना तयार गर्ने।

पाठ्यक्रम विवरण र संरचना:

यो पाठ्यक्रम व्यावसायिक फोहोरमैला व्यवस्थापन प्राविधिकले सम्पादन गर्ने कार्यमा आधारित छ र उक्त कार्यहरूलाई विभिन्न मोड्युलहरूमा समावेश गरिएको छ। यस पाठ्यक्रमले प्रशिक्षार्थीहरूलाई आफ्नो आवश्यकता र सहजता अनुरूपका मोड्युल/हरू मात्र अध्ययन गर्ने सुविधा पनि प्रदान गर्दछ। साथै यसमा व्यक्तिगत लगायत व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षा, व्यावहारिक गणित, संचार तथा जीवनोपयोगी सीप, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेसीकरण र उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी मोड्युल समेत समावेश गरिएका छन् (पाठ्यक्रम संरचना हेर्नुहोस्)।

पाठ्यक्रमको विशेषता:

यो पाठ्यक्रम दक्षतामा आधारित पाठ्यक्रम भएकोले यसमा प्रशिक्षार्थी केन्द्रित सिकाइलाई अनिवार्य गर्दछ। यस पाठ्यक्रमको ८० प्रतिशत समय सीप सिकाइमा र २० प्रतिशत समय सैद्धान्तिक ज्ञानको लागि छुट्याइएको छ। तसर्थ यस पाठ्यक्रमको जोड पाठ्यक्रममा समावेश गरिएका सीपहरू प्रदान गर्न वा सिकाउनमा केन्द्रित हुनेछ।

तालिम अवधि:

यस पाठ्यक्रमको अवधि १६९६ घण्टा हुनेछ। जसमध्ये १२ हप्ता (५७६ घण्टा) कार्यगत (On-the-Job) तालिम अनिवार्य गरिएको छ।

लक्षित समूह:

- औपचारिक प्राविधिक तथा व्यावसायिक तालिम प्राप्त गरी रोजगार तथा स्वरोजगारका लागि इच्छुक युवाहरू

लक्षित स्थान:

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदबाट सम्बन्धन स्वीकृत प्राप्त तालीम केन्द्र प्रदायक संस्था

प्रशिक्षार्थी संख्या:

एक समूहमा अधिकतम २० जना

प्रशिक्षणको भाषा:

प्रशिक्षणको भाषा नेपाली वा अंग्रेजी वा आवश्यकता अनुसार दुबै हुन सक्ने छन्। यद्यपि, छलफल स्थानीय भाषामा र प्राविधिक शब्दावली (Technical Terminologies) अंग्रेजीमा पनि उल्लेख हुनेछन्।

प्रशिक्षार्थी उपस्थिति:

तालीम अवधिभर प्रशिक्षार्थीको उपस्थिति प्रत्येक मोड्युलमा कम्तीमा ९०% पुगेको हुनु पर्नेछ अन्यथा प्रमाणपत्र पाउन योग्य मानिने छैन। पाठ्यक्रममा उल्लेख भएका सम्पूर्ण सीपमा अभ्यास गरी दक्षता हासिल गरेको हुनुपर्नेछ।

प्रवेश मापदण्ड:

निम्न आधार पूरा गरेका व्यक्तिहरू यस तालिममा प्रवेश पाउनेछन्।

- न्यूनतम आधारभूत शिक्षा (८ कक्षा) उत्तीर्ण र १८ वर्ष उमेर पुगेका इच्छुक व्यक्तिहरू
- प्रशिक्षार्थी छनौट प्रक्रियामा उत्तीर्ण भएका

प्रशिक्षकको न्यूनतम योग्यता:

- वातावरणीय इञ्जिनियरिङमा डिप्लोमा तह, वा वातावरण विज्ञान वा फोहोरमैला व्यवस्थापन व्यवसायमा सीप परीक्षण तह-२, वा सो सरह योग्यता उत्तीर्ण, र कम्तीमा ५ वर्षको व्यावसायिक अनुभव भएको।
- प्रशिक्षक प्रशिक्षण सम्बन्धी तालिम प्राप्त गरेको।
- राम्रो संचार तथा प्रशिक्षण सीप भएको।

प्रशिक्षक-प्रशिक्षार्थीको अनुपात:

- प्रयोगात्मक कक्षाको लागि १:१०
- सैद्धान्तिक कक्षाको लागि १:२०

प्रशिक्षणका माध्यम र सामग्री:

प्रभावकारी प्रशिक्षण तथा प्रदर्शनका लागि आवश्यक सामग्रीहरू:

- हातेपुस्तिका (Handout), रुजुसुची (Checklist)
- डिस्प्ले नमूनाहरू, फिल्म चार्ट, पोष्टर, बोर्ड
- श्रव्यदृष्य सामग्री, मल्टिमिडिया प्रोजेक्टर
- कम्प्युटरमा आधारित प्रशिक्षण सामग्री (इन्टरनेटमा उपलब्ध शिक्षण सामग्री, अन्तरक्रियात्मक भिडियो)
- वास्तविक वस्तु (Real Object)

प्रशिक्षण विधि:

यस पाठ्यक्रममा आधारित रहेर तालिम सञ्चालन गर्दा वयस्क सिकाइ रणनीति (Adult learning strategy) अवलम्बन गरिनेछ र प्रशिक्षणको क्रममा उदाहरणयुक्त व्याख्या (Illustrated Talk), छलफल (Discussion), प्रदर्शन (Demonstration), समूह कार्य (Teamwork), निर्देशित अभ्यास (Guided Practice), एकल अभ्यास (Individual Practice), लगायत नवीनतम प्रशिक्षण विधिहरू प्रयोग गरिनेछ।

कार्यगत तालिम:

यो तालिम कार्यक्रममा संलग्न भएका प्रशिक्षार्थीहरूले २८ हप्ताको संस्थागत तालिम समाप्त गरी सकेपछि अनिवार्यरूपमा १२ हप्ताको कार्यगत तालिम (OJT) मा सहभागी हुनु पर्नेछ। कार्यगत तालिम अवधिमा अनिवार्य रूपमा सम्बन्धित संस्थाको नियम पालना गर्नु पर्नेछ। (OJT) प्रदायक संस्थामा कार्यगत तालीम सम्पन्न गर्ने प्रशिक्षार्थीहरूलाई मात्र तालीम प्रदायक संस्थाले प्रमाणपत्र प्रदान गर्न सक्नेछ। कार्यगत तालिम सम्बन्धी छुट्टै निर्देशिका तयार गरी लागू गर्न सकिनेछ।

प्रशिक्षार्थी मूल्याङ्कन:

- प्रशिक्षार्थीहरूले प्राप्त गरेको सीपको मूल्यांकन सम्बन्धित प्रशिक्षकले नियमित रूपमा गर्नुपर्नेछ।
- प्रशिक्षार्थीहरूले सिकेको प्राविधिक ज्ञानको मूल्याङ्कन सम्बन्धित प्रशिक्षकले मौखिक वा लिखित परीक्षाद्वारा गर्नुपर्नेछ।

- प्रत्येक मोड्युलको प्रयोगात्मक र सैद्धान्तिक दुबै मूल्याङ्कन गरी कम्तीमा ६० प्रतिशत अंक प्राप्त गर्नुपर्नेछ ।
- प्रत्येक मोड्युलमा कम्तीमा एउटा आन्तरिक मूल्याङ्कन र तालिमको अन्तमा एउटा प्रयोगात्मक र सैद्धान्तिक परीक्षा सम्बन्धित तालिम प्रदायक संस्थाले नै लिनुपर्नेछ ।
- सम्बन्धित तालिम प्रदायक संस्थाले सम्पूर्ण सीपमा अभ्यास गरेको प्रमाण पेश गर्नु पर्नेछ ।

प्रशिक्षार्थी मूल्याङ्कन ग्रेड निर्धारण:

क्र.सं.	उपलब्धि प्रतिशत	स्तरीकृत अङ्क	अक्षरमा उपलब्धि स्तर	उपलब्धि स्तरको व्याख्या
१	९० र सोभन्दा माथि	४.०	A+	सर्वोत्तम (Outstanding)
२	८० र सोभन्दा माथि ९० भन्दा कम	३.६	A	अत्युत्तम (Excellent)
३	७० र सोभन्दा माथि ८० भन्दा कम	३.२	B+	उत्कृष्ट (Very Good)
४	६० र सोभन्दा माथि ७० भन्दा कम	२.८	B	उत्तम (Good)
५	६० भन्दा कम	-	NG	अवर्गीकृत (Not Graded)

प्रमाणपत्र प्रदान:

यो पाठ्यक्रम अनुसारको तालिम सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्ने प्रशिक्षार्थीहरूलाई सम्बन्धित तालिम प्रदायक संस्थाले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नेछ। प्रशिक्षार्थीले पाठ्यक्रममा उल्लेख भए बमोजिम मोड्युलक्रम (Module Sequence) अनुसारका केही मोड्युलहरूमात्र सफलतापूर्वक सम्पन्न गरेमा पनि प्रशिक्षार्थीले दिएको निवेदनको आधारमा उक्त मोड्युलहरू उल्लेख गरी तालिम प्रदायक संस्थाले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नेछ ।

सीप परीक्षणको व्यवस्था:

यो तालिम सफलतापूर्वक सम्पन्न गरी प्रमाणपत्र प्राप्त गरेका प्रशिक्षार्थीहरूले राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिद्वारा निर्धारण गरिएको मापदण्ड पूरा गरेमा सम्बन्धित पेशाको तह २ को सीप परीक्षण परीक्षामा सहभागी हुन सक्नेछन् ।

प्रशिक्षण सम्बन्धी सुझाव:

१. प्रशिक्षणपूर्व पाठ्यक्रम अध्ययन गरी पाठयोजना तयार गर्ने, गराउने ।
२. प्रश्नोत्तर सत्र (Question Answer session) को व्यवस्था गर्ने ।
३. ८० प्रतिशत समय अभ्यासको लागि छुट्याउने ।
४. पाठ्यक्रमको बारेमा प्रशिक्षार्थीहरूलाई जानकारी गराउने ।
५. प्रशिक्षार्थी स्पष्ट नहुन्जेलसम्म प्रशिक्षकले सैद्धान्तिक विषयवस्तुलाई प्रभावकारी ढङ्गबाट प्रशिक्षण गर्ने र सीप प्रदर्शन गर्ने ।
६. सिकारुलाई सीप अभ्यास गर्नु पूर्व व्यक्तिगत स्वास्थ्य तथा सुरक्षा, औजार, उपकरण प्रयोग तथा सुरक्षा अनिवार्य र सुनिश्चित गर्ने, गराउने ।
७. एकल अभ्यासपूर्व पर्याप्त निर्देशित अभ्यास (Guided Practice) गर्ने, गराउने ।
८. प्रशिक्षार्थीहरूलाई अन्तर्क्रिया गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।
९. प्रशिक्षार्थी केन्द्रित सिकाइ पद्धति अवलम्बन गर्ने ।
१०. प्रशिक्षार्थीहरूलाई पर्याप्त सिकाइ सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने ।
११. प्रशिक्षण तथा अभ्यासको समयमा प्रशिक्षक उपलब्ध हुने ।
१२. प्रशिक्षार्थीहरूलाई नियमित उपस्थितिको लागि प्रोत्साहन गर्ने र उनीहरूको हाजिरि अभिलेख राख्ने ।
१३. अभ्यासको क्रममा आवश्यकता अनुसार पृष्ठपोषण दिने ।
१४. प्रशिक्षार्थीहरूलाई स्वतन्त्र ढङ्गबाट सीप सम्पादन गर्न सक्ने सुनिश्चित गर्ने, गराउने ।
१५. प्रशिक्षार्थीले सीप सिकाइको क्रममा उत्पादन गरेको वस्तु भए त्यसको मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने ।
१६. तालिममा हरित टी भी इ टी (Green TVET) र प्रशिक्षार्थीहरूको रोजगार सीपहरू (Communication Skills, Thinking Skills, Interpersonal Skills, Technology and Information Technology Skills, Planning and Resource Management Skills and Personal Qualities) तथा मानव अधिकार, लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको समेत विकास र कार्यान्वयन हुने गरी कार्य गर्ने, गराउने ।

पाठ्यक्रम कार्यान्वयनको लागि सुझाव:

- सम्बन्धित तालीम प्रदायक संस्था र तालिम कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने आधिकारिक निकायबाट नियमित अनुगमन गर्ने र पाठ्यक्रम कार्यान्वयन भएको सुनिश्चित गर्ने ।
- रोजगारदाता तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गरी प्रशिक्षार्थीहरूको रोजगार तथा स्वरोजगारको लागि सहजीकरण गर्ने ।
- प्रशिक्षार्थीहरूलाई रोजगार तथा स्वरोजगार सम्बन्धी परामर्श प्रदान गर्ने, गराउने ।
- प्रशिक्षार्थीहरूको आवश्यक व्यक्तिगत विवरण, रोजगार/स्वरोजगारको अवस्था आदिको अभिलेख राख्ने र नियमित अद्यावधिक गर्ने ।
- पाठ्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा तोकिए बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्दा आवश्यक पाठ्यक्रममा सुधार गर्न सकिनेछ र आवश्यक थप सीप प्रदान गर्न सकिनेछ ।
- सरोकारवालाहरूले पाठ्यक्रम सुधारको लागि सम्बन्धित निकाय मार्फत पाठ्यक्रम विकास तथा समकक्षता निर्धारण महाशाखा, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् मा औपचारिक रूपमा पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने ।

पाठ्यक्रम संरचना (Curriculum Structure):

पेशा Occupation: व्यावसायिक फोहोरमैला व्यवस्थापन प्राविधिक (Professional Waste Management Technician.)

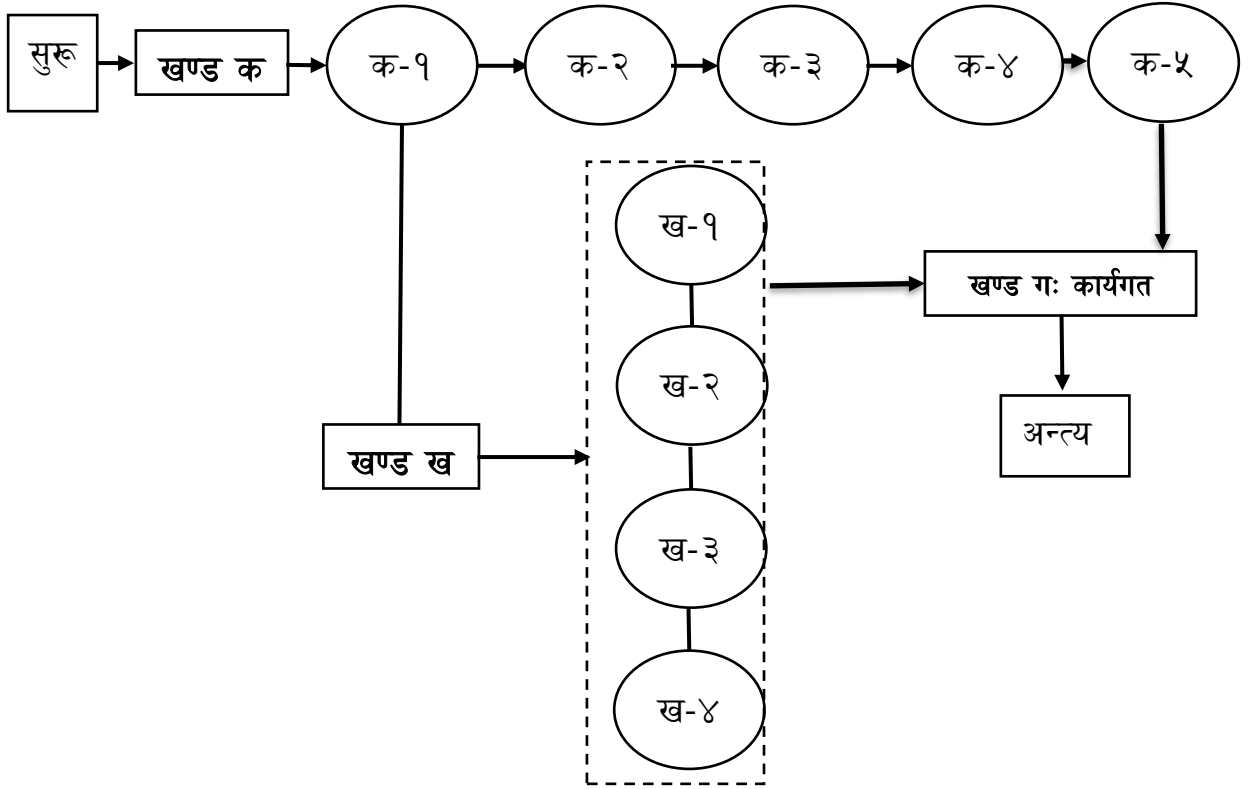
समय (Duration): सैद्धान्तिक २७२.० घण्टा + व्यावहारिक १४२४ घण्टा = १६९६ घण्टा

मोड्युल	शीर्षक	स्वभाव	सैद्धान्तिक (सै)	व्यावहारिक (व्या)	जम्मा
खण्ड क	पेशागत मोड्युल (Occupation Specific Module)	सै + व्या	२०२	७६१	९६३
मोड्युल १	परिचय (Introduction)	सै	२८	-	२८
मोड्युल २	पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य (Occupational Safety and Health)	सै + व्या	४	१२	१६
मोड्युल ३	आधारभूत व्यवस्थापकीय कार्य (Basic Managerial work)	सै + व्या	७५	३२०	३९५
सब मोड्युल ३.१	कार्यशाला व्यवस्थापन	सै + व्या	६	२०	२६
सब मोड्युल ३.२	पूर्वाधार व्यवस्थापन	सै + व्या	१५	६०	७५
सब मोड्युल ३.३	अभिलेखीकरण	सै + व्या	६	२४	३०
सब मोड्युल ३.४	पुनः प्रयोग्य वस्तुको बजारीकरण	सै + व्या	१०	४०	५०
सब मोड्युल ३.५	जोखिम न्यूनीकरण	सै + व्या	८	३०	३८
सबमोड्युल ३.६	अन्तिम बिसर्जन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन गर्ने	सै + व्या	१०	५५	६५
सब मोड्युल ३.७	आधारभूत विद्युतीय कार्य (Basic Electrical Work)	सै + व्या	९	४६	५५
सब मोड्युल ३.८	साधारण मर्मत संभार	सै + व्या	११	४५	५६
मोड्युल ४	फोहोरमैला संकलन तथा वर्गीकरण	सै + व्या	३४	१५८	१९२
सब मोड्युल ४.१	फोहोरमैला सर्वेक्षण	सै + व्या	६	३०	३६
सब मोड्युल ४.२	फोहोरमैला संकलन	सै + व्या	११	६०	७१
सब मोड्युल ४.३	फोहोरमैला वर्गीकरण	सै + व्या	१२	५४	६६
सब मोड्युल ४.४	फोहोरमैला ढुवानीको व्यवस्थापन	सै + व्या	५	१४	१९
मोड्युल ५	प्रशोधन कार्य (Processing work)	सै + व्या	६१	२७१	३३२

मोड्युल	शीर्षक	स्वभाव	सैद्धान्तिक (सै)	व्यावहारिक (व्या)	जम्मा
सब मोड्युल ५.१	प्लाष्टिक जन्य फोहोरको प्रशोधन	सै + व्या	९	४०	४९
सब मोड्युल ५.२	धातु जन्य फोहोरको प्रशोधन	सै + व्या	६	१८	२४
सब मोड्युल ५.३	सिसा जन्य फोहोरको प्रशोधन	सै + व्या	५	१५	२०
सब मोड्युल ५.४	ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोरको प्रशोधन	सै + व्या	६	२०	२६
सब मोड्युल ५.५	रासायनिक फोहोरको प्रशोधन	सै + व्या	१०	३८	४८
सब मोड्युल ५.६	विद्युतीय फोहोर प्रशोधन र व्यवस्थापन	सै + व्या	११	५५	६६
सब मोड्युल ५.७	जैविक फोहोरको व्यवस्थापन	सै + व्या	७	४५	५२
सब मोड्युल ५.८	स्वास्थ्य जन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन (प्रशोधन)	सै + व्या	७	४०	४७
	जम्मा खण्ड क	सै + व्या	२०२	७६१	९६३
खण्ड ख	साधारण मोड्युल (Generic Module)	सै + व्या	७०	८७	१५७
मोड्युल १	प्रयोगात्मक गणित (Applied Mathematics)	सै	३२	-	३२
मोड्युल २	सञ्चार तथा जीवनोपयोगी सीपहरू (Communication and Employability Skills)	सै + व्या	२९	६६	९५
मोड्युल ३	लैङ्गिक समानता र समावेशीकरण (Gender Equality and Social Inclusion)	सै + व्या	६	१०	१६
मोड्युल ४	उद्यमशीलता विकास (Entrepreneurship Development)	सै + व्या	३	११	१४
	जम्मा खण्ड ख	सै + व्या	७०	८७	१५७
	जम्मा	सै + व्या	२७२	८४८	११२०
खण्ड ग	कार्यगत तालिम (OJT) ४८ घण्टा प्रति हप्ताको दरले १२ हप्ता	व्या	-	५७६	५७६
	जम्मा (खण्ड क, ख, र खण्ड ग)	सै + व्या	२७२	१४२४	१६९६
	जम्मा				१६९६

मोड्युल क्रम (Module Sequence)

प्रस्तुत मोड्युल क्रमले पाठ्यक्रममा खण्ड क - मोड्युल १ बाट सुरु भइ ५ मोड्युलहरू र खण्ड ख मा ४ मोड्युलहरू छन् भनी संकेत गर्छ। मोड्युल क-१ पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू खण्ड क का अन्य मोड्युलहरूमा क्रमबद्ध रूपमा जान सक्नेछन्। खण्ड ख को मोड्युलहरू खण्ड क का मोड्युलहरू सँगसँगै समानांतर रूपमा पनि आवश्यकता अनुसार कार्यान्वयन गर्न सकिनेछ। खण्ड क र खण्ड ख सकिए पछि मात्र प्रशिक्षार्थीहरूलाई निर्धारित मापदण्ड बमोजिम कार्यगत तालिम (OJT) मा पठाउनु पर्नेछ। प्रशिक्षार्थीहरूले निर्धारित मोड्युलहरू एउटै तालिम कार्यक्रमको अवधिमा अथवा तालिम कार्यक्रमको उपलब्धता, प्रशिक्षार्थीको आफ्नो आवश्यकता र सहजता अनुरूप फरक फरक समयमा सञ्चालन हुने तालिम कार्यक्रममा समेत सहभागी भै प्रशिक्षित हुन सक्नेछन्।

दक्षतासूची (Competency List)

यो पाठ्यक्रम अनुसार तालिम प्राप्त प्रशिक्षार्थीहरूले तालिमको अन्तमा निम्न दक्षताहरू हासिल गर्ने छन्।

क्र.सं.	दक्षता (Competency)	समय घण्टा		
		सैद्धान्तिक	प्रयोगात्मक	जम्मा
	खण्ड क: पेशागत मोड्युल (Occupation Specific Modules)			
मोड्युल १	पेशागत परिचय Introduction	२८.०	०.०	२८.०
मोड्युल २	पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health	४.०	१२.०	१६.०
मोड्युल ३	आधारभूत व्यवस्थापकीय कार्य (Basic Managerial work)			
सब मोड्युल ३.१	कार्यशाला व्यवस्थापन	६	२०	२६
३.१.१.	कार्यशालाको लेआउट तयार गर्ने।	१	५	६
३.१.२.	प्रकाशको व्यवस्था गर्ने।	२	५	७
३.१.३.	औजारहरू भण्डारण गर्ने।	१	४	५
३.१.४.	सूचना तथा सावधानीका संकेत/प्रतीकहरू प्रयोग गर्ने।	१	३	४
३.१.५.	कार्यशालाको सरसफाइ गर्ने।	१	३	४
सब मोड्युल ३.२	पूर्वाधार व्यवस्थापन	१५	६०	७५
३.२.१.	वर्गीकरणको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।	२	१०	१२
३.२.२.	संकलनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।	२	१०	१२
३.२.३.	स्थानान्तरण केन्द्रको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।	२	५	७
३.२.४.	ढुवानीको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।	१	५	६
३.२.५.	भण्डारको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।	२	१०	१२
३.२.६.	पुनः प्राप्तिको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।	२	५	७
३.२.७.	प्रशोधनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।	२	१०	१२
३.२.८.	विर्षजनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।	२	५	७
सब मोड्युल ३.३	अभिलेखिकरण	६	२४	३०
३.३.१.	तथ्याङ्क संकलन गर्ने।	२	१२	१४
३.३.२.	तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने।	२	६	८
३.३.३.	प्रतिवेदन तयार गर्न।	२	६	८
सब मोड्युल ३.४	पुनः प्रयोग्य वस्तुको बजारीकरण	१०	४०	५०
३.४.१.	विज्ञापन गर्ने।	२	१०	१२
३.४.२.	प्याकेजिड,लेवलिड गर्ने।	२	१०	१२
३.४.३.	भण्डारण गर्ने।	१	५	६
३.४.४.	बजारको पहिचान गर्ने।	२	१०	१२
३.४.५.	मूल्य निर्धारण गर्ने।	३	५	८
सब मोड्युल ३.५	जोखिम न्यूनीकरण	८	३०	३८
३.५.१.	जोखिम पहिचान गर्ने।	२	५	७

क्र.सं.	दक्षता (Competency)	समय घण्टा		
		सैद्धान्तिक	प्रयोगात्मक	जम्मा
३.५.२.	जोखिम न्यूनीकरणका उपकरणको व्यवस्थापन गर्ने।	२	५	७
३.५.३.	जोखिमका प्रभाव (असर) पहिचान गर्ने।	२	५	७
३.५.४.	जोखिम कम गर्ने।	२	१५	१७
सब मोड्युल ३.६	अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन	१०	५५	६५
३.६.१.	ल्यान्डफिल साईटको पहिचान गर्ने।	१	५	६
३.६.२.	क्यापिड गर्ने।	१	१०	११
३.६.३.	कम्प्रेसन गर्ने।	१	५	६
३.६.४.	ट्राफिक व्यवस्थापन गर्ने।	१	५	६
३.६.५.	सम्बन्धित व्यक्ति/निकायसंग समन्वय गर्ने।	१	५	६
३.६.६.	ग्यासको व्यवस्थापन गर्ने।	२	१०	१२
३.६.७.	लिचेट फोहोरको व्यवस्थापन गर्न।	१	५	६
३.६.८.	दुर्गन्ध व्यवस्थापन गर्ने।	१	५	६
३.६.९.	पेस्ट नियन्त्रण गर्ने।	१	५	६
सब मोड्युल ३.७	आधारभूत विद्युतीय कार्य	९	४६	५५
३.७.१.	Multimeter को प्रयोग गरी करेन्ट भोल्टेज नाप्ने।	२	४	६
३.७.२.	तार/केबल मर्मत/फेर्ने।	२	१०	१२
३.७.३.	विद्युतीय स्विच, एम.सी.बी. तथा पावर सकेट फेर्ने।	२	११	१३
३.७.४.	साधारण विद्युतीय परिपथको वायरिङ् गर्ने।	३	२१	२४
सब मोड्युल ३.८	साधारण मर्मत संभार	११	४५	५६
३.८.१.	मेसिन, औजारहरूमा ओइलिङ्ग/ग्रीजिङ्ग गर्ने।	१	३	४
३.८.२.	कार्बन ब्रस फेर्ने।	१	३	४
३.८.३.	मेसिनमा बेल्ट फेर्ने।	१	३	४
३.८.४.	Auto clave मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।	२	५	७
३.८.५.	Microwave मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।	१	६	७
३.८.६.	Chemical मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।	२	६	८
३.८.७.	भस्मीकरण गर्ने मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।	१	७	८
३.८.८.	पूर्वाधारहरूको मर्मत संभार गर्ने।	२	१२	१४
मोड्युल ४	फोहोरमैला संकलन तथा वर्गीकरण			
सब मोड्युल ४.१	फोहोरमैला सर्वेक्षण	६	३०	३६
४.१.१.	क्षेत्र निर्धारण गर्ने।	१	५	६
४.१.२.	विधि तय गर्ने।	२	५	७
४.१.३.	तथ्याङ्क संकलन गर्ने।	१	१०	११
४.१.४.	तथ्याङ्क बिक्षेपण गर्ने।	१	५	६
४.१.५.	प्रतिवेदन तयार गर्ने।	१	५	६

क्र.सं.	दक्षता (Competency)	समय घण्टा		
		सैद्धान्तिक	प्रयोगात्मक	जम्मा
सब मोड्युल ४.२	फोहोरमैला संकलन	११	६०	७१
४.२.१.	समय तालिका तयार गर्ने।	१	३	४
४.२.२.	सूचना सम्प्रेषण गर्ने।	१	३	४
४.२.३.	म्यानुअल र यान्त्रिक फोहोर सङ्कलन उपकरणहरू सञ्चालन गर्ने।	२	१६	१८
४.२.४.	कुहिने फोहोरको संकलन गर्ने।	२	१०	१२
४.२.५.	नकुहिने फोहोरको संकलन गर्ने।	२	१०	१२
४.२.६.	सङ्कलन गरिएको फोहोरलाई ढुवानीको लागि लेबल गर्ने।	१	३	४
४.२.७.	फोहोरमैला भण्डारण गर्ने।	१	५	६
४.२.८.	फोहोरमैला विसर्जन गर्ने।	१	१०	११
सब मोड्युल ४.३	फोहोरमैला वर्गीकरण	१२	५४	६६
४.३.१.	फोहोरमैला पहिचान गर्ने।	१	६	७
४.३.२.	घरेलु फोहोरमैलाको वर्गीकरण गर्ने।	२	६	८
४.३.३.	कृषि तथा पशुपन्छीजन्य फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।	२	६	८
४.३.४.	निर्माण जन्य फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।	१	६	७
४.३.५.	स्वास्थ्य जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने।	१	६	७
४.३.६.	औषधी जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने।	१	६	७
४.३.७.	विद्युतीय फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।	१	६	७
४.३.८.	औद्योगिक फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।	१	६	७
४.३.९.	हानिकारक तथा संक्रमित फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।	२	६	८
सब मोड्युल ४.४	फोहोरमैला ढुवानीको व्यवस्थापन	५	१४	१९
४.४.१.	ढुवानी विधिको पहिचान गर्ने।	२	४	६
४.४.२.	फोहोरमैलालाई लोड र अन लोड गर्न सहजीकरण गर्ने।	१	४	५
४.४.३.	फोहोरमैला ढुवानीमा सहजीकरण गर्ने।	१	२	३
४.४.४.	फोहोरमैला भण्डारण गर्ने।	१	४	५
मोड्युल ५	प्रशोधन कार्य (Processing work)			
सब मोड्युल ५.१	प्लाष्टिक जन्य फोहोरको प्रशोधन	९	४०	४९
५.१.१.	रेजिन कोड वा प्रयोगद्वारा प्लाष्टिक फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्ने।	२	५	७
५.१.२.	उस्ता उस्तै प्रकारको प्लाष्टिक फोहोरहरूलाई छुट्टाउने।	१	५	६
५.१.३.	प्लाष्टिकलाई थिच्ने।	१	५	६
५.१.४.	प्लाष्टिकलाई टुक्राउने।	१	१०	११

क्र.सं.	दक्षता (Competency)	समय घण्टा		
		सैद्धान्तिक	प्रयोगात्मक	जम्मा
५.१.५.	प्लाष्टिकलाई पुनः प्रशोधन गर्ने।	१	५	६
५.१.६.	प्लाष्टिकहरुलाई पगाली विभिन्न सामग्री तयार गर्ने।	१	५	६
५.१.७.	प्लाष्टिक जन्य फोहोरलाई उर्जरूपमा प्रयोग गर्ने।	२	५	७
सब मोड्युल ५.२	धातुजन्य फोहोर प्रशोधन	६	१८	२४
५.२.१.	धातु जन्य फोहोरको पहिचान गर्ने।	१	३	४
५.२.२.	धातु जन्य फोहोरहरु भण्डारण गर्ने।	१	३	४
५.२.३.	धातुको पुनः प्रयोग गर्ने।	१	३	४
५.२.४.	धातुलाई थिच्ने र टुक्राउने।	१	३	४
५.२.५.	धातुको पुनः चक्रीय प्रयोग (Recycling) गर्ने।	१	३	४
५.२.६.	प्याकेजिङ तथा लेबलिङ गर्ने।	१	३	४
सब मोड्युल ५.३	सिसा जन्य फोहोरको प्रशोधन	५	१५	२०
५.३.१.	सिसा फोहोरका प्रकारहरु पहिचान गर्ने।	१	३	४
५.३.२.	सिसा पुनः प्रयोग (reuse) गर्ने।	१	३	४
५.३.३.	सिसा Recycling गर्ने।	१	३	४
५.३.४.	प्याकेजिङ तथा लेबलिङ गर्ने।	१	३	४
५.३.५.	सिसालाई भण्डारण गर्ने।	१	३	४
सब मोड्युल ५.४	ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोर प्रशोधन	६	२०	२६
५.४.१.	ढल तथा मलमूत्रजन्य फोहोर संकलन गर्ने।	२	५	७
५.४.२.	ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोरको उपचार गरी प्रशोधन Treatment गर्ने।	२	१०	१२
५.४.३.	प्रशोधित ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोर विसर्जन (disposal) गर्ने।	२	५	७
सब मोड्युल ५.५	रासायनिक फोहोर प्रशोधन	१०	३८	४८
५.५.१.	रासायनिक फोहोरका प्रकारहरु पहिचान गर्ने।	२	५	७
५.५.२.	रासायनिक फोहोरहरु भण्डारण गर्ने।	२	३	५
५.५.३.	भौतिक तथा रासायनिक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्ने।	२	१०	१२
५.५.४.	तापक्रम मार्फत प्रशोधन गर्ने।	२	१०	१२
५.५.५.	जैविक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्ने।	२	१०	१२
सब मोड्युल ५.६	विद्युतीय फोहोर व्यवस्थापन र प्रशोधन	११	५५	६६
५.६.१.	विद्युतीय फोहोरका प्रकारहरु पहिचान गर्ने।	१	१०	११
५.६.२.	विद्युतीय फोहोरहरु भण्डारण गर्ने।	१	५	६
५.६.३.	विद्युतीय उपकरण पुनः प्रयोग गर्ने।	२	१०	१२
५.६.४.	विद्युतीय उपकरण Recycling गर्ने।	२	१०	१२
५.६.५.	विद्युतीय उपकरण Recovery गर्ने।	२	५	७
५.६.६.	प्याकेजिङ तथा लेबलिङ गर्ने।	१	५	६
५.६.७.	पुराना ब्याट्रीको व्यवस्थापन गर्ने।	१	५	६

क्र.सं.	दक्षता (Competency)	समय घण्टा		
		सैद्धान्तिक	प्रयोगात्मक	जम्मा
५.६.८.	हानिकारक विद्युतीय फोहोरहरु उचित व्यवस्थापन गर्ने।	१	५	६
सब मोड्युल ५.७	जैविक फोहोर प्रशोधन	७	४५	५२
५.७.१.	कम्पोस्ट मल बनाउने।	२	१०	१२
५.७.२.	गड्यौले मल बनाउने।	१	१०	११
५.७.३.	घरेलु बायोग्यास निकाल्ने।	१	५	६
५.७.४.	ब्रिक्केट बनाउने।	१	१०	११
५.७.५.	Black Soldier Fly Manure बनाउने।	१	५	६
५.७.६.	Bio char बनाउने।	१	५	६
सब मोड्युल ५.८	स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन	७	४०	४७
५.८.१.	Autoclave मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने।	२	१०	१२
५.८.२.	Microwave मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने।	२	१०	१२
५.८.३.	Chemical मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने।	१	५	६
५.८.४.	Placenta Pit राख्ने।	१	५	६
५.८.५.	भस्मीकरण गर्ने।	१	१०	११
५.८.६.	खण्ड ख: साधारण मोड्युल (Generic Modules)	७०	८७	१५७
मोड्युल १	प्रयोगात्मक गणित (Applied Mathematics)	३२	०	३२
मोड्युल २	सञ्चार तथा जीवनोपयोगी सीपहरू (Communication and Employability Skills)	२९	६६	९५
मोड्युल ३	लैङ्गिक समानता र समावेशीकरण Gender Equality and Social Inclusion	६	१०	१६
मोड्युल ४	उद्यमशीलता विकास Entrepreneurship Development	३	११	१४
जम्मा	खण्ड क + खण्ड ख	२७२	८४८	११२०
	खण्ड घ: कार्यगत तालिम		५७६	५७६
	कार्यगत तालिम हासिल गर्ने।		५७६	५७६
	जम्मा	२७२	१४२४	१६९६

खण्ड क
Section I

खण्ड क मोड्युल १
पेशागत परिचय
Occupational Introduction

खण्ड क मोड्युल १: परिचय (Introduction)

विवरण (Description): यस मोड्युलमा पेशाको विषयमा र गर्नुपर्ने कार्यहरूको संक्षिप्त जानकारी, पेशाको मर्यादा, पेशामा रहेर “गर्न हुने” र “गर्न नहुने” कार्यहरू र प्रयोग हुने आवश्यक औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू र विद्युतीय सवारीसाधन प्रविधि सम्बन्धी आधारभूत विषयवस्तुहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू पेशाको विषयमा र यस पेशा अन्तर्गत गर्नुपर्ने कार्यहरू, पेशाको मर्यादा, पेशामा रहेर “गर्न हुने” र “गर्न नहुने” कार्यहरू र प्रयोग हुने औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू सम्बन्धी कार्य प्रविधिको बारेमा जानकारी हुनेछन्।

विषयवस्तु

१. पेशाको पृष्ठभूमि, परिभाषा, कार्यक्षेत्र, महत्व र सम्भावना
२. पेशाको मर्यादा, पेशामा रहेर “गर्न हुने” र “गर्न नहुने” कार्यहरू
३. पेशा अन्तर्गत गरिने कार्यहरू
४. पेशामा प्रयोग हुने औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरूको परिचय तथा पहिचान
५. फोहोरमैला
  - फोहोरमैलाको परिभाषा
  - फोहोरमैलाको प्रकार
६. फोहोरमैला सर्वेक्षण:
  - तथ्याङ्क संकलन गर्ने विधि
  - तथ्याङ्क प्रविष्ट(Entry) विधि र विप्लेषण
  - ठाँउ पहिचानका सुचक
  - प्रतिवेदन तयारीको ढाँचा
७. फोहोरमैला वर्गीकरण:
  - फोहोरमैला वर्गीकरणका आधारहरू:
    - स्रोत (घरायसी, व्यवसायी)
    - अवस्था (ठोस, तरल र ग्यास)
    - विशाक्तताको आधारमा (विशाक्त, गैर विशाक्त)
    - कुहिने र नकुहिने
    - जैविक र अजैविक
८. फोहोरमैला संकलन:
  - समय तालिका तयार गर्ने तरिका
  - ढुवानी साधनको प्रकार र प्रयोग (फोहोरको प्रकार अनुसार)
  - फोहोर संकलन गर्ने औजार तथा उपकरण प्रयोग विधि
  - फोहोर संकलन गर्ने विधि (प्रकार अनुसारको)
  - सूचना संप्रेषण गर्ने तरिका/विधि (घण्टी, सिठी, माइक बजाउने, साइरन, SMS, Social Media, रूट म्यापिङ्ग) गर्ने विधि
९. जोखिम न्यूनीकरण/निर्मलीकरण:
  - जोखिम फोहोर न्यूनीकरण/निर्मलीकरण गर्ने प्रक्रिया
    - स्वास्थ्य जन्य फोहोरको निर्मलीकरण गर्ने तरिका
    - विद्युतीय फोहोरको जोखिम न्यूनीकरण
  - औजार तथा उपकरण परिचय र पहिचान
  - जोखिम युक्त फोहोरको प्याकिङ तथा भण्डारण तरिका
१०. फोहोरमैला ढुवानीको व्यवस्थापन:
  - ढुवानी गर्दा ध्यान दिनुपर्ने (सुरक्षित लोड र अनलोड)

- सुरक्षित ढुवानी तरिका
  - ढुवानी साधनको चेक जाँच
  - ढुवानी साधनको सरसफाई
११. फोहोरमैला प्रशोधन तथा पुनःचक्रिय प्रयोग
- चक्रीय अर्थतन्त्र सम्बन्धी
  - फोहोरबाट निस्कन सक्ने स्रोत र प्रकार
  - स्रोत पुनःप्राप्ति हुने विधि
  - बातावरणमा हुने सकारात्मक प्रभाव
  - प्रशोधन विधि
  - कम्पोष्ट उत्पादन विधि
१२. फोहोरको बजारीकरण:
- उद्यमशिलताको परिचय र महत्व
  - फोहोरबाट मोहरका असल अभ्यासहरू
  - बजार सभ्याव्यता अध्ययन
  - ब्रान्डिङ महत्व र प्याकेजिङ
  - प्रवर्धनका विधि (मिडिया, विज्ञापन)
१३. फोहोरमैला विर्सजन:
- विर्सजनका परिचय र महत्व
  - विर्सजनका प्रकार (डम्पिङ, ल्याण्डफिल, स्थानिटरी ल्याण्डफिल)
  - विर्सजनका मापदण्ड
  - बातावरणीय प्रभावहरू (माटो, हावा, पानी, सामाजिक, आर्थिक)
  - ग्यास र लिचेट फोहोरको व्यवस्थापन
  - विर्सजन स्थल व्यवस्थापन गर्ने विधि
  - राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रिय अभ्यासहरू
१४. अभिलेखीकरण:
- परिचय, महत्व, प्रक्रिया र विधि
  - सामान्य विश्लेषण र प्रतिवेदन लेखन
१५. पूर्वाधार व्यवस्थापन:
- स्थानान्तरण केन्द्र
    - परिचय, महत्व, न्यूनतम मापदण्ड, औजार तथा उपकरणको भण्डारण
  - प्रशोधन केन्द्र:
    - परिचय, महत्व, न्यूनतम मापदण्ड, औजार तथा उपकरणको भण्डारण र स्रोतको भण्डारण)
  - ल्याण्डफिल साइट:
    - परिचय र महत्व
  - सामाजिक द्वन्द व्यवस्थापन तथा जनसम्पर्क
  - जनचेतना संचालन विधि
१६. मर्मत सम्भार र औजार तथा उपकरणको प्रयोग:
- औजार तथा उपकरणहरूको परिचय, प्रकार, महत्व र प्रयोग विधि
  - सरसफाइ र मर्मत सम्भार विधि
  - औजार तथा उपकरण चलाउदा अपनाउनु पर्ने सावधानी
१७. OSH/GEDSI:
- Personal Health and Safety
  - Code of Conduct

१८. कार्यशाला व्यवस्थापन:

- परिचय (संस्था खोलने प्रक्रिया)
- संस्थाको संरचना
- कर्मचारी व्यवस्थापन
- कोषको व्यवस्थापन
- सामान्य लेखा प्रणाली

१९. कानुनी व्यवस्था वा प्रावधान अवधारण

२०. विभिन्न निर्देशिकाहरू अवधारण र प्रयोग

२१. ऐन, नियमावली, मापदण्ड र कार्यविधि अवधारण र प्रयोग

२२. निर्देशिका, योजना, कार्यक्रम अवधारण र प्रयोग

समय (Duration): २८.० घण्टा

मोड्युल २
पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य
Occupational Safety and Health

खण्ड क मोड्युल २: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य (Occupational Safety and Health)

विवरण (Description): यस मोड्युलमा पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी आवश्यक ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरूले व्यक्तिगत सुरक्षाको खतराका कारणहरू व्याख्या गर्न, व्यक्तिगत साथै औजार, उपकरण, सामग्री, कार्यस्थल र वातावरणको सुरक्षा सुनिश्चित गर्न र कार्यस्थलमा आधारभूत प्राथमिक स्वास्थ्य-सेवा प्रदान गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. व्यक्तिगत सरसफाई कायम गर्ने (Maintain Personal Hygiene)
२. व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग गर्ने (Use Personal Protective Equipment (PPE))
३. कार्यस्थलको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने (Ensure Workplace Safety)
४. औजार र उपकरणको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने (Ensure Tools and Equipment Safety)
५. आगलागी हुनबाट सुरक्षा गर्ने (Protect from Fire Hazard)
६. प्राथमिक उपचार गर्ने (Provide Basic First-aid Service)
७. कार्यस्थलको फोहोर व्यवस्थापन गर्ने (Manage Workplace Garbage)

समय (Duration): सैद्धान्तिक ४ घण्टा + व्यावहारिक १२ घण्टा = १६ घण्टा

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: १ व्यक्तिगत सरसफाइ कायम गर्ने Maintain Personal Hygiene

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्यसम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<p>१. आवश्यक जानकारी लिने ।</p> <p>२. व्यक्तिगत सरसफाइ कायम गर्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> • नियमित मुख धुने र अनुहार सफाराख्ने • नियमित सावुन पानी वा स्यानिटाइजरले हात सफा गर्ने । • नियमित नङ काट्ने र सफा गर्ने । • आवश्यकतानुसार कपाल काट्ने, कोर्ने र मिलाउने । • तोकिएबमोमिम सफा कपडा लगाउने । • कामको प्रकृतिअनुरूप मिल्ने भए मात्र गरगहना, सजावट तथा सुगन्धित सामग्रीहरू प्रयोग गर्ने । • कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • व्यक्तिगत सरसफाइ सम्बन्धी मापदण्ड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>व्यक्तिगत सरसफाइ कायम गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • पेशाको लागि निर्धारित व्यक्तिगत सरसफाइ मापदण्ड अपनाएको • सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको ।	<p>व्यक्तिगत सरसफाइ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय र आवश्यकता • मापदण्ड • सरसफाइ गर्न प्रयोग हुने सामग्रीहरूको पहिचान र प्रयोग सम्बन्धी जानकारी • वैयक्तिक हेरचाहा (Personal Grooming)

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

व्यक्तिगत सरसफाइ सम्बन्धी मापदण्ड र मापदण्ड बमोजिमका औजार, उपकरण र सामग्रीहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थलमा सूतीजन्य तथा मादक पदार्थ सेवन निषेध गर्ने ।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health**Task: २ व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग गर्ने। (Use Personal Protective Equipment (PPE))****समय (Duration):** सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> आवश्यक जानकारी लिने। व्यक्तिगत सरसफाई गर्ने। काम गर्दा तोकिएको पोशाक लगाउने। पेशाको लागि निर्धारण गरिएको व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण संकलन गर्ने। कामको प्रकृति अनुसार व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण सूचीमा उल्लेख गरिएका व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणहरू प्रयोग गर्ने।<ol style="list-style-type: none"> नेत्र रक्षक उपकरण (Eye protectors) श्रवण रक्षक उपकरण Hearing protectors स्वासयन्त्र (Respiratory protector) खुट्टा रक्षक उपकरण Boots/Shoes हात रक्षक उपकरण Gloves टाउको रक्षक उपकरण Helimet शरीर रक्षक कपडा Clothing कामको प्रकृति अनुसार कपाल नअल्झिने गरी व्यवस्थित गर्ने अथवा हेयर नेट लगाउने। कार्य समाप्त भए पछि प्रयोग गरिएका व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण तथा सामग्रीहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यस्थल पेशाको लागि निर्धारित व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणकोसुचीर मापदण्ड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यचरणहरू क्रमिक रूपमा सम्पादन भएको। व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणहरू निर्धारित सुची र मापदण्ड बमोजिम प्रयोग गरिएको। सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको। कार्यसम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (PPE):</p> <ul style="list-style-type: none"> परिचय, प्रकार, पहिचान र मापदण्ड बमोजिम प्रयोग दुर्घटनाका कारणहरू सुरक्षा र सावधानीहरू उपकरणको सरसफाई विधि उपकरणको भण्डारण विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

निर्धारित व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको सुची र मापदण्ड, सुची बमोजिमका व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- काम गर्दा असुरक्षाका कारकहरू जस्तै कस्सिएको वा ज्यादै खुकुलो कपडा नलगाउने।
- कामबाट ध्यान हटाउने कारकहरू जस्तै मोबाइल फोनको प्रयोग नगर्ने।
- कार्यस्थलमा सूतीजन्य तथा मादक पदार्थ सेवन निषेध गर्ने।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: ३ कार्यस्थलको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने Ensure Workplace Safety

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादनको उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> आवश्यक जानकारी लिने । आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । व्यक्तिगत सरसफाई कायम राख्ने कार्यस्थल सुरक्षाको सुनिश्चितताको लागि:<ul style="list-style-type: none"> कार्यस्थल सफा राख्ने (Neat & tidy) कार्यस्थलको सतह नचिप्लिने र चिल्लो रहित (Non Slippery & Non-Oily) भएको सुनिश्चित गर्ने । कार्यस्थलमा प्रयोग गरिने औजारहरू व्यवस्थित ढंगले राख्ने । उपकरणहरूलाई आवश्यक औजार सुरक्षा घेरा भित्र राख्ने सुरक्षा सम्बन्धी संकेत तथा सुरक्षा प्रतीकहरू सवैले देखिने र प्रष्ट बुझिने गरी राख्ने । प्रकाश र भेन्टिलेशनको पर्याप्त व्यवस्था भएको सुनिश्चित गर्ने । कार्यस्थलमा भएको दुर्घटना र सुरक्षा सम्बन्धी घटनाहरू सम्बन्धित निकायमा रिपोर्ट गर्ने । प्रयोग गरिएका औजार तथा उपकरण सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यस्थल कार्यस्थल सुरक्षा मापदण्ड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): कार्यस्थलको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यस्थल सुरक्षा मापदण्ड पालना गरिएको सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको । कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको ।	<p>कार्यस्थलको सुरक्षा सुनिश्चितता:</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यस्थल सुरक्षा मापदण्ड कार्यस्थल सफा राख्ने विधि औजार र सामग्रीहरूको भण्डारण प्रक्रिया सुरक्षा घेराको परिभाषा र प्रयोग तथा महत्व सुरक्षा सम्बन्धी संकेत तथा सुरक्षा प्रतिकहरूको जानकारी कार्य स्थलमा प्रकाश र भेन्टिलेशनको महत्व दुर्घटना सम्बन्धी सामान्य कानूनी व्यवस्था

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कार्यस्थल सुरक्षा मापदण्ड, मापदण्ड बमोजिमका कार्यस्थल सुरक्षाका सामग्रीहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थलमा सूतीजन्य तथा मादक पदार्थ सेवन निषेध गर्ने ।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: ४ औजार र उपकरणको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने Ensure Tools and Equipment Safety

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> आवश्यक जानकारी लिने । आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । व्यक्तिगत सरसफाई कायम राख्ने औजार तथा उपकरणहरू नियमित मर्मत-सम्भार गरिएको सुनिश्चित गर्ने । औजार र उपकरण सुरक्षाको सुनिश्चितताको लागि:<ul style="list-style-type: none"> औजार तथा उपकरणहरू नियमित मर्मत-सम्भार गरिएको सुनिश्चित गर्ने । चालु अवस्थामा रहेको औजार मात्र प्रयोग गर्ने । चालु अवस्थामा रहेको र पार्टपुर्जाहरू ठिक भएका उपकरणहरू मात्र प्रयोग गर्ने । निर्दिष्ट कार्यको लागि उपयुक्त औजारको मात्र प्रयोग गर्ने । उपकरणहरूलाई आवश्यक औजार सुरक्षा घेरा भित्र राख्ने । प्रयोग गरिएका औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यस्थल औजार तथा उपकरण सुरक्षा मापदण्ड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>औजार उपकरणको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> औजार तथा उपकरण सुरक्षा मापदण्ड प्रयोग गरिएको । औजार तथा उपकरणहरू नियमित मर्मत-सम्भार गरिएको सुनिश्चित गरिएको । औजार तथा उपकरणहरू प्रयोग गर्दा सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको । कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको ।	<p>औजार उपकरण सम्बन्धी कार्य:</p> <ul style="list-style-type: none"> औजार उपकरणहरूको सुरक्षा मापदण्ड औजार तथा उपकरणहरू मर्मत सम्भार औजार र सामग्रीहरूको भण्डारण

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

औजार तथा उपकरण सुरक्षा मापदण्ड, व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (Personal Protective Equipment), पेशागत कार्यको लागि आवश्यक पर्ने औजार तथा उपकरणहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार उपकरणहरू प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन सतर्क रहने ।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (PPE) प्रयोग अनिवार्य गर्ने ।
- कार्यस्थलमा सूतीजन्य तथा मादक पदार्थ सेवन निषेध गर्ने ।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: ५ आगलागी हुनबाट सुरक्षा गर्ने । Provide Fire Safety

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> आवश्यक जानकारी लिने । आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । आगलागी हुनबाट सुरक्षा गर्ने:<ul style="list-style-type: none"> आगलागी सम्बन्धी सुरक्षा मापदण्ड अध्ययन गर्ने । अत्याधिक प्रज्वलनशील पदार्थहरूलाई मापदण्ड बमोजिम व्यवस्थापन गर्ने । फायर सेफ्टी उपकरणको व्यवस्था गर्ने । फायर सेफ्टी उपकरण प्रयोग गर्ने तरिका अध्ययन गरी अभ्यास गर्ने । स्वास्थ्यको लागि हानिकारक जैविक तथा रासायनिक पदार्थहरू चुहिन वा पोखिन बाट बच्ने व्यवस्थापन भएको सुनिश्चित गर्ने । विद्युतीय उपकरण तथा तारहरू ठिक अवस्थामा रहेको सुनिश्चित गर्ने । काम सम्पन्न भए पछि आगोजन्य उपकरणहरू बन्द गरिएको सुनिश्चित गर्ने । प्रयोग गरिएका औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> आगलागी सम्बन्धी सुरक्षा मापदण्ड फायर सेफ्टी उपकरण सञ्चालन सम्बन्धी म्यानुअल कार्यस्थल <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): आगलागी हुनबाट सुरक्षा गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> आगलागी सम्बन्धी सुरक्षा मापदण्ड बमोजिम व्यवस्था भएको । सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको । कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको ।	<p>आगलागी बाट हुने क्षति न्यूनीकरण:</p> <ul style="list-style-type: none"> फायर सेफ्टी उपकरणहरूको पहिचान र प्रयोग आगलागी सम्बन्धी सुरक्षा मापदण्ड र उपकरण सञ्चालन विधि कार्यस्थलमा प्रयोग हुने विभिन्न रसायनको परिचय, प्रकार र प्रयोग आगलागी हुनसक्ने कारणहरू र बच्ने उपायहरू आगलागी मा सुरक्षित हुने उपाय तथा सावधानीहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

फायर सेफ्टी उपकरणहरू, फायर सेफ्टी सञ्चालन गर्ने म्यानुअल

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग गर्ने ।
- प्रज्वलनशील पदार्थहरूलाई व्यवस्थित ढंगबाट भण्डारण गर्ने ।
- विद्युतीय उपकरणहरू चलाउँदा आगलागी हुनसक्ने भएकोले सावधान हुने ।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: ६ प्राथमिक उपचार गर्ने । Provide Basic First-aid Service

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक २.५ घण्टा = ३.५ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<p>१. आवश्यक जानकारी लिने ।</p> <p>२. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने ।</p> <p>३. प्राथमिक उपचार गर्नु अघि सर्जिकल पन्जा, मास्क लगाउनुका साथै आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणहरू प्रयोग गर्ने ।</p> <p>४. साबुन पानी अथवा स्यानिटाइजरले हात सफा गर्ने ।</p> <p>५. विद्युतीय वस्तुसँगको जोखिम रहेको अवस्थामा कुचालक वस्तु जस्तै: ओभानो कपडा वा काठको लठीले विरामी/घाइतेलाई अलग गराउने ।</p> <p>६. विरामी/घाइतेलाई सुरक्षित स्थानमा राखी आराम गराउने ।</p> <p>काटेको/घाउचोट लागेकोमा प्राथमिक उपचार</p> <ul style="list-style-type: none"> • रगत बगिरहेको भए काटेको/घाउचोट भएको भागलाई सफा रुमाल/कपडाको टुक्राले थिच्ने । • रगत बगिरहेको भए काटेको/घाउचोट भएको भागलाई केही समय टाउको भन्दा माथि हुने गरी राख्ने • काटेको/घाउचोट भएको भागलाई केही समय टाउको भन्दा माथि लैजान नमिल्ने वा खुट्टामा काटेको भएमा काटेको भन्दा माथि कपडा वा रुमालले बाँध्ने । • रगत बग्न रोकिएपछि घाउलाई मनतातो पानीले सफा गर्ने । • संक्रमण हुनबाट बचाउन घाउलाई पट्टीले बाध्ने । • यदि धेरै रगत बगेमा अस्पताल पठाउने । <p>एलर्जीको प्राथमिक उपचार</p> <ul style="list-style-type: none"> • एलर्जीको कारण पत्ता लगाउने । • एलर्जी भएको भाग सुनिएको भए मनतातो पानीले सेक्ने । • धेरै एलर्जी भएमा अस्पताल पठाउने । <p>फ्र्याक्चरको प्राथमिक उपचार</p> <ul style="list-style-type: none"> • फ्र्याक्चर भएको भागलाई stabilize गरी सुरक्षित स्थानमा राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्राथमिक उपचार म्यानुअल/मापदण्ड • कार्यस्थल • सिमुलेटेड प्यासेन्ट <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>साधारण प्राथमिक उपचार गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • उपचार म्यानुअल/मापदण्ड बमोजिम भएको । • सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको । • कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको ।	<p>प्राथमिक उपचार:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय, महत्व • प्राथमिक उपचार बाकस (First Aid Kit) मा रहने सामानहरू • प्राथमिक उपचार गर्ने विधि<ul style="list-style-type: none"> ○ काटेको/घाउचोट लागेको, रगत बगेको ○ एलर्जी भएको ○ फ्र्याक्चर (Fracture) ○ बेहोस भएको कृत्रिम श्वास प्रश्वास विधि • सुरक्षा र सावधानीहरू

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ul style="list-style-type: none"> • मर्किएको भाग सुनिएको भए look warm water ले सेक्ने । • फ्याक्चर भएको भागमा काप्रो (splinter) बाध्ने । • फ्याक्चर भएमा अस्पताल पठाउने । <p>जनावर वा किराले टोकेकोको प्राथमिक उपचार</p> <ul style="list-style-type: none"> • बिरामीलाई टोक्ने जनावर वा किराको पहिचान गर्ने । • टोकेको स्थानमा मन तातो पानिले सफा गर्ने । • पानीमा बस्ने जनावरले टोकेको भए घाउलाई तातोपानीमा डुबाएर १० देखि १५ मिनेट राख्ने । • टोकेको भागमा पट्टी बाध्ने । • बिरामीलाई अस्पताल पठाउने । <p>बेहोस भएकालाई प्राथमिक उपचार</p> <ul style="list-style-type: none"> • बिरामीको शरीरमा कसिएको कपडा भए फुकाल्ने यदि जाडो ठाँउमा भएमा वाक्लो कपडाले ढाकी न्यानो पारेर राख्ने । • खुल्ला हावा भएको ठाँउमा राख्ने । • श्वास फेर्न गाह्रो भए टाउकोलाई खुट्टा भन्दा १०-१२ इन्च माथि उटाएर राख्ने । • श्वास प्रश्वास भएको नभएको जाँच गर्ने । • पल्स भएको नभएको जाँच गर्ने । • आवश्यक परेमा कृत्रिम श्वास प्रश्वास गराउने । <p>७. आवश्यक थप उपचारको लागि तुरुन्तै नजिकैको स्वास्थ्य संस्थामा लैजाने ।</p> <p>८. गम्भीर घटना भएमा घाइतेको विवरण र दुर्घटनाको कारण सम्बन्धित निकायमा जानकारी गराउने ।</p> <p>९. प्रयोग गरिएका औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने ।</p> <p>१०. साबुन पानी अथवा स्यानिटाइजरले हात सफा गर्ने ।</p> <p>११. कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने ।</p>		

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (Personal Protective Equipment), प्राथमिक उपचार बाक्स (First Aid Kit) प्राथमिक उपचार म्यानुअल/मापदण्ड,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औषधिहरू जथाभावी प्रयोग नगर्ने, एलर्जी भएको भागमा नरगड्ने ।
- नाक, कान घाँटीमा केही वस्तु परेमा/अड्केमा नतान्ने, नठेल्ने, कानमा किराहरू छिरेमा सफा तेल हाल्ने र तुरुन्तै स्वास्थ्य संस्थामा जाने ।
- आँखामा केही वस्तु परेमा सफा पानीले आँखा सफा गर्ने,माड्ने काम नगर्ने,तुरुन्तै स्वास्थ्य संस्थामा जाने ।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: ७ कार्यस्थलको फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने । Manage Workplace Garbage

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक २.० घण्टा = २.५ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> आवश्यक जानकारी लिने । आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणहरू प्रयोग गर्ने । कार्यस्थलबाट निस्कने फोहोरमैलाको पहिचान गरी हानिकारक, रासायनिक, जैविक र अजैविक, फेरि प्रयोगमा ल्याउन (Recycle गर्न) सकिने, ठोस तथा तरल फोहोरमैला छुट्याउने । फेरि प्रयोगमा ल्याउन सकिने फोहोरमैलालाई पुनः प्रयोगमा ल्याउने अथवा सम्बन्धित ठाउँमा सुरक्षित ढुवानी गरी पठाउने । प्रज्वलनशील तथा हानिकारक फोहोरमैलालाई सुरक्षित भण्डारण गरी स्रोतमै पृथक्करण तथा प्रशोधन गरी सामान्य फोहोरमैला सरह भएपछि सुरक्षित तरिकाले नष्ट गर्ने अथवासम्बन्धितठाउँमा सुरक्षित ढुवानी गरी पठाउने । स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैला स्रोतमै पृथक्करण गरी प्रशोधन तथा व्यवस्थापन गर्ने । प्रयोग गरिएका औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू सफा तथा निर्मलीकरण गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । साबुन पानी अथवा स्यानिटाइजरले हात सफा गर्ने । १०.कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> फोहोरमैला व्यवस्थापन मापदण्ड कार्यस्थल <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): कार्यस्थलको फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> फोहोरमैला व्यवस्थापन मापदण्ड बमोजिम भएको । सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको ।	<p>फोहोरमैला व्यवस्थापन:</p> <ul style="list-style-type: none"> परिचय पहिचान, प्रकार र स्रोत हानिकारक, रासायनिक, जैविक, अजैविक र स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन विधि 3R's Principle फोहोरमैला व्यवस्थापन मापदण्ड र प्रचलित कानुन वातावरण प्रदूषण नियन्त्रण गर्ने उपायहरू सुरक्षा र सावधानीहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (Personal Protective Equipment), handling tools, waste collection containers, safe area allocated to dispose, फोहोरमैला व्यवस्थापन मापदण्ड, फोहोरमैला सम्बन्धी प्रचलित कानुन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- प्रज्वलनशील तथा हानिकारक फोहोरमैला बातावरणमा खुल्ला छोड्नु हुँदैन ।

खण्ड क मोड्युल ३
आधारभूत व्यवस्थापकिय कार्य
(Basic Managerial work)

खण्ड क मोड्युल ३: आधारभूत व्यवस्थापकीय कार्य (Basic Management Work)

सब मोड्युल ३-१: कार्यशाला व्यवस्थापन

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा प्रशिक्षार्थीहरूले कार्यशाला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू सिक्नेछन्। जस अन्तर्गत कार्यशालाको लेआउट तयार गर्ने, प्रकाशको व्यवस्था गर्ने, औजारहरू भण्डारण गर्ने, सूचना तथा सावधानीका चिन्हहरू प्रयोग गर्ने, कार्यशालाको सरसफाइ सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू कार्यशालाको लेआउट तयार गर्न, प्रकाशको व्यवस्था गर्न, औजारहरू भण्डारण गर्न, सूचना तथा सावधानीका चिन्हहरू प्रयोग गर्न, र कार्यशालाको सरसफाइ गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. कार्यशालाको लेआउट तयार गर्ने।
२. प्रकाशको व्यवस्था गर्ने।
३. औजारहरू भण्डारण गर्ने।
४. सूचना तथा सावधानीका संकेत/प्रतीकहरू प्रयोग गर्ने।
५. कार्यशालाको सरसफाइ गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ६.० घण्टा + व्यावहारिक २०.० घण्टा = २६.० घण्टा

Module: कार्यशाला व्यवस्थापन

Task: १. कार्यशालाको अभिन्यास (Layout) तयार गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. कार्यशालामा काम गर्न सुविधा हुने गरी कुन सामग्री कुन ठाउँमा राख्ने भन्ने स्पष्ट संकेत कोर्ने । ४. औजारहरू भण्डारण गर्ने स्थान प्रष्टसँग उल्लेख गर्ने । ५. सोही अनुसार मेसिनहरू, भण्डारण कक्ष तथा अन्य स्थानमा पुग्नको लागि प्रष्टरूपमा बाटोको संकेत कोर्ने । ६. बाटोको दायाँ बायाँ सुरक्षा रेखा प्रष्ट रूपमा कोर्ने । ७. कार्यलयमा सुरक्षा चिन्ह तथा सावधानीहरू कोर्ने । ८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । ९. प्रयोग गरिएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला • नक्शा <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): कार्यशालाको अभिन्यास (Layout) तयार गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • मेसिन, औजार र उपकरणहरू रहने स्थानहरू प्रस्ट रूपमा भएको । • कार्यशालामा सुरक्षा चिन्ह तथा सावधानीहरू प्रस्ट रूपमा भएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • अभिन्यास (Layout)<ul style="list-style-type: none"> ○ परिभाषा ○ आवश्यकता ○ महत्व • कार्यशालामा राखिने मेसिन र औजारको पहिचान

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सिसाकलम, कलम, ईरेजर, कागज, चक्र वा चुना, पंन्जा, नाप्ने टेप, डोरी र चुना राख्ने भाडो

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै उपकरण औजार तथा सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

Module: कार्यशाला व्यवस्थापन

Task: २. प्रकाशको व्यवस्था गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. कार्यशालामा काम गर्ने स्थानमा प्रकाश आवश्यकताको पहिचान गर्ने । ४. कार्यशालामा प्राकृतिक र कृत्रिम प्रकाशको योजना गर्ने । ५. कार्यशालामा कृत्रिम प्रकाश आवश्यक पर्ने । स्थानमा आवश्यक वाटको चिम जडान गर्ने । ६. कार्यशालामा प्राकृतिक प्रकाशको लागि छानामा Transparent Sheet राख्ने र झ्यालको खापामा साधारण सिसा जडान गर्ने । ७. प्रकाश पुग नपुग परीक्षण गर्ने । ८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला • नक्शा <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): प्रकाशको व्यवस्था गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशालामा पर्याप्त रूपमा प्रकाशको व्यवस्था भएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • प्रकाश (Layout)<ul style="list-style-type: none"> ○ परिभाषा ○ प्रकार ○ आवश्यकता ○ महत्व • ट्रान्सपरेन्ट सिटको महत्व • सिट र सिसाको प्रयोग विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सिसाकलम, कलम, इरेजर, स्केल, कागज, Transparent Sheet, सिसा, तार, होल्डर, काठ वा प्लाष्टिक ब्लक, पेचकस, स्वीच, र चिम

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै उपकरण औजार तथा सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- विद्युतीय सामग्री तथा उपकरणहरू प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: कार्यशाला व्यवस्थापन

Task: ३. औजारहरू भण्डारण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ४.० घण्टा = ५.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. कार्यशालामा काम गर्नको लागि प्रयोग गरिने औजार र उपकरणहरूको तथ्याङ्क संकलन गर्ने । ३. कार्यशालामा भएको औजार उपकरणहरूको प्रयोग गर्न सकिने र नसकिने छुट्याउने । ४. कार्यशालामा प्रयोगमा नआउने र जगेडा औजारहरूलाई छुट्याउने । ५. कार्यशालामा औजार र उपकरणहरू भण्डार गर्ने स्थानको व्यवस्था मिलाउने । ६. कार्यशालामा औजार र उपकरणहरू भण्डारण गर्ने । ७. औजार र उपकरण अनुसार उचित स्थानको व्यवस्था गर्ने । ८. कार्यशालामा भण्डार गर्ने औजार र उपकरणहरूमा तेल वा मोविल वा ग्रीज राख्ने ९. कार्यशालाको जगेडा औजार र उपकरणहरूलाई उचित रूपमा भण्डारणमा गर्ने । १०. कार्यशालामा भण्डारण गरिएको औजार तथा उपकरण चाहिएको बेलामा सजिलै प्राप्त हुने गरी राख्ने ११. कार्य सम्पादनको अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला • औजारहरूको सूची <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): औजारहरू भण्डारण गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • आवश्यक भएको बेलामा सजिलै उपलब्ध हुने गरी सुरक्षित तरिकाले भण्डारण गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • तथ्याङ्कको जानकारी • जगेडा औजार र नियमित प्रयोग हुने औजारको जानकारी • भण्डारणको जानकारी • तेल र वाक्सको जानकारी • औजारहरू भण्डारण गर्दा ध्यान दिनुगर्ने कुराहरू ।

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कलम, सिसाकलम, पेपर, औजारहरूको सूची, बजार दरभाउ सूची, खरिद सूची

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै उपकरण औजार तथा सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: कार्यशाला व्यवस्थापन

Task: ४. सूचना तथा सावधानीका संकेत/प्रतीकहरू प्रयोग गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. कार्यशालामा काम गर्दा सुरक्षित हुन सूचना तथा सावधानीका चिन्हहरूकोसूचीतयार गर्ने । ३. कार्यशाला भित्र सूचना तथा सावधानिक चिन्हहरूको राख्ने । ४. कार्यशालामा मेसीनको कार्यक्षेत्र निर्धारण गर्न पेन्ट गर्ने । ५. संभाव्य दुर्घटनाका पोस्टर कार्यशालाको भित्तामा राख्ने । ६. कार्य सम्पादनको अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>सूचना तथा सावधानीका संकेत/प्रतीकहरू प्रयोग गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • आवश्यक स्थानमा अवश्यकता अनुरूपको सूचना तथा सावधानीका चिन्हहरू प्रयोग भएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • सुरक्षा<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ नियम • सुरक्षाका सूचना तथा सावधानी चिन्हहरू<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

पोस्टर, सुरक्षाको नियम, सुरक्षाका आधुनिक उपकरण

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै उपकरण औजार तथा सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

Module: कार्यशाला व्यवस्थापन

Task: ५. कार्यशालाको सरसफाइ गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. कार्यशालामा सरसफाई गर्नलाई आवश्यक सामानहरूकोसुचीतयार गर्ने । ३. कार्यशालामा छरिएर रहेका औजारहरू र उपकरणहरू संकलन गर्ने । ४. कार्यशालामा भएको औजारहरू र उपकरणहरू लाई सफा गर्ने । ५. कार्यशालाको औजार, उपकरणहरू र मेसिनलाई आवश्यक औजार सुरक्षित गर्न तेल वा मोबिल वा ग्रीज प्रयोग गर्ने । ६. आवश्यक औजार कार्यलयमा वढाने तथा पुच्छने । ७. कार्यशालाबाट निस्किएका फोहोरहरू 3 R principle अनुसार बेगला बेगलै स्थानमा सुरक्षित तवरले जम्मा गर्ने । ८. कार्य सम्पादनको अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>कार्यशालाको सरसफाइ गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला सफा भएको । • कार्यशालाबाट निस्किएका फोहोरहरू सुरक्षित व्यवस्थित भएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • सरसफाइ<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ विधि ○ महत्व • फोहोर<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ व्यवस्थापन विधि • फोहोर व्यवस्थापन गर्ने 3R सिद्धान्त (Reuse, Reduce, Recycle)

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कुचो, फोहोर राख्ने भाडा, फोहोर उठाउने भाडा, सरफ, सफा गर्ने ब्रुस, खिया हटाउने पदार्थ ।

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै उपकरण औजार तथा सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

सब मोड्युल ३-२: पूर्वाधार व्यवस्थापन

विवरण (Description): यस सब मोड्युलमा फोहोरमैला वर्गीकरण, संकलन, स्थानान्तरण, ढुवानी, भण्डार, पुनःप्राप्ति प्रशोधन र विर्सजनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू फोहोरमैला वर्गीकरणको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्न, संकलनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्न, स्थानान्तरण केन्द्रको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्न, ढुवानीको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्न, भण्डारको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्न, पुनःप्राप्तिको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्न, प्रशोधनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्न, र विर्सजनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. वर्गीकरणको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।
२. संकलनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।
३. स्थानान्तरण केन्द्रको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।
४. ढुवानीको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।
५. भण्डारको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।
६. पुनःप्राप्तिको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।
७. प्रशोधनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।
८. विर्सजनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १५.० घण्टा + व्यावहारिक ६०.० घण्टा = ७५.० घण्टा

Module: पूर्वाधार व्यवस्थापन

Task: १. वर्गीकरणको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यकता औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. फोहोर वर्गीकरण स्थल यातायतको पहुँच, विद्युतको उपलब्धता, बस्तीबाट अलग स्थानको छनौट गर्ने। ४. सबै प्रकारको फोहोरका लागि छुट्टै कन्टेनर वा जोन बनाउने। ५. फोहोर वर्गीकरण स्थल छाना तथा घेरवारको व्यवस्था मिलाउने। ६. हातले वर्गीकरण गर्ने कि उपकरणको प्रयोग गर्ने बारेमा यकिन गर्ने। ७. फोहोर वर्गीकरण उपकरणहरू उपयुक्त स्थानमा जडान गर्ने। ८. वर्गीकरण हुने ठाउँमा पंखा, प्रकाश, सुरक्षा र पानीको व्यवस्था गर्ने। ९. फोहोर छुट्याउने स्थानमा सचेतना फैलाउने बोर्ड वा जानकारी सम्बन्धी सामग्री राख्ने। १०. जैविक फोहोर थन्क्याउने स्थानमा पशुपन्छी नपस्ने गरी छेकवार लगाउने। ११. फोहोरको प्रकृति अनुसारको हरेक घर र सार्वजनिक स्थलमा छुट्टाछुट्टै रंगको डस्टबिन राख्ने। १२. डस्टबिनको रंग अनुसार जैविक अजैविक फोहोर राख्नको लागि सांकेतिक चिन्ह लगाउने। १३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १४. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यस्थल <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): वर्गीकरणको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोर वर्गीकरण स्थल यातायतको पहुँच, विद्युतको उपलब्धता, बस्तीबाट अलग स्थानको छनौट गरेको। • सबै प्रकारको फोहोरका लागि छुट्टै कन्टेनर वा स्थान (जोन) बनाएको। • फोहोर छुट्याउने स्थानमा सचेतना फैलाउने बोर्ड वा जानकारी सम्बन्धी सामग्री राखेको।	<ul style="list-style-type: none"> • फोहोर वर्गीकरण स्थान छनौटका आधारहरू। • फोहोर वर्गीकरण<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचाय ○ विधि ○ महत्व • रंग अनुसार सांकेतिक चिन्ह लगाउने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कन्टेनर, सावेल, बोर्ड, पम्पलेट, डस्टबिन, मेसिन, प्लाष्टिक झोला, फोहोर टिप्ने चिम्टा

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- औजारहरू चलाउँदा चोटपटक लाग्नबाट सावधानी अपनाउने।

Module: पूर्वाधार व्यवस्थापन

Task: २. संकलनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. फोहोर संकलन स्थल यातायातको पहुँच, बस्तीबाट अलग स्थानको छनौट गर्ने। ४. फोहोरका लागि कन्टेनर वा स्थान (जोन) बनाउने। ५. फोहोर संकलन स्थलमा छाना तथा घेरवारको व्यवस्था मिलाउने। ६. तरल फोहोर (Leachate) व्यवस्थापन गर्ने। ७. फोहोर संकलन रूट बनाउने। ८. फोहोर संकलनको लागि मानव स्रोत साधनको व्यवस्था गर्ने। ९. फोहोरको स्रोत, प्रकार, मात्राको आधारमा यातायातको व्यवस्था गर्ने। १०. फोहोरको प्रकृति अनुसारको हरेक घर र सार्वजनिक स्थलमा छुट्टाछुट्टै रंगको डस्टबिन राख्ने। ११. डस्टबिनको रंग अनुसार जैविक फोहोर राख्नको लागि सांकेतिक चिन्ह लगाउने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>संकलनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> प्रत्येक ठाउँको लागि निश्चित रूट र समय तालिका बनाएको। घर घरबाट फोहोर उठाउने कर्मचारीका लागि ट्राइसाइकल, टिपर वा मिनी ट्रकको व्यवस्था गरेको। गाडी आउन र जान सहज हुने गरी आवश्यकता अनुसारका ठाउँहरूमा संकलन केन्द्र राख्नको लागि व्यवस्था गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> संकलनको लागि पूर्वाधार<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व leachate सम्बन्धी जानकारी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

फोहोर काट्ने ब्लेड/चक्र, प्लाष्टिक बाल्टिन, कन्टेनर, सावेल, बोर्ड, पम्पलेट, डस्टबिन, मेसिन, प्लाष्टिक झोला, फोहोर टिप्ने चिम्टा, तौल नाप्ने डिजिटल मेसिन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- औजारहरू चलाउँदा चोटपटक लाग्नबाट सावधानी अपनाउने।

Module: पूर्वाधार व्यवस्थापन		
Task: ३. स्थानान्तरण केन्द्रको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।		
समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.०० घण्टा		
कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. प्राथमिक संकलन र अन्तिम प्रशोधनस्थलको बीचको लोकेशनमा केन्द्र स्थापना गर्ने। ४. लोड-अनलोड गर्ने स्थान, सवारी पार्किङ, ट्रयाकिङ सिस्टम निर्माण गर्ने। ५. ट्रान्सफर स्टेशनको डिजाईन (फ्लो कन्ट्रोल, सीसीटिभी, गेटिङ) मिलाउने। ६. तरल फोहोर निस्कने प्रणाली (leachate control)को व्यवस्थम गर्ने। ७. गन्ध व्यवस्थापन (odor management) गर्ने। ८. कर्मचारीका लागि विश्रामकक्ष, पानी, स्वास्थ्य पूर्वाधारको व्यवस्था गर्ने ९. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): स्थानान्तरण केन्द्रको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • लोड-अनलोड, सवारी पार्किङ, ट्रयाकिङ सिस्टम निर्माण गरेको। • ट्रान्सफर स्टेशनको डिजाईन (फ्लो कन्ट्रोल, सीसीटिभी, गेटिङ) मिलाएको। • तरल फोहोर निस्कने प्रणाली (leachate control) र गन्ध व्यवस्थापन (odor management) गरेको। 	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानान्तरण केन्द्र <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

फोहोर काट्ने ब्लेड/चक्र, प्लाष्टिक बाल्टिन, कन्टेनर, सावेल, बोर्ड, पम्पेलेट, डस्टबिन, मेसिन, प्लाष्टिक झोला, फोहोर टिप्ने चिम्टा, तौल नाप्ने डिजिटल मेसिन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- औजारहरू चलाउँदा चोटपटक लाग्नबाट सावधानी अपनाउने।

Module: पूर्वाधार व्यवस्थापन		
Task: ४. ढुवानीको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने ।		
समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा		
कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. आवश्यक साधन) टिपर, रिक्सा, ट्रकको विश्लेषण गर्ने । ४. सवारी पार्किङ स्थल, रुट प्लान र फोहोर ट्रयाकिङ व्यवस्था गर्ने । ५. इन्धन स्टोर, सवारी साधन मर्मत केन्द्र, ड्राइभर विश्राम कक्ष बनाउने । ६. ढुवानीको तालिका बनाउने । ७. आकस्मिक समस्याका लागि बैकल्पिक सवारी साधन तयारी राख्ने । ८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने । 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): ढुवानीको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोरको प्रकृति र मात्रा हेरी सवारी सधनको व्यवस्था गरेको । • सवारी साधनको पार्किङ र चालक विश्रामकक्ष स्थल तयार गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> • ढुवानीका साधन <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व • फोहोरको प्रकृति र मात्रा हेरी सवारी साधनको व्यवस्था गर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

फोहोर काट्ने ब्लेड/चक्र, प्लाष्टिक बाल्टिन, कन्टेनर, सावेल, बोर्ड, पम्पेलेट, डस्टबिन, मेसिन, प्लाष्टिक झोला, फोहोर टिप्ने चिम्टा, तौल नाप्ने डिजिटल मेसिन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- औजारहरू चलाउँदा चोटपटक लाग्नबाट सावधानी अपनाउने ।

Module: पूर्वाधार व्यवस्थापन		
Task: ५. भण्डारको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।		
समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा		
कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. भण्डारण स्थानको आवश्यकता, अवधि र फोहोरको प्रकृति अनुसार डिजाइन गर्ने। ४. भू आकृति मिल्ने, पानीको निकास राम्रो हुने स्थान छनौट गर्ने। ५. यातायातको सहज पहुँच हुने स्थानलाई प्राथमिकता दिने। ६. बाढी, डुबान, भू-क्षयको खतरा नभएको ठाउँ रोज्ने। ७. झाडी, बोटबिरुवा हटाउने। ८. माटो सम्याउने र आवश्यक परेमा भराउने काम गर्ने। ९. आवश्यक कुलो निर्माण गरेर पानी निकासको व्यवस्था मिलाउने। १०. पर्खाल, छाना, ढोका, भेन्टिलेसन आदि बनाउने। ११. तापमान नियन्त्रण र हावा सर्कुलेसनको व्यवस्था मिलाउने। १२. आगलागी रोकथामको प्रबन्ध जस्तै (फायर एक्स्टिङ्ग्विशर) गर्ने १३. किरा, ओसिलोपना, आगलागीबाट जोगाउने सुरक्षा उपाय अपनाउने। १४. FIFO सिस्टम अनुसार व्यवस्थापन गर्ने। १५. रेकर्ड र निगरानीको व्यवस्था गर्ने। १६. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १७. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला, ड्रइड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): भण्डारको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • भण्डारण स्थल, पर्खाल, छाना, ढोका, भेन्टिलेसन बनाएको। • भण्डारण स्थान यातायातको सहज पहुँच भएको। • भण्डारण स्थान बाढी, डुबान, भू-खलनको खतरा नभएको। • बस्तीबाट टाढा सुरक्षित स्थानको छनौट गरेको। 	<ul style="list-style-type: none"> • फोहोर भण्डारण <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचाय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि • फोहोर भण्डारणको मापदण्ड • FIFO सम्बन्धी ज्ञान

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सिमेन्ट, बालुवा, ग्राभेल, पर्खाल, ड्रँटा/Hollow Block, फलामे रड/TMT बार फाउन्डेसन र छानाको स्ट्रक्चर पक्की छाना सामग्री (जस्ताको पाता), प्लास्टर सामग्री

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- औजारहरू चलाउँदा चोटपटक लाग्नबाट सावधानी अपनाउने।

Module: पूर्वाधार व्यवस्थापन		
Task: ६. पुनःप्राप्तिको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने ।		
समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.०० घण्टा		
कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । १. रिसाइकल, पुनःप्रयोग, र पुनःउपयोगका लागि उपकरण छनौट गर्ने । २. छुट्याउने टेबल वा स्थलको छनौट गर्ने । ३. बेल मेसिन तथा सॉर्टिङ्ग लाइन निर्माण गर्ने । ४. पुनःप्राप्त वस्तुको अस्थायी भण्डारण क्षेत्र बनाउने । ५. सामग्री परीक्षण प्रयोगशाला वा कार्यशाला निर्माण गर्ने । ६. निकासी/बिक्रीका लागि भौतिक व्यवस्था गर्ने । ७. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । ८. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । ९. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने । 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला, ड्रइड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): पुनःप्राप्तिको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • रिसाइकल, पुनःप्रयोग, र पुनःउपयोगका लागि उपकरण छनौट गरेको । • छुट्याउने टेबल वा स्थलको छनौट गरेको । • बेल मेसिन तथा सॉर्टिङ्ग लाइन निर्माण गरेको । • पुनःप्राप्त वस्तुको अस्थायी भण्डारण क्षेत्र बनाएको । 	<ul style="list-style-type: none"> • पुनःप्राप्ति <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

फोहोर काट्ने ब्लेड/चक्र, प्लाष्टिक बाल्टिन, कन्टेनर, साबेल, बोर्ड, पम्पलेट, डस्टबिन, मेसिन, प्लाष्टिक झोला, फोहोर टिप्ने चिम्टा, तौल नाप्ने डिजिटल मेसिन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- औजारहरू चलाउँदा चोटपटक लाग्नबाट सावधानी अपनाउने ।

Module: पूर्वाधार व्यवस्थापन		
Task: ७. प्रशोधनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।		
समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.०० घण्टा		
कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. कम्पोस्टिड, ब्रिकेटिड, बायोग्यास आदि प्रविधिको आवश्यकता विश्लेषण गर्ने। ४. आवश्यक मेसिन क्रशर, मिक्सर, कम्पोस्ट बिनको स्थापना गर्ने। ५. प्रशोधन स्थलको जल निकास, गन्ध नियन्त्रण, भेन्टिलेसन सुनिश्चित गर्ने। ६. मापन, गुणस्तर परीक्षण र भण्डारणको व्यवस्था मिलाउने। ७. उत्पादन निकासी र अभिलेख राख्ने प्रक्रिया मिलाउने। ८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला, ड्रइड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): प्रशोधनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रशोधन केन्द्र मापदण्ड अनुरूप तयार गरेको। • प्रशोधन स्थलको जल निकास, गन्ध नियन्त्रण गरेको। 	<ul style="list-style-type: none"> • फोहोर प्रशोधन <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ विधि ○ महत्व • फोहोर प्रशोधनका मापदण्ड

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

प्रशोधन मेसिन, सिमेन्ट, बालुवा, ग्राभेल, पर्खाल, ईटा/Hollow Block, फलामे रड/TMT बाट फाउन्डेसन र छानाको स्ट्रक्चर, पक्की छाना सामग्री (जस्ताको पाता), प्लास्टर सामग्री

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- औजारहरू चलाउँदा चोटपटक लाग्नबाट सावधानी अपनाउने।

Module: पूर्वाधार व्यवस्थापन		
Task: द. विर्सजनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।		
समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.०० घण्टा		
कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. ल्यान्डफिल, ईन्सिनरेटर, ओपन डम्पिङ क्षेत्रको सरकारी मापदण्ड संकलन गर्ने। ४. ल्यान्डफिल, ईन्सिनरेटर, ओपन डम्पिङ क्षेत्रको आवश्यकता विश्लेषण गर्ने। ५. मापदण्ड अनुरूपको पूर्वाधारको लागि सम्भाव्य स्थानको सर्वेक्षण गर्ने। ६. निर्धारित स्थानको वातावरणीय असर मूल्याङ्कन गर्ने। ७. सर्वेक्षणको आधारमा पूर्वाधार निर्माणको योजना बनाउने। ८. योजना अनुरूपको स्रोत र साधनको व्यवस्था गर्ने। ९. विर्सजन स्थल निर्माण गर्ने। १०. ग्यास तथा लेचेट निकास को व्यवस्था गर्ने। ११. विर्सजन सामग्रीको लानको लागि रूट तय गर्ने। १२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १३. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला, ड्रइड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): विर्सजनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • विर्सजन स्थलको बातावरण जोखिम अध्ययन गरेको। • विर्सजन स्थलमा ग्यास तथा लेचेट निकासको व्यवस्था गरेको। • विर्सजन स्थल यातायात, तथा अन्य सुविधायुक्त भएको। 	<ul style="list-style-type: none"> • फोहोर विर्सजन <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि • विर्सजनको लागि पूर्वाधार व्यवस्थापन मापदण्ड • वातावरणीय असर मूल्याङ्कन <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

विर्सजन स्थल, मेसिन, सिमेन्ट, बालुवा, ग्राभेल, पर्खाल, ईटा/Hollow Block, फलामे रड/TMT बार फाउन्डेसन र छानाको स्ट्रक्चर पक्की छाना सामग्री (जस्ताको पाता), प्लास्टर सामग्री

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- औजारहरू चलाउँदा चोटपटक लाग्नबाट सावधानी अपनाउने।

सब मोड्युल ३-३: अभिलेखीकरण

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा प्रशिक्षार्थीहरूले अभिलेखीकरणसम्बन्धी कार्यहरू सिक्नेछन्। जस अन्तर्गत तथ्याङ्क संकलन गर्ने, तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने र प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यसँग सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब-मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू तथ्याङ्क संकलन गर्ने, तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने प्रतिवेदन तयार गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. तथ्याङ्क संकलन गर्ने।
२. तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने।
३. प्रतिवेदन तयार गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ६.० घण्टा + व्यावहारिक २४.० घण्टा = ३०.० घण्टा

Module: अभिलेखीकरण

Task: १. तथ्याङ्क संकलन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १२.० घण्टा = १४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. तथ्याङ्क संकलनको उद्देश्य र आवश्यकता पहिचान गर्ने। २. तथ्याङ्क संकलन गर्नुपर्ने विषयवस्तु वा क्षेत्र निर्धारण गर्ने। ३. तथ्याङ्क संकलनका लागि उपयुक्त विधि (जस्तै: अवलोकन, अन्तरवार्ता, प्रश्नावली) चयन गर्ने। ४. तथ्याङ्क संकलन उपकरणहरू (फारम, मोबाइल apps) तयार गर्ने। ५. क्षेत्र वा स्रोतहरूमा गएर तथ्याङ्क संकलन गर्ने। ६. तथ्याङ्कलाई प्रारम्भिक रूपमा वर्गीकरण तथा मिलान गर्ने। ७. तथ्याङ्कको गुणस्तर (accuracy, completeness) परीक्षण गर्ने। ८. आवश्यक भएमा थप स्रोत वा प्रतिवेदनसँग क्रस चेक गर्ने। ९. तथ्याङ्क कम्प्युटर वा रजिस्टरमा व्यवस्थित रूपमा प्रविष्ट गर्ने। १०. तथ्याङ्क सुरक्षित रूपमा राख्ने (डाटा सुरक्षा उपाय सहित)। ११. कार्य सम्पन्न भएपछि प्रतिवेदन तयार गर्ने। १२. सम्पूर्ण प्रक्रिया अभिलेखमा राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फील्ड वा तथ्याङ्क स्रोत स्थल <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): तथ्याङ्क संकलन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • तथ्याङ्क स्पष्ट, शुद्ध र पूर्ण भएको। • संकलन विधि निर्धारित ढाँचामा भएको। • प्रयोग भएका उपकरणहरू सुरक्षित रूपमा राखिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • तथ्याङ्क संकलनका विधि • नमूना र प्रतिनिधित्वको अवधारणा • प्राथमिक र द्वितीयक तथ्याङ्कको फरक • डेटा भण्डारण, ब्याक अप र गोपनीयता • रिपोर्टिङ्ग र प्रतिवेदन लेखन • डाटा सफ्टवेयर (जस्तै: Excel, Google Sheets) को प्रयोग

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कम्प्युटर सेट, मोबाइल, डाटा इन्ट्री टुल, इन्टरनेट, तथ्याङ्क फारम, रजिस्टर, कलम, फाइल, प्रिन्टर, स्क्यानर, युएसबी ड्राइभ, स्टेपलर, कागज, डाटा सफ्टवेयर वा स्प्रेडशिट, ब्याकअप हार्ड ड्राइभ।

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणाको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै उपकरण औजार तथा सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- डाटा सुरक्षाको लागि पासवर्ड, एन्टिभाइरस र ब्याकअप प्रणाली सुनिश्चित गर्ने।

Module: अभिलेखीकरण

Task: २. तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ८.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. तथ्याङ्क प्रविष्टिका लागि आवश्यक जानकारी सङ्कलन गर्ने। २. आवश्यक औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू (जस्तै कम्प्युटर, रजिस्टर, फारम) संकलन गर्ने। ३. तथ्याङ्क प्रविष्टि गर्न सहज हुने स्थान तथा वातावरणको छनौट गर्ने। ४. कम्प्युटर प्रणाली वा म्यानुअल फारामको माध्यमबाट सूचना प्रविष्टि गर्ने। ५. प्रविष्टि गरिएको तथ्याङ्कको समीक्षा गरी त्रुटि भए सच्चाउने। ६. तथ्याङ्क सुरक्षित तरिकाले फाइलमा संग्रह गर्ने वा प्रणालीमा सुरक्षित गर्ने। ७. प्रविष्टि गरिएको तथ्याङ्कको रिपोर्ट तयार गर्ने। ८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कम्प्युटर ल्याव <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>तथ्याङ्क प्रविष्टि गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रविष्टि गरिएको तथ्याङ्क स्पष्ट, सटिक र त्रुटिरहित भएको। • प्रविष्टि गरिएको तथ्याङ्क सुरक्षित तरिकाले संग्रहित गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • तथ्याङ्क प्रविष्टि प्रणालीको परिचय (डिजिटल र म्यानुअल दुवै) • टाइपिङ र तथ्याङ्क जाँच गर्ने प्रविधि • सूचना सुरक्षा सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान • रिपोर्टिङ र अभिलेख व्यवस्थापन प्रणाली

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कम्प्युटर, ल्यापटप, ट्याब्लेट, इन्टरनेट जडान, कीबोर्ड, माउस, तथ्याङ्क फारम, रजिस्टर, कलम, फाइल, प्रिन्टर, स्क्यानर, युएसबी ड्राइभ, स्टेपलर, कागज, डाटा सफ्टवेयर वा स्प्रेडशिट ब्याकअप हार्ड ड्राइभ।

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- विद्युतीय झटका वा सर्ट हुन नदिन सुक्खा हातले प्लग/स्विच प्रयोग गर्ने।
- डाटा सुरक्षाको लागि पासवर्ड, एन्टिभाइरस र ब्याकअप प्रणाली सुनिश्चित गर्ने।

Module: अभिलेखीकरण

Task: ३. प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ८.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. तथ्याङ्क र आवश्यक सूचना संकलन गर्ने । २. संकलित जानकारीको विश्लेषण गर्ने । ३. रिपोर्टको ढाँचा तयार गर्ने । ४. जानकारी स्पष्ट र संक्षिप्त रूपमा प्रतिवेदनमा लेख्ने । ५. आवश्यक ग्राफ, तालिका वा चित्र समावेश गर्ने । ६. प्रतिवेदनमा मिति, स्थान, स्रोत र लेखकको विवरण राख्ने ७. प्रतिवेदनको भाषा, व्याकरण र प्रस्तुतीकरण जाँच गर्ने । ८. रिपोर्ट प्रिन्ट वा डिजिटल माध्यममा सुरक्षित रूपमा तयार गर्ने । ९. सम्बन्धित निकाय वा व्यक्तिलाई प्रतिवेदन पेश गर्ने । १०. एक प्रति प्रतिवेदनको फाइलिङको लागि सुरक्षित राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कम्प्युटर ल्याव <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्रतिवेदन तयार गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रतिवेदनमा सबै आवश्यक विवरण समेटिएको । • सूचना स्पष्ट, तथ्यगत र प्रस्तुतीकरणमा व्यवस्थित गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • प्रतिवेदन लेखनको उद्देश्य र महत्त्व • प्रतिवेदनका प्रकार • प्रतिवेदनको ढाँचा • सूचना संकलन र विश्लेषण गर्ने तरिका • तालिका, ग्राफ, चित्र समावेश गर्ने तरिका • डिजिटल प्रतिवेदन निर्माण र सुरक्षित वितरण विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कम्प्युटर सेट, इन्टरनेट जडान, प्रतिवेदन फारम, रजिस्टर, कलम, फाइल, प्रिन्टर, स्क्यानर, युएसबी ड्राइभ, स्टेपलर, कागज, डाटा सफ्टवेयर वा स्प्रेडशिट, ब्याकअप हार्ड ड्राइभ

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- डाटा सुरक्षाको लागि पासवर्ड, एन्टिभाइरस र ब्याकअप प्रणाली प्रयोग गर्ने ।

सब मोड्युल ३-४: पुनः प्रयोग्य वस्तुको बजारीकरण

विवरण (Description): यस सब मोड्युलमा विज्ञापन गर्ने, प्याकेजिङ तथा लेवलिङ गर्ने, भण्डारण गर्ने, बजारको पहिचान गर्ने र मूल्य निर्धारण गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू विज्ञापन गर्ने, प्याकेजिङ तथा लेवलिङ गर्ने, भण्डारण गर्ने, बजारको पहिचान गर्ने र मूल्य निर्धारण गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. विज्ञापन गर्ने।
२. प्याकेजिङ तथा लेवलिङ गर्ने।
३. भण्डारण गर्ने।
४. बजारको पहिचान गर्ने।
५. मूल्य निर्धारण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १०.० घण्टा + व्यावहारिक ४०.० घण्टा = ५०.० घण्टा

Module: पुनः प्रयोग्य वस्तुको बजारीकरण

Task: १. विज्ञापन गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. विज्ञापनको उद्देश्य तय गर्ने । ४. उद्देश्य अनुरूपको सन्दर्भ सामग्रीकोसुचीतयार गर्ने । ५. उद्देश्य अनुरूपको लक्षित समूहको पहिचान गर्ने । ६. लक्षित वर्ग अनुरूपको विज्ञापनको माध्यम तय गर्ने । ७. माध्यम अनुरूपको विज्ञापन सामग्री तयार गर्ने । ८. विज्ञापन गर्ने/प्रसारण हुने समयावधि तय गर्ने । ९. विज्ञापनका लागि आवश्यक आर्थिक मानवीय तथा अन्य स्रोतको व्यवस्था गर्ने । १०. विज्ञापनबाट देखिएका परिणामहरूको निगरानी तथा मूल्याङ्कन गर्ने । ११. यी परिणामहरूको बारेमा ग्राहक वर्ग तथा विज्ञहरूसँग प्रतिक्रिया लिने । १२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १३. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): विज्ञापन गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • उद्देश्य अनुरूपको लक्षित समूहको पहिचान गरिएको । • विज्ञापन मार्फत दिनुपर्ने सामग्री तयार गरेको । • विज्ञापन प्रष्ट तथा बुझिने गरी तयार गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • विज्ञापन<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ सामग्री ○ माध्यम ○ प्रकार • लक्षित ग्राहक समूह (Target Audience) को पहिचान गर्ने तरिका • ग्राहक प्रतिक्रिया संकलन र विश्लेषण गर्ने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कम्प्युटर सेट, इन्टरनेट जडान, प्रतिवेदन फारम, रजिस्टर, कलम, फाइल, प्रिन्टर, स्क्यानर, युएसबी ड्राइभ, स्टेपलर, कागज, ब्याकअप हार्ड ड्राइभ

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- कम्प्युटर ज्याक लगाउदा र निकाल्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: पुनः प्रयोग्य वस्तुको बजारीकरण

Task: २. प्याकेजिङ तथा लेबलिङ गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. उत्पादनको प्रकृति अनुसार उपयुक्त प्याकेजिङ सामग्री छान्ने (जैविक मलका लागि बोरा, प्लाष्टिक प्याकेट) । ४. उत्पादन तौल वा मात्रा अनुसार प्याकेज गर्ने (१ के.जी., ५ के.जी., १० के.जी.) ५. लेबल तयार गर्ने ।<ul style="list-style-type: none"> • उत्पादनको नाम • तौल • उत्पादन मिति • प्रयोग गर्ने तरिका • सम्पर्क नम्बर वा ब्रान्ड नाम ६. लेबल सुरक्षित रूपमा टाँस्ने वा प्रिन्ट गर्ने । ७. प्याकेजिङ सुरक्षित र ढुवानी अनुकूल भए नभएको परीक्षण गर्ने । ८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्याकेजिङ तथा लेबलिङ गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्याकेजिङ सामग्री सुरक्षित, वातावरणमैत्री र टिकाउ भएको । • उत्पादन तौल वा मात्रा अनुसार सही प्याकेज गरिएको । • लेबलमा नाम, तौल, मिति, प्रयोग विधि र सम्पर्क विवरण प्रष्ट उल्लेख गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • उत्पादन अनुसार उपयुक्त प्याकेजिङ सामग्री (बोरा, झोला, कन्टेनर आदि) को छनौट गर्ने तरिका । • प्याकेजिङ प्रक्रिया र प्याकेजिङ उपकरणको बारेमा जानकारी । • लेबल टाँस्ने विधि • प्याकेजिङको गुणस्तर परीक्षण र मानकहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

प्याकेजिङ मेसिन, लेबलीङ मेसिन, स्टिकर, ग्लु, तौल मेसिन, विभिन्न प्रकारका प्याकेजिङ बोरा, प्लाष्टिक

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- बोरा तथा प्लाष्टिकमा सामान प्याक गर्दा बोरा फाट्ने तथा फोहोर बाहिर निस्कने हुन सक्छ विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: पुनः प्रयोग्य वस्तुको बजारीकरण

Task: ३. भण्डारण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. तयार भएका उत्पादनहरू (कम्पोस्ट, ब्रिकेट, प्लाष्टिक सामान) लाई वर्गीकरण गर्ने । ४. सुख्खा, हावायुक्त र पानी नपर्ने सुरक्षित स्थान चयन गर्ने । ५. उत्पादन अनुसार छुट्टाछुट्टै भण्डारण स्थल बनाउने । ६. प्रज्वलनशील सामग्रीको लागि अलग ठाउँको व्यवस्था गर्ने ७. FIFO (First In First Out) पद्धति अनुसार फोहोरहरू राख्ने । ८. किराहरू, दुसी, आगो वा चोरीबाट सुरक्षा व्यवस्था मिलाउने । ९. स्टक रेकर्ड राख्ने १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>भण्डारण गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • भण्डारण कक्ष सफा, सुख्खा र हावायुक्त भएको । • उत्पादनहरू वर्गीकृत गरेर राखिएको । • उत्पादनको प्रकार अनुसार छुट्टाछुट्टै स्थानमा राखिएको । • आगलागी, चोरी, किराबाट सुरक्षा उपाय अपनाइएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • भण्डारण<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ विधि • FIFO प्रणाली र स्टक व्यवस्थापन विधि • रेकर्ड राख्ने प्रणाली

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

ट्रली, भण्डारण गर्ने फोहोर, प्याकजिङ मेसिन, लेबलिङ मेसिन, स्टिकर, ग्लु, तौल मेसिन, विभिन्न प्रकारका प्याकिङ बोरा, प्लाष्टिक

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- बजारीकरण गर्ने फोहोरको प्रकृति अनुरूप सुख्खा हावा तथा प्रकाशको व्यवस्थापनमा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: पुनः प्रयोग्य वस्तुको बजारीकरण

Task: ४. बजारको पहिचान गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.०० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. उत्पादन वस्तुको उपयोगिताहरू बुँदागत रूपमा लेख्ने। ४. उत्पादन प्रयोग गर्नसक्ने सम्भावित उपभोक्ता वर्ग (कृषक, उद्योग, नगरपालिका, विद्यालय आदि) पहिचान गर्ने। ५. स्थानीय, क्षेत्रीय र राष्ट्रिय बजारको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने। ६. प्रतियोगी उत्पादनहरूको मूल्य, गुणस्तर र वितरण प्रणालीको विश्लेषण गर्ने। ७. विभिन्न निकाय, सहकारी, पसल वा व्यापारीसँग भेटघाट गर्ने। ८. परीक्षण बिक्री (pilot sales) गर्ने र प्रतिक्रिया संकलन गर्ने। ९. दीर्घकालीन सहकार्यका लागि सम्झौता गर्ने। १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला, बजार <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>बजारको पहिचान गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • सम्भावित उपभोक्ता पहिचान गरेको। • बजारको भूगोल, क्षमता र आवश्यकताको विश्लेषण गरेको। • बजार अनुगमन वा परीक्षण बिक्री गरिएको। • दीर्घकालीन साझेदारी वा सम्झौता गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • बजारको<ul style="list-style-type: none"> ◦ परिचय ◦ प्रकार • बजार सर्वेक्षण गर्ने तरिका • प्रतिस्पर्धी विश्लेषण गर्ने • सम्भावित ग्राहकसँग व्यवहार

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कापी कलम, कम्प्युटर सेट, प्रिन्टर

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- प्राप्त डाटाको विश्वासनीयता विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: पुनः प्रयोग्य वस्तुको बजारीकरण

Task: ५. मूल्यनिर्धारण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ३.०घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ८.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. उत्पादन लागत (कच्चा पदार्थ, श्रम, प्याकेजिङ, ढुवानी) हिसाब गर्ने । ४. बजारमा रहेका उस्तै समान उत्पादनहरूको मूल्यअध्ययन गर्ने । ५. नाफाको सीमा (profit margin) निर्धारण गर्ने । ६. उपभोक्ताको ऋय क्षमता विचार गर्ने । ७. थोक र खुद्रा मूल्यफरक कायम गर्ने । ८. मूल्यमा समावेश हुने सुविधाहरू (डेलिभरी, सल्लाह सेवा आदि) स्पष्ट पार्ने । ९. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): मूल्यनिर्धारण गर्ने । मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> उत्पादन लागतको विस्तृत हिसाब गरिएको । नाफा प्रतिशत यथोचित र प्रतिस्पर्धी अनुसार निर्धारण गरिएको । थोक र खुद्रा मूल्यफरक गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> लागत निर्धारण गर्ने विधि नाफा निकाल्ने तरिका बजार मूल्य तुलना गर्ने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कापी कलम, कम्प्युटर सेट, प्रिन्टर, बजार मूल्य सूची

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- वस्तुको मूल्यनिर्धारण गर्दा बजार भाउ तथा लागत मूल्य बारे विशेष सावधानी अपनाउने ।

सब मोड्युल ३-५: जोखिम न्यूनीकरण

विवरण (Description): यस सब-मोड्युलमा जोखिम पहिचान गर्ने, जोखिम न्यूनीकरणको उपकरण पहिचान तथा व्यवस्थापन गर्ने, न्यूनीकरण प्रक्रिया अवलम्बन गर्ने, जोखिमका प्रभाव (असर) मूल्यांकन गर्ने, जोखिम न्यूनीकरणका उपकरणको प्रयोग गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू जोखिम पहिचान गर्ने, जोखिम न्यूनीकरणको उपकरण पहिचान तथा व्यवस्थापन गर्न, न्यूनीकरण प्रक्रिया अवलम्बन गर्ने, जोखिमका प्रभाव (असर) पहिचान गर्ने, जोखिम न्यूनीकरणका उपकरणको प्रयोग गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. जोखिम पहिचान गर्ने।
२. जोखिम न्यूनीकरणको उपकरण पहिचान तथा व्यवस्थापन गर्ने।
३. जोखिमका असर मूल्यांकन गर्ने।
४. जोखिम कम गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ८.० घण्टा + व्यावहारिक ३०.० घण्टा = ३८.० घण्टा

Module: जोखिम न्यूनीकरण

Task: १. जोखिम पहिचान गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. कुन ठाउँ, प्रक्रिया, वा गतिविधिमा जोखिम पहिचान गर्न लागिएको हो भनेर निश्चित गर्ने। ४. सरोकारवालाको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने। ५. स्थलगत अवलोकन गर्ने। ६. सम्बन्धित दस्तावेज संकलन गर्ने। ७. कर्मचारी वा प्रयोगकर्तासँग अन्तर्वार्ता गर्ने। ८. विगतमा भएका दुर्घटनाहरूको अभिलेख संकलन गर्ने। ९. कार्यहरू र प्रक्रिया विश्लेषण गर्ने। १०. शारीरिक जोखिम पहिचान गर्ने। ११. रासायनिक जोखिम पहिचान गर्ने। १२. जैविक जोखिम पहिचान गर्ने। १३. मनोसामाजिक जोखिम पहिचान गर्ने। १४. प्राविधिक जोखिम पहिचान गर्ने। १५. जोखिमका कारण र प्रभाव विश्लेषण गर्ने। १६. पहिचान गरिएका जोखिमहरूको अभिलेख राख्ने। १७. पहिचान भएका जोखिमहरूलाई प्राथमिकीकरण गर्ने। १८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। २०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>जोखिम पहिचान गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> शारीरिक जोखिम, रासायनिक जोखिम, जैविक जोखिम, मनोसामाजिक जोखिम, प्राविधिक जोखिम पहिचान गरिएको। पहिचान गरिएका जोखिमहरूको अभिलेख राखिएको।	<ul style="list-style-type: none"> शारीरिक जोखिम<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार पहिचान विधि रासायनिक जोखिम<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार पहिचान विधि जैविक जोखिम<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार पहिचान विधि मनोसामाजिक जोखिम<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार पहिचान विधि प्राविधिक जोखिम<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार पहिचान पहिचान गरिएका जोखिमहरूको अभिलेख राख्ने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कापी कलम, कम्प्युटर सेट, प्रिन्टरमा हुन सक्ने जोखिमको सूची

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

Module: जोखिम न्यूनीकरण

Task: २. जोखिम न्यूनीकरणका उपकरणको व्यवस्थापन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. कुन गतिविधि वा काममा जोखिम छ भनेर पहिचान गर्ने। ४. काम गर्दा के कस्ता खतरा हुन सक्छ पहिचान गर्ने। ५. उपकरणको नाम, प्रयोगको उद्देश्य सहितको सुची तयार गर्ने। ६. उपकरण स्थानीय बजारमा उपलब्ध भए नभएको यकिन गर्ने। ७. कामको लागि उपयुक्त र प्रमाणित (Certified) छन् कि छैनन् यकिन गर्ने। ८. प्रयोगकर्ताले सजिलै प्रयोग गर्न सक्छन् कि सक्दैनन् यकिन गर्ने। ९. कुन उपकरण कहिले, कसका लागि, कति प्रयोग गरियो भन्ने अभिलेख राख्ने। १०. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): जोखिम न्यूनीकरणका उपकरणको व्यवस्थापन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • उपकरणको नाम, प्रयोगको उद्देश्य सहितको सुची तयार गरिएको। • जोखिम न्यूनीकरणको उपकरणहरू नाम र काम सहित पहिचान गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • हेल्मेट, सेफ्टी जुता, सेफ्टी बेल्ट मास्क, गगल्स, ग्लोभ्स, एप्रन डिस्पोजेबल गाउन, सर्जिकल मास्क, सेनिटाइजर इंसुलेटेड उपकरण, रबर ग्लोभ्स, Fire Extinguisher, First Aid Kit हरूको पहिचान र प्रयोग गर्ने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

जोखिम न्यूनीकरणका उपकरणहरू, हेल्मेट, सेफ्टी जुता, सेफ्टी बेल्ट मास्क, गगल्स, ग्लोभ्स, एप्रन डिस्पोजेबल गाउन, सर्जिकल मास्क, सेनिटाइजर इंसुलेटेड उपकरण, रबर ग्लोभ्स

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

Module: जोखिम न्यूनीकरण

Task: ३. जोखिमका असर मूल्यांकन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री लगाउने। ३. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ४. कुन जोखिमको प्रभाव मूल्यांकन गर्न खोजिएको हो यकिन गर्ने। ५. कार्य क्षेत्र वा प्रणालीको अध्ययन गर्ने। ६. सम्भावित असरका क्षेत्रहरू छुट्याउने। ७. प्रभावको गम्भीरता मूल्यांकन गर्ने। ८. प्रभावको सम्भाव्यता पनि मूल्यांकन गर्ने। ९. प्रभावित पक्षसँग परामर्श गर्ने। १०. प्रभावहरूको अभिलेख राख्ने। ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>जोखिमका असर मूल्यांकन गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> सम्भावित जोखिम तथा असरहरूको सुची तयार गरिएको। प्रभावको गम्भीरता र सम्भाव्यता मूल्यांकन गरिएको। जोखिम, सम्भावित असर, असरको क्षेत्र गम्भीरता र सम्भाव्यता सहितको तालिका तयार पारिएको।	<ul style="list-style-type: none"> जोखिमका प्रभाव<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कापी, कलम, रजिष्टर,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

Module: जोखिम न्यूनीकरण

Task: ४. जोखिम कम गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १५.० घण्टा = १७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री लगाउने ३. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ४. जोखिमको पहिचान गर्ने। ५. जोखिमको मूल्याङ्कन गर्ने। ६. प्राथमिकता निर्धारण गर्ने। ७. जोखिम न्यूनीकरण उपायहरू पहिचान गर्ने। <ul style="list-style-type: none"> • जोखिमको स्रोत नै हटाउने। • कम जोखिमयुक्त विकल्प प्रयोग गर्ने। • उपकरण, संरचना प्रयोग गर्ने। • नियम, तालिम, तालिका बनाउने। ८. कार्य योजना तयार गर्ने। ९. स्रोत र उपकरणको व्यवस्था गर्ने। १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): जोखिम कम गर्ने। मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> • जोखिमको पहिचान, मूल्यांकन र प्राथमिकता निर्धारण गरिएको। • जोखिमको प्रकृति बमोजिम उपायहरू अबलम्बन गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • जोखिम<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ असर न्यूनीकरण विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

पोस्टर, पम्प्लेट, जोखिम न्यूनीकरणका साधनहरू, प्राथमिक उपचार बाकस

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- बिद्युतीय सामग्रीहरू प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

सब मोड्युल ३-६: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा प्रशिक्षार्थीहरूले ल्यान्ड फिल साईटको पहिचान गर्ने, क्यापिङ गर्ने, कम्प्रेसन गर्ने, ट्राफिक व्यवस्थापन गर्ने, सम्बन्धित व्यक्ति तथा निकायसंग समन्वय गर्ने, ग्यासको व्यवस्थापन गर्ने, लिचेट फोहोरको व्यवस्थापन गर्न, दुर्गन्ध व्यवस्थापन गर्ने र पेस्ट नियन्त्रण गर्ने कार्यसँग सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू ल्यान्डफिल साईटको पहिचान गर्न, क्यापिङ गर्न, कम्प्रेसन गर्न, ट्राफिक व्यवस्थापन गर्न, सम्बन्धित व्यक्ति तथा निकायसंग समन्वय गर्न, ग्यासको व्यवस्थापन गर्न, लिचेट फोहोरको व्यवस्थापन गर्ने, दुर्गन्ध व्यवस्थापन गर्न र पेस्ट नियन्त्रण गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. ल्यान्ड फिल साईटको पहिचान गर्ने।
२. क्यापिङ गर्ने।
३. कम्प्रेसन गर्ने।
४. ट्राफिक व्यवस्थापन गर्ने।
५. सम्बन्धित व्यक्ति तथा निकायसंग समन्वय गर्ने।
६. ग्यासको व्यवस्थापन गर्ने।
७. लिचेट फोहोरको व्यवस्थापन गर्न।
८. दुर्गन्ध व्यवस्थापन गर्ने।
९. पेस्ट नियन्त्रण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १०.० घण्टा + व्यावहारिक ५५.० घण्टा = ६५.० घण्टा

Module: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन

Task: १. ल्यान्डफिल साईटको पहिचान गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. ल्याण्ड फिल हुन सक्ने स्थानको अवलोकन गर्ने। ४. मानव बस्तीबाट कम्तीमा १ किलोमिटर टाढा भएको स्थान पहिचान गर्ने। ५. नदी भन्दा कम्तीमा ५०० मिटर टाढा भएको स्थान पहिचान गर्ने। ६. पहुँचको लागि कम्तीमा ४ मिटर चौडाई सडक भएको स्थान पहिचान गर्ने। ७. बन जंगलबाट कम्तीमा ५०० मिटर टाढा भएको स्थान पहिचान गर्ने। ८. ल्याण्ड फिल साइड सुख्खा तथा पहिरो नजाने स्थान पहिचान गर्ने। ९. ल्याण्डफिल साइटमा २-३ मिटरको खाल्डो खनेर पानी आउने नआउने यकिन गर्ने। १०. Portable Air Quality Device प्रयोग गरेर H₂s, CH₄ ग्यासको स्तर मापन गर्ने। ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>ल्यान्डफिल साईटको पहिचान गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <p>मानव बस्तीबाट कम्तीमा १ किलोमिटर टाढा पहिचान गरिएको।</p> <ul style="list-style-type: none"> • नदी भन्दा कम्तीमा ५०० मिटर टाढा पहिचान गरिएको। • पहुँचको लागि कम्तीमा ४ मिटर चौडाई पहिचान गरिएको। • बन जंगलबाट कम्तीमा ५०० मिटर टाढा पहिचान गरिएको। • Portable Air Quality Device प्रयोग गरेर H₂s, CH₄ ग्यासको स्तर मापन गरेको। 	<ul style="list-style-type: none"> • ल्यान्ड फिल साईड: <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ पहिचान विधि • Portable Air Quality Device <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ प्रयोग विधि • नाप लिने विधि • स्थल चयन मापदण्ड • वातावरणीय असरको मूल्याङ्कन • भूगर्भीय विशेषता • नीति र कानूनी आवश्यकताहरू • पर्यावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) प्रक्रिया

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

GPS Device, Gas Detector, Measuring Tape, Safety Helmet & Boots, कोदालो, सावेल, गैचीं,

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- साइट भ्रमण अघि स्थानीय मौसम अद्यावधिक जाँच गर्ने।
- भूक्षय हुने सम्भावना भएको क्षेत्रमा विशेष सतर्कता अपनाउने।

Module: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन

Task : २. क्यापिङ्ग गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. ल्यान्डफिल साइडको सतह समतल गर्ने । ४. क्यापिङ्गको लागि उपयुक्त माटोको छनौट गर्ने । ५. ल्यान्डफिल साइडमा माटो ल्याउने । ६. समतल बनाएको ठाउँमा फोहोर नदेखिने गरी माटो फैलाउने । ७. कम्प्याक्टर मेसिनको प्रयोग गरी कम्प्याक्ट गर्ने । ८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>क्यापिङ्ग गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ल्यान्ड फिल साइडको सतह समतल गरिएको । • माटो कम्प्याक्ट गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • क्यापिङ्ग<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि • सुरक्षा तथा सावधानी • ल्यान्डफिल साईट व्यवस्थापन

औजार, उपकरण र साकार्य (Tools, Equipment and Materials):

माटो, कम्प्याक्टर, सावेल, कोदालो, गैची, ट्रली,

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउँदा सावधानी अपनाउने ।

Module: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन

Task: ३. कम्प्रेसन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. फोहोरलाई क्यापिङ्ग गर्ने। ४. ठूला अवशेषहरू (फलाम, ढुङ्गा) हटाउने ५. कम्प्याक्टरको अवस्था ठिक भए नभएको यकिन गर्ने। ६. कम्तीमा १५-२० टनको कम्प्याक्टर प्रयोग गर्ने। ७. फोहोरको एक साइड बाट कम्प्याक्टर मेसिन चलाउदै जाने। ८. फोहोरको सम्पूर्ण भाग कम्प्याक्ट गर्ने। ९. कम्प्याक्ट भईसकेपछि घनत्व परीक्षण गर्ने। १०. कम्प्याक्ट गरिएको फोहोरमाथि ३० से.मी माटोले क्यापिङ्ग गर्ने। ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>कम्प्रेसन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कम्प्याक्ट गरिएको फोहोर ७००-८०० किलो ग्राम प्रति घन मिटर घनत्व मापन गरिएको • ३० से.मी माटोले क्यापिङ्ग गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • कम्प्रेसन<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ विधि ○ प्रकार ○ महत्व • सुरक्षा तथा सावधानी • घनत्व निकाल्ने तरिका • नाप्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कम्प्याक्टर, सावेल, कोदालो, गैची

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

Module: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन

Task: ४. ट्राफिक व्यवस्थापन गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. फोहोरमैला ढुवानी साधनको संख्या यकिन गर्ने । ४. सूचना तथा संकेतको व्यवस्थापन गर्ने । ५. बाटोको अवस्था हेरी एकतर्फी वा दुइतर्फी रूटको व्यवस्था मिलाउने । ६. भारीसाधन र खाली साधनको लागि पार्किङ्गको व्यवस्था मिलाउने । ७. सवारी साधनको रेकर्ड गर्ने व्यवस्था मिलाउने । ८. फोहोरको मात्राको रेकर्ड राख्ने । ९. सवारी साधनहरू बाटोमा बिग्रिएमा मर्मत तथा पार्किङमा ल्याउने व्यवस्था मिलाउने । १०. बाटो बिग्रिएमा सम्बन्धित निकायलाई खबर गर्ने । ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>ट्राफिक व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोरका सवारी साधनहरू सहज रूपमा आवत जावत हुने व्यवस्था गरिएको । • पार्किङ्ग स्थल व्यवस्था गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • ट्राफिक व्यवस्थापन<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ महत्व ○ व्यवस्थापन विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

CCTV, Radar Gun, Traffic light, note book.

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

Module: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन

Task: ५. सम्बन्धित व्यक्ति तथा निकायसंग समन्वय गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. समन्वयको उद्देश्य यकिन गर्ने । ४. सम्बन्धित व्यक्ति तथा निकायको सूची तयार गर्ने । ५. समन्वय योजना बनाउने । ६. समन्वय गर्ने विधि तय गर्ने । ७. प्रारम्भिक सम्पर्क (आधिकारिक पत्र, टेलिफोन, इमेल वा व्यक्तिगत भेटघाट) गर्ने । ८. सम्बन्धित व्यक्ति तथा निकाय संग बैठक/विचार विमर्श आयोजना गर्ने । ९. समन्वयपछिको सहकार्यका लागि लिखित सहमति, समझदारी पत्र (MoU), कार्यविवरण (ToR) तयार गर्ने । १०. हरेक निकाय/व्यक्तिको भूमिका, कार्य र समयसीमा निर्धारण गर्ने । ११. समन्वयको लेखाजोखा गर्ने । १२. समन्वयको प्रतिवेदन तयार गर्ने । १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>सम्बन्धित व्यक्ति तथा निकायसंग समन्वय गर्ने ।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> सम्बन्धित व्यक्ति तथा निकायको सूची तयार गरिएको । आधिकारिक पत्र, टेलिफोन, इमेल वा व्यक्तिगत भेटघाट गरिएको । लिखित सहमति, समझदारी पत्र (MoU), कार्यविवरण (ToR) गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> समन्वय<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रक्रिया उद्देश्य संचार<ul style="list-style-type: none"> परिचय सिप प्रकार गर्ने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

आधिकारिक पत्राचार फर्म, कपी, कलम, फारामहरू पत्रहरू, कम्प्युटर,

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- वातावरणीय नियम अनुसार कुनै पनि प्रतिस्थापन वा क्षतिग्रस्त भागहरूको डिस्पोज गर्ने ।

Module: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन

Task: ६. ग्यासको व्यवस्थापन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. ग्यास उत्पादन क्षेत्र पहिचान गर्ने। ४. ग्यास उत्पादन क्षेत्र चिन्हाङ्कन गर्ने। ५. ग्यास उत्पादन अनुसार मेसिनको तयार गर्ने। ६. ग्यास उत्पादन क्षेत्रमा ग्यासको उत्पादन अनुसार मेसिन जडान गर्ने। ७. मेसिनको नोजलबाट ग्यास निस्किएको ननिस्किएको यकिन गर्ने। ८. ग्यास मोनिटरिङ गर्ने। ९. ग्यास मोनिटरिङ डाटा विश्लेषण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने। १०. सुरक्षाको वातवरण बनाउने। ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>ग्यासको व्यवस्थापन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ग्यास उत्पादन क्षेत्र चिन्हाङ्कन गरिएको। • ग्यास उत्पादन क्षेत्रमा ग्यासको उत्पादन अनुसार मेसिन जडान गरिएको। • मेसिनको नोजलबाट ग्यास निस्किएको।	<ul style="list-style-type: none"> • मेसिन:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ संचालन विधि • ग्यास:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

पोर्टेबल ग्यास मोनिटर (Multi-gas Detector), मेसिन, कपी कलम

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- प्रज्वलनशील वस्तुको प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन

Task: ७. लिचेट फोहोरको व्यवस्थापन गर्न।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. लिचेट फोहोर उत्पादन क्षेत्र पहिचान गर्ने। ४. लिचेट फोहोर उत्पादन क्षेत्र चिन्हाङ्कन गर्ने ५. चिन्हाङ्कन गरिएको स्थानमा HDPE लाइनर जडान गर्ने। ६. पर्फोरेटेड पाइप र ड्रेनेज लेयर जडान गर्ने। ७. संकलित लिचेट फोहोर सुरक्षित राख्न भण्डारण ट्यांकी वा पोखरी निर्माण गर्ने। ८. उत्पादित लिचेट फोहोरलाई ट्यांकी वा पोखरीमा भण्डारण गर्ने। ९. भू-जलमा प्रदूषण भए/नभएको पत्ता लगाउन monitoring wells जडान गर्ने। १०. लिचेट फोहोरलाई जैविक, रासायनिक वा अन्य प्रविधिबाट प्रशोधन गर्ने। ११. सम्भव भएमा उपचार गरिएको लिचेट फोहोरलाई पुनः ल्यान्डफिलमा प्रयोग (recirculate) गर्ने। १२. वर्षा र पानी प्रवेश नहोस भन्न ल्यान्डफिल माथि अपारदर्शी कभर (impermeable cover) राख्ने। १३. ल्यान्डफिल बन्द भएपछि पनि निरन्तर लिचेट फोहोर उपचार र निगरानी गर्ने। १४. लिचेट फोहोरको मात्रा र गुणस्तर प्रत्येक महिना परीक्षण तथा अनुगमन गर्ने। १५. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १६. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १७. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): लिचेट फोहोरको व्यवस्थापन गर्न।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • लिचेट फोहोर उत्पादन क्षेत्र चिन्हाङ्कन गरिएको। • चिन्हाङ्कन गरिएको स्थानमा HDPE लाइनर जडान गरिएको। • लिचेट फोहोरलाई जैविक, रासायनिक वा अन्य प्रविधिबाट उपचार गरिएको। • लिचेट फोहोरको मात्रा र गुणस्तर प्रत्येक महिना परीक्षण तथा अनुगमन गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • लिचेट फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि • HDPE लाइनर:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि • जैविक, रासायनिक:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ उपचार

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कुटो, कोदालो, HDP Pipe, Clamp, निर्माण सामग्री, construction tools,

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यवस्थित गरेको लिचेट फोहोरले अरूलाई असर पर्ने कुरामा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन

Task: द. दुर्गन्ध व्यवस्थापन गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. दुर्गन्धको स्रोत पहिचान गर्ने । ४. गन्धको स्तर मापन गर्ने उपकरण (odor meter) प्रयोग गरी स्तर नाप्ने । ५. जैविक फोहोर वा अन्य दुर्गन्धयुक्त फोहोरलाई माटो, बालुवा, कम्पोस्ट, वा प्रयोग गरी दैनिक रूपमा ढाक्ने । ६. फोहोरलाई नियमित पल्टाउने वा ventilation दिने काम गर्ने । ७. काठको कोइला, धुलो माटोको मिश्रणबाट बनाइएको बायोफिल्टर प्रयोग गर्ने । ८. ग्यास नियन्त्रण प्रणाली जडान गर्ने । ९. दूषित पानीको निकास व्यवस्था सुधार गर्ने । १०. Site वरिपरि घाँस, बुट्यान, रुखहरू रोप्ने । ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): दुर्गन्ध व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ल्यान्डफिल साईटमा दुर्गन्धको मात्रा कम गरिएको । • माटो, बालुवा, काठको कोइला, कम्पोस्ट, वा bio-cover materials प्रयोग गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • दुर्गन्ध व्यवस्थापन:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ विधि • Odor meter:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ संचालन विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

माटो, बालुवा, काठको कोइला, कम्पोस्ट, वा bio-cover materials

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- वातावरणीय असर बारे विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: अन्तिम विर्सजन स्थल (ल्यान्डफिल साईट) व्यवस्थापन

Task: ९. पेस्ट नियन्त्रण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्री संकलन गर्ने । ३. कुन प्रकारका किरा फट्याङ्ग्रा समस्या बनाउँदै छन् (मुसा, झिंगा, माकुरा, लत्ते किरा) पहिचान गर्ने । ४. तिनीहरूको बासस्थान, आहार, प्रजनन स्थल आदि पत्ता लगाउने । ५. के असर गरेको छ पत्ता लगाउने । ६. स्रोत नष्ट गर्ने पानीको जमेको क्षेत्र हटाउने, फुटेका भाँडा, भित्र पस्ने प्वाल, खुला खाना, जुठा भाँडा हटाउने । ७. मुसा फसाउने फन्दा, झिंगा फसाउने जाली किरा टोकने झिल्ली आदि प्रयोग गर्ने । ८. इयालमा नेट, फोहोरको बोरा राम्रोसंग बन्द गर्ने । ९. बायोपेस्टिसाइड (Neem extract, Bacillus thuringiensis) प्रयोग गर्ने । १०. कम जोखिम युक्त, स्वीकृत कीटनाशक प्रयोग गर्ने । ११. झिंगा/लामखुट्टेका लागि pyrethrin-based स्प्रे गर्ने । १२. मुसा नियन्त्रण: Rodenticides (anticoagulant-based) प्रयोग गर्ने । १३. पिपीलिका र लत्ते किरा: gel bait वा residual spray गर्ने । १४. प्रयोग गरिएका उपाय प्रभावकारी भए कि भएन भनेर मूल्यांकन गर्ने । १५. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १६. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १७. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>पेस्ट नियन्त्रण गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • पेस्टको स्रोत पत्ता लगाएको । • स्रोतहरू नष्ट गरिएको । • जैविक नियन्त्रण गरिएको । • यान्त्रिक नियन्त्रण गरिएको । • रासायनिक नियन्त्रण गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • पेस्ट:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार • जैविक नियन्त्रण:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ विधि • यान्त्रिक नियन्त्रण:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ विधि • रासायनिक नियन्त्रण:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Speay machine, मुसा फसाउने फन्दा, झिंगा फसाउने जाली, किरा टोकने झिल्ली, rodenticides, gel bait, residual

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- वातावरणीय असरबारे विशेष सावधानी अपनाउने ।
- रासायनिक औषधि स्प्रे गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

सब मोड्युल ३-७: आधारभूत विद्युतीय कार्य

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा प्रशिक्षार्थीहरूले विद्युतीय जडान सम्बन्धी आधारभूत कार्यहरू सिक्नेछन्। जस अन्तर्गत विद्युतीय औजारहरूको प्रयोग गर्ने, Multimeter को प्रयोग गरि करेन्ट र भोल्टेज नाप्ने, तार तथा केबल मर्मत/फेर्ने, विद्युतीय स्विच, एम.सी.बी. तथा पावर सकेट फेर्ने, कार्बन ब्रस फेर्ने कार्यसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू विद्युतीय औजारहरूको प्रयोग गर्न, करेन्ट भोल्टेज, Multimeter को प्रयोग गरी करेन्ट र भोल्टेज नाप्न, तार तथा केबल फेर्न, विद्युतीय स्विच, एम.सी.बी. तथा पावर सकेट फेर्न तथा कार्बन ब्रस फेर्ने सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. Multimeter को प्रयोग गरी करेन्ट र भोल्टेज नाप्ने।
२. तार/केबल मर्मत/फेर्ने।
३. विद्युतीय स्विच, एम.सी.बी. तथा पावर सकेट फेर्ने।
४. साधारण विद्युतीय परिपथको वायरिङ्ग गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ९.० घण्टा + व्यावहारिक ४६.० घण्टा = ५५.० घण्टा

Module: आधारभूत विद्युतीय कार्य (Basic Electrical Work)

Task: १. Multimeter को प्रयोग गरी करेन्ट भोल्टेज नाप्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ४.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. काम गर्दा तोकिएको पोशाक लगाउने। ४. मल्टिमिटरको अवस्था ठिक भएको बारे सुनिश्चित गर्ने। ५. मल्टिमिटर प्रयोग गर्दा करेन्ट ए.सी (AC) वा डी.सी. (DC) भएको कुरा यकिन गर्ने। ६. चेक गर्न लागेको करेन्टको प्रकार अनुसार मल्टिमिटरलाई ए.सी (AC) / डी.सि (DC) मा सेट गर्ने। ७. करेन्ट, भोल्टेज, अवरोध के कुरा चेक गर्न लागेको हो मल्टिमिटरलाई सोही अवस्था सेट गर्ने। ८. मल्टिमिटरको भोल्टेज रिडिङ लिनको लागि :<ul style="list-style-type: none"> • भोल्टेज नाप्नको लागि मल्टिमिटरको -VE प्रोभलाई स्रोतको -VE प्रोभ टर्मिनलमा र +VE प्रोभलाई स्रोतको +VE प्रोभ टर्मिनलमा जोड्ने। • स्रोतको टर्मिनल र मल्टिमिटरको टर्मिनल लाई समानान्तर जोड्ने। • स्रोतको भोल्टेज रेन्ज भित्र मल्टिमिटरलाई सेट गर्ने। • ए.सी (AC) भोल्टेज नाप्नको लागि मल्टिमिटरलाई ए.सी (AC) मोडमा सेट गर्ने। ९. मल्टिमिटरको करेन्ट रिडिङ लिनको लागि निम्न कुराहरू सुनिश्चित गर्ने :-<ul style="list-style-type: none"> • मल्टिमिटरको नबलाई करेन्टलाई ए.सी (AC) वा डी.सि (DC) मा सेट गर्ने। • करेन्ट नाप्नको लागि सकेटको पावरलाई बन्द गर्ने। • मल्टिमिटरलाई स्रोत करेन्टको स्रोतसंग सेरिजमा (Series) जडान गर्ने। • उपयुक्त करेन्टको रेन्जलाई सेट गर्ने। • मल्टिमिटर को रिडिङलाई नाप्ने। १०. मल्टिमिटरबाट अवरोध (Resistance) नाप्नको लागि निम्न कुराहरू सुनिश्चित गर्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • नक्शा • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>Multimeter को प्रयोग गरि करेन्ट र भोल्टेज नाप्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • मल्टिमिटरको सेलेक्टर स्वीच मिलाएको। • Voltage नाप्दा Parallel connection गरिएको। • Current नाप्दा Series connection गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • मल्टिमिटर:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ प्रयोग गर्ने विधि • Measure मापन गर्ने विधि • Multi meter/Clamp on Meter प्रयोग विधि र सावधानी

<ul style="list-style-type: none"> • सर्किटमा (Circuit) कुनैपनि स्रोत जोड्ने वा सो कुरा सुनिश्चित गर्ने । • मल्टिमिटरलाई रेजिस्टेन्स मोडमा सेट गर्ने । • मल्टिमिटरमा आएको ओमलाई (OHM) नोट गर्ने । <p>११. कन्टिन्युटी (Continuity) नाप्नको लागि निम्न कुराहरु सुनिश्चित गर्ने :-</p> <ul style="list-style-type: none"> • मल्टिमिटरलाई Continuity Setting मोडमा राख्ने । • प्राय Continuity मोडमा sound Wave हुने वा बत्ति बल्ने हुनाले सो कुराको यकिन गर्ने । • मल्टिमिटरको दुई Probe हरूले Continuity चेक गर्नुपर्ने दुई ठाउँमा जडान गर्ने । • आवाज आएको वा बत्ती बलेको कुरा नोट गर्ने । <p>१२. Continuity परीक्षण गरेपछि मल्टिमिटरलाई लाई OFF गरेर सुरक्षित ठाउँमा राख्ने ।</p> <p>१३. कार्यसम्पादनको अभिलेख राख्ने ।</p>		
---	--	--

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Clamp on Meter, Multi meter, Phase Tester, Combination Plair, Screw driver Set

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै उपकरण औजार तथा सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- तिखा तथा धारिला औजारहरु प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने ।
- Clamp on Meter र Multi meter चलाउदा वा प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने ।

Module: आधारभूत विद्युतीय कार्य (Basic Electrical Work)

Task: २. तार/केबल मर्मत/ फेर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. बिग्रीएको वा काम नगरेको विद्युतीय परिपथ पहिचान गर्ने । ४. तार/ केबलमा समस्या पहिचान गरी टिपोट गर्ने । ५. जलेको वा चुडिएको तार केबल जोड्न मिल्ने भए आवश्यक मात्रामा इन्सुलेशन निकाली टाइट हुने गरी जोडी इन्सुलेशन गर्ने । ६. जलेको वा चुडिएको तार केबल पूरै जलेको वा जोड्न नमिल्ने भएमा पूरै तार फेर्ने । ७. विद्युतीय परिपथ परीक्षण गर्ने । ८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । ९. प्रयोग गरिएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>तार/केबल मर्मत/ फेर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कनेक्सनहरू कसिलो भएको । • फेरिएको तारमा कतै नाङ्गो नदेखिएको । • विद्युतीय परिपथले पूर्व अवस्था अनुरूप काम गरेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • विद्युतीय परिपथ:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार • तार केबल:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ फेर्ने विधि • विद्युतीय परिपथ मर्मत गर्ने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Clamp on Meter , Multi meter, Electrical circuit, wire and cable, insulation tape, Phase tester, wire cutter, wire strioer, combination plier

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- मेसिनमा विद्युत बहने भागमा नाङ्गो देखिएमा तुरुन्त इन्सुलेशन लगाउने ।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउँदा सावधानी अपनाउने ।
- विद्युतीय परिपथमा काम गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: आधारभूत विद्युतीय कार्य (Basic Electrical Work)**Task: ३. स्विच, एम.सी.बी तथा पावर सकेट फेर्ने।****समय (Duration):** सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ११.० घण्टा = १३.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. बिग्निएको वा काम नगरेको विद्युतीय परिपथ पहिचान गर्ने। ४. तार, स्विच वा पावर सकेट केमा समस्या भएको हो पहिचान गर्ने। ५. सम्बन्धित औजारको सहायताले स्विच / पावर सकेट खोल्ने। ६. लूज कनेक्सन, तार जलेको वा स्विच बिग्निएको यकिन गर्ने। ७. स्विच/ पावर सकेटका टर्मिनल र कनेक्सनको टिपोट गर्ने। ८. तार लूज भएको भए कस्ने अन्यथा पुनःकनेक्सन अनुसार स्विच पावर सकेट फेर्ने। ९. विद्युतीय परिपथ परीक्षण गर्ने। १०. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। ११. प्रयोग गरिएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): • कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): स्विच, एम.सी.बी तथा पावर सकेट फेर्ने। मानक (Standard): • कनेक्सनहरू कसिलो भएको। • विद्युतीय परिपथले पूर्व अवस्था अनुरूप काम गरेको।	• स्विच/पावर सकेट: ○ परिचय ○ प्रकार ○ फेर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Multi meter, electrical circuit, wire and cable, insulation tape, phase tester, तार/ केबल, इन्सुलेशन टेप, फेज टेस्टर, पेचकस सेट, वायर कटर, वायर स्टिपर, प्लायर, पावर सकेट, स्विच

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- मेसिनमा विद्युत बहने भागमा नाङ्गो देखिएमा तुरुन्त इन्सुलेशन लगाउने।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउदा सावधानी अपनाउने।
- विद्युतीय परिपथमा काम गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: आधारभूत विद्युतीय कार्य (Basic Electrical Work)

Task: ४. साधारण विद्युतीय परिपथको वायरिङ गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ३.० घण्टा + व्यावहारिक २१.० घण्टा = २४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. कार्य स्थल छनौट गर्ने । ३. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ४. साधारण विद्युतीय परिपथमा प्रयोग हुने Lay out / वायरिङ Drawing बारे जानकारी लिने । ५. Layout Diagram अनुसार Box र PVC Listic Fix गर्ने । ६. Circuit Diagram अनुसार MCB, स्विच र वल्वमा Wire Laying गरी Connection गर्ने । ७. Wire Connection पश्चात PVC Listic को कभर लगाउने । ८. स्विच, होल्डर, Box Cover जडान गर्ने । ९. Connection पश्चात Finishing गर्ने । १०. Finishing गरेपछि Pre test गर्न Multi meter वा Series Lamp को प्रयोग गरी परीक्षण गर्ने । ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने । १२. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> • नक्शा • कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>साधारण विद्युतीय परिपथको वायरिङ गर्ने ।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> • Lay out Diagram अनुसार Wiring Diagram गरिएको । • Circuit Diagram अनुसार विद्युतीय सामग्रीहरू जडान गरिएको • विद्युतीय सामग्रीहरू कसिलोसंग जोडिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • परिपथको वायरिङ:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ Wiring गर्ने विधि ○ सावधानी • विद्युतीय सामग्री:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व • Diagram:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Wiring Board, Electrical Accessories, Screw driver Set, Plier, Measuring tape, Phase tester, Side cutter, Insulation Tape, Hammer, Screw, Nail, Wire, Electrical Fittings

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै उपकरण औजार तथा सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने ।
- Electrical Wiring गर्दा सावधानी अपनाउने ।

सब मोड्युल ३-दः साधारण मर्मत संभार

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा प्रशिक्षार्थीहरूले मेसिन, औजारहरूमा ओइलिङ्ग/ग्रिजिङ गर्ने, कार्बन ब्रस फेर्ने, मेसिनमा बेल्ट फेर्ने, Auto clave मेसिनको मर्मत संभार गर्ने, Microwave मेसिनको मर्मत संभार गर्ने, Chemical मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने मेसिनको मर्मत संभार गर्ने, भस्मीणकरण गर्ने मेसिनको मर्मत संभार गर्ने, पूर्वाधारहरूको मर्मत संभार गर्ने कार्यसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि मेसिन, औजारहरूमा ओइलिङ्ग/ ग्रिजिङ गर्न, कार्बन ब्रस फेर्न, मेसिनमा बेल्ट फेर्न, Auto clave मेसिनको मर्मत संभार गर्न, Microwave मेसिनको मर्मतसंभार गर्न, Chemical मा राखेर निर्मलीकरण गर्न, मेसिनको मर्मत संभार गर्न, भस्मीणकरण गर्न, मेसिनको मर्मत संभार गर्न, र पूर्वाधारहरूको मर्मत संभार गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. मेसिन औजारहरूमा ओइलिङ्ग/ग्रिजिङ गर्ने।
२. कार्बन ब्रस फेर्ने।
३. मेसिनमा बेल्ट फेर्ने।
४. Auto clave मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।
५. Microwave मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।
६. Chemical मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।
७. भस्मीणकरण गर्ने मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।
८. पूर्वाधारहरूको मर्मत संभार गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ११.० घण्टा + व्यावहारिक ४५.० घण्टा = ५६.० घण्टा

Module: साधारण मर्मत संभार

Task: १. मेसिन, औजारहरूमा ओइलिङ/ग्रीजिङ (Oiling / Greasing) गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. विद्युतीय मेसिन भए विद्युतीय सप्लाई टुटाउने। ४. मेसिन र औजारहरूको अवस्था जाँच गर्ने। ५. मेसिन र औजारहरूमा आइलिङ/ग्रीजिङ गर्ने स्थान पहिचान गर्ने। ६. आइलिङ/ग्रीजिङ गर्ने स्थानमा सफा गर्ने। ७. आयल क्यान, ग्रीजगनको प्रयोग गरी विस्तारै आइल/ग्रीज राख्ने। ८. दिइएको मात्रा वा संकेत बमोजिम आयल/ग्रीज राख्दै जाने। ९. आइलिङ/ग्रीजिङ गरेको स्थानमा सफा गर्ने। १०. प्रयोग गरिएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>मेसिन, औजारमा ओइलिङ/ग्रीजिङ गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • आइलिङ/ग्रीजिङ गरिसके पछि मेसिन तथा औजारमा ग्रीज र आयल नलतपतिएको। • आइलिङ/ग्रीजिङ गरिसके पछि मेसिन औजार प्रयोग गर्दा सजिलो भएको।	<ul style="list-style-type: none"> • मेसिन, औजारमा ओइलिङ/ग्रीजिङ गर्नुको महत्व र कारण • ओइलिङ/ग्रीजिङ गर्ने विधि • ओइलिङ/ग्रीजिङ गर्ने सामग्रीहरू • आयल क्यान, ग्रीज गनको प्रयोग विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

विभिन्न मेसिन र औजारहरू, आयल, ग्रीज, आयल क्यान, ग्रीज गन, ब्रस, सफा सुतिको कपडा, रेन्चहरू, पेचकस

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- प्रज्वलनशील वस्तुहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।
- विद्युतीय उपकरण प्रयोगमा सावधानी अपनाउने।
- तिखा तथा धारिला औजार प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: साधारण मर्मत संभार

Task: २. कार्बन ब्रस फेर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. कार्बन फेर्नु पर्ने मेसिन को पहिचान गर्ने । ४. मेसिनबाट विद्युत सप्लाई टुटाउने । ५. कार्बनको कभर खोली खिइएको कार्बन निकाल्ने । ६. कार्बनको साइज पहिचान गर्ने । ७. कम्प्युटेटरमा मसिनो खाक्सीले कार्बन बस्ने स्थानमा बिस्तारै घोट्ने । ८. कार्बन राख्ने स्थानमा सफा सुतीको कपडाले सफा गर्ने । ९. उपयुक्त साइजको कार्बन छनौट गरी मेसिनमा जडान गर्ने र कभर लगाउने । १०. कार्बन फेरेपछि सर्वप्रथम हातले मेसिन घुमाउने अनि मात्र विद्युतबाट मेसिन परीक्षण गर्ने । ११. विद्युत सप्लाई जोड्ने । १२. प्रयोग गरिएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला (कार्बन फेर्ने अवस्थाको मेसिन) निर्दिष्ट कार्य (Task): कार्बन ब्रस फेर्ने । मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> नयाँ कार्बन राखिएको । कार्बन बदलिएको मेसिनले ठीक तवरले काम गरेको । कार्बनमा आगोको झिल्का ननिस्किएको ।	<ul style="list-style-type: none"> कार्बन ब्रस:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व फेर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

विभिन्न मेसिन र औजारहरू, कार्बन ब्रस, सफा सुतीको कपडा, खाक्सी, रेन्च सेट, पेचकस सेट

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- कार्बन फेरे पछि सर्वप्रथम हातले घुमाउने अनि मात्र विद्युतबाट मेसिन परीक्षण गर्ने ।
- विद्युतीय उपकरण प्रयोगमा सावधानी अपनाउने ।

Module: साधारण मर्मत संभार

Task: ३. मेसिनमा बेल्ट फेर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. बेल्ट फेर्नु पर्ने मेसिनको पहिचान गर्ने । ४. मेसिनबाट सप्लाई छुटाउने । ५. मेसिन र बेल्टहरूको अवस्था जाँच गर्ने । ६. मेसिन भएको पुल्लीलाई Adjust गरी खिइएको बेल्टलाई बाहिर निकाल्ने । ७. बेल्टको साइज र प्रकार पहिचान गर्ने । ८. उपयुक्त साइजको बेल्ट मेसिनमा जडान गर्ने र पुल्ली कस्ने । ९. विद्युत सप्लाई जोडी मेसिन परीक्षण गर्ने । १०. प्रयोग गरिएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>मेसिनमा बेल्ट फेर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फेरिएको बेल्ट नबटारिएको । • मेसिनले ठिक तवरले काम गरेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • बेल्ट:<ul style="list-style-type: none"> ◦ परिचय ◦ प्रकार ◦ महत्व • बेल्ट फेर्ने विधि • बेल्ट एण्ड पुल्लीको साइज

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

मेसिन, बेल्ट, रेन्च सेट, पेचकस सेट ।

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- बेल्ट फेरे पछि सर्वप्रथम हातले घुमाउने अनि मात्र विद्युतबाट मेसिन परीक्षण गर्ने ।
- विद्युतीय उपकरण प्रयोगमा सावधानी अपनाउने ।
- तिखा तथा धारिला औजार प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: साधारण मर्मत संभार		
Task: ४. Auto clamp मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।		
समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.० घण्टा		
कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. Auto clamp मेसिन लिने। ४. Auto clamp मेसिनले के काम नगरेको यकिन गर्ने। ५. Multimeter द्वारा voltage र continuity जाँच गर्ने। ६. Auto clamp मेसिनका विभिन्नका पाटपुर्जा खोल्ने। ७. Auto clamp मेसिनको चेम्बर, ग्यास्केट, प्वाल सफा गर्ने ८. पानीको स्तर र फिल्टर परीक्षण गर्ने। ९. फिल्टर भएको पानीको शुद्धता परीक्षण गर्ने। १०. ग्यास्केट (Gasket) र ढकनी जाँच गर्ने। ११. यदि चुहावट भएमा चुहावट रोक्ने। १२. ढकनी ठिक भए नभएको यकिन गर्ने। १३. ढकनीको ग्यास्केटमा पुरानो भएमा वा कडा भएमा बदल्ने। १४. Steaming र drying function परीक्षण गर्ने। १५. Auto clamp मेसिनका खोलिएका विभिन्न पाटपुर्जाहरू पुनः पूर्व अवस्थामा जडान गर्ने। १६. Auto clamp मेसिन पुर्णरूपमा कार्य गरे नगरेको यकिन गर्ने। १७. कार्य सम्पादनको अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • नक्शा • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>Auto clamp मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Auto clamp मेसिनको विभिन्न प्रणालीको अवस्थाको परीक्षण/ जाँच गरिएको। • पाट पुर्जाको पुनःअवस्थामा जडान गरिएको। • Auto clamp मेसिनको मर्मत संभार पछि पूर्वावस्थामा काम गरेको। • कार्य सम्पादनको अभिलेख राखेको। 	<ul style="list-style-type: none"> • मर्मत संभारका tools and equipment: <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ प्रयोग गर्ने विधि • Auto clamp मेसिन: <ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ प्रयोग गर्ने विधि ○ मर्मत गर्ने विधि • सुरक्षा तथा सावधानी • मल्टिमिटर प्रयोग

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Tools box with tools, (Screwdriver, adjustable spanner) multimeter, ग्यास्केट, lubricants, distilled water, मर्मतका पाटपुर्जाहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- प्रेसर रिलीज नगरी ढकनी नखोल्ने।
- उच्च तापक्रममा मेसिनको सतह नछुने।
- मर्मत गर्दा पावर सप्लाई बन्द गर्ने।

Module: साधारण मर्मत संभार

Task: ५. Microwave मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. Microwave मेसिन लिने। ४. Microwave मेसिनले के काम नगरेको यकिन गर्ने। ५. Microwave मेसिनका बिग्रीएका पार्टपुर्जा खोल्ने। ६. Microwave मेसिन सफा गर्ने। ७. Power connection, fuse र cable जाँच गर्ने। ८. विद्युत आपूर्ति ठिक छ भनी सुनिश्चित गर्ने। ९. Multimeter द्वारा voltage र continuity जाँच गर्ने। १०. Magneto, capacitor र diode जाँच गर्ने। ११. ताप सिर्जना हुने मुख्य भागहरू परीक्षण गर्ने। १२. Capacitor discharge गर्ने। १३. Door interlock system जाँच गर्ने। १४. Switch alignment, sensor testing गर्ने। १५. Display board ले काम गरे नगरेको जाच गर्ने। १६. बिग्रीएको भाग तथा पार्टसहरू फेर्ने तथा मर्मत गर्ने। १७. गम्भीर समस्या भएमा मर्मत केन्द्रमा पठाउने। १८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १९. प्रयोग गरिएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। २०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>Microwave मेसिनको मर्मत संभार गर्ने</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> कनेक्सनहरू कसिलो भएको। फेरिएको तारमा कतै नाङ्गो नदेखिएको। Microwave मेसिनले पूर्वावस्थामा काम गरेको। मेसिनको विभिन्न प्रणालीको अवस्थाको परीक्षण/ जाँच गरिएको। बिग्रीएको पार्टपुर्जाहरू फेरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> Microwave मेसिन:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार तार/ केबल:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार मर्मत विधि Microwave मर्मत गर्ने तरिका सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Multi meter, wire and cable, insulation tape, Phase tester, wire cutter, wire strioer, combination plier

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- मेसिनमा विद्युत बहने भागमा नाङ्गो देखिएमा तुरुन्त इन्सुलेशन लगाउने।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउदा सावधानी अपनाउने।
- विद्युतीय परिपथमा काम गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: साधारण मर्मत संभार

Task: ६. Chemical मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ८.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. मेसिन लिने। ४. मेसिनले के काम नगरेको यकिन गर्ने। ५. मेसिनका बिग्रीएका पाटपुर्जा खोल्ने। ६. मेसिन सफा गर्ने। ७. पाइपलाइन, वाल्व र नोजलहरू जाँच गर्ने। ८. Blockage वा leakage परीक्षण गर्ने। ९. Chemical storage र dosing system निरीक्षण गर्ने। १०. Chemical मात्रा र भण्डारण प्रणाली परीक्षण गर्ने। ११. रासायनिक प्रवाह प्रणालीको परीक्षण गर्ने। १२. डोजिङ्ग पम्प, रबर ट्युब, कन्टेनर कार्य परीक्षण गर्ने। १३. तापमान वा समय नियन्त्रक (Timer/Heater) जाँच गर्ने। १४. Sensor calibration र control panel परीक्षण गर्ने। १५. Exhaust र venting system निरीक्षण गर्ने। १६. बिग्रीएको भाग तथा पार्टसहरू फेर्ने तथा मर्मत गर्ने। १७. गम्भीर समस्या भएमा मर्मत केन्द्रमा पठाउने। १८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>Chemical मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> पाटपुर्जाको कनेक्सनहरू कसिलो भएको। रसायनसँग सम्बन्धित विभिन्न प्रणालीको अवस्था परीक्षण गरिएको। मेसिनले पूर्व अवस्था अनुरूप काम गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> मेशिन:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार मर्मत विधि फेर्ने विधि सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

रासायनिक कन्टेनर, ट्यु, multi meter, electrical circuit, wire and cable, insulation tape, phase tester, तार/केबल, इन्सुलेसन टेप, फेज टेस्टर, पेचकस सेट, वायर कटर, वायर स्टिपर, प्लायर, पावर सकेट, स्विच

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- मेसिनमा विद्युत बहने भागमा नाङ्गो देखिएमा तुरुन्त इन्सुलेशन लगाउने।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउँदा सावधानी अपनाउने।
- विद्युतीय परिपथमा काम गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।
- हावा निकास प्रणाली सक्रिय राख्ने।
- प्रयोग भएका रसायनहरू सुरक्षित रूपमा राख्ने र प्रयोगपछि नष्ट गर्ने।

Module: साधारण मर्मत संभार

Task: ७. भस्मीकरण गर्ने मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ७.० घण्टा = ८.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनौट गर्ने। ३. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ४. मेसिन लिने। ५. मेसिनले के काम नगरेको यकिन गर्ने। ६. मेसिनका बिग्रीएका पाटपुर्जा खोल्ने। ७. चेम्बर भित्री भाग सफा गर्ने। ८. फोहोरको पाटपुर्जा हटाएर अवरोध कम गर्ने। ९. इन्धन आपूर्ति र दहन प्रणाली परीक्षण गर्ने। १०. बर्नर, इग्निटर र फ्युल लाइन जाँच गर्ने। ११. Burner pressure, spark ignition system, leakage परीक्षण गर्ने। १२. Temperature sensor र control system जाँच गर्ने। १३. Chimney र उत्सर्जन फिल्टर जाँच गर्ने। १४. बिग्रीएको भाग तथा पार्टसहरू फेर्ने तथा मर्मत गर्ने। १५. गम्भीर समस्या भएमा मर्मत केन्द्रमा पठाउने सम्पर्क गर्ने। १६. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १७. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • नक्शा • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): भस्मीकरण गर्ने मेसिनको मर्मत संभार गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कनेक्सनहरू कसिलो भएको। • भस्मीकरण सम्बन्धित विभिन्न प्रणालीको अवस्था परीक्षण गरिएको। • मेसिनले पूर्व अवस्था अनुरूप काम गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • भस्मीकरण मेशिन:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ मर्मत विधि ○ फेर्ने विधि • सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Leak test kit, brush, chimney cleaner, screw driver Set, Plier, Measuring tape, Phase tester, Side cutter, Insulation tape, hammer, screw.

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै उपकरण औजार तथा सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।
- मर्मत अघि पावर/ग्याँस लाइन बन्द गर्ने।
- तातो भागहरूमा काम गर्दा तापक्रम घटेको सुनिश्चित गर्ने।

Module: साधारण मर्मत संभार

Task: ८. पूर्वाधारहरूको मर्मत संभार गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १२.० घण्टा = १४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. पूर्वाधारको प्रकार र अवस्थाको मूल्यांकन गर्ने। ४. समस्या पहिचान गर्ने। ५. मर्मत आवश्यक भएका वस्तु/स्थानहरूको नाम, स्थान, समस्या प्रकारका सूची तयार गर्ने। ६. प्राथमिकता निर्धारण गर्ने। ७. कार्यको प्रकार, लागत, समय, उपकरण र जनशक्ति निर्धारण गर्ने। ८. कसले गर्छ, कहिले गर्छ, कुन साधन प्रयोग हुन्छ, आदि कुरा बारे स्पष्ट हुने। ९. मर्मतमा प्रयोग हुने सिमेन्ट, रड, नट-बोल्ट, पाइप, टायल, बिजुली तार, रंग सामग्री संकलन गर्ने। १०. प्राविधिक (electrician, plumber, mason, carpenter, technician) को व्यवस्था गर्ने। ११. हरेक कार्यको जिम्मा कसलाई भन्ने निर्धारण गर्ने। १२. सुरक्षा सावधानी अपनाउँदै मर्मत कार्य सुरु गर्ने। १३. गुणस्तरियता सुनिश्चित गर्ने। १४. मर्मत सम्पन्न भएपछि उपकरण/संरचनालाई परीक्षण गर्ने। १५. त्रुटि भए तुरुन्त सुधार गर्ने। १६. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १७. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> • नक्शा • कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>पूर्वाधारहरूको मर्मत संभार गर्ने</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> • समस्या पहिचान गरेको। • मर्मत आवश्यक भएका वस्तु/स्थानहरूको नाम, स्थान, समस्या प्रकारकासूचीतयार गरिएको। • प्राथमिकता निर्धारण गरिएको। • त्रुटि भएका कुराहरू तुरुन्त सुधार गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • मर्मत संभार<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ मर्मत विधि ○ फेर्ने विधि • लागत निर्धारण विधि • गुणस्तर परिक्षण विधि • विभिन्न मर्मत सामग्रीहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

निर्माण सामग्रीहरू, निर्माण गर्ने औजारहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

खण्ड क मोड्युल ४
फोहोरमैला संकलन तथा वर्गीकरण
(Waste Collection and Segregation)

खण्ड क मोड्युल ४: फोहोरमैला संकलन तथा बर्गीकरण (Waste Collection and Segregation)

सब मोड्युल ४-१: फोहोरमैला सर्वेक्षण

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा क्षेत्र निधारण गर्ने, विधि तय गर्ने, सर्वेक्षण गर्ने (तथ्याङ्क संकलन गर्ने), सर्वेक्षणको तथ्याङ्क विश्लेषण गर्ने, र प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू क्षेत्र निधारण गर्न, विधितय गर्न, सर्वेक्षण गर्न (तथ्याङ्क संकलन गर्न), सर्वेक्षणको तथ्याङ्क विश्लेषण गर्न, र प्रतिवेदन तयार गर्न सक्ने छन्।

कार्यहरू:

१. क्षेत्र निधारण गर्ने।
२. विधितय गर्ने।
३. सर्वेक्षण गर्ने (तथ्याङ्क संकलन गर्ने)।
४. तथ्याङ्क विश्लेषण गर्ने।
५. प्रतिवेदन तयार गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ६.० घण्टा + व्यावहारिक ३०.० घण्टा = ३६.० घण्टा

Module: फोहोरमैला सर्वेक्षण

Task: १. क्षेत्र निर्धारण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. सर्वेक्षणको उद्देश्य अनुसार स्थानको प्राथमिकता तय गर्ने। ४. सर्वेक्षण क्षेत्र अवलोकन गर्ने। ५. उपलब्ध स्रोत/जनशक्ति अनुसार सानो-ठूलो क्षेत्र छुट्याउने। ६. सहरी, ग्रामीण, औद्योगिक, कृषि वन क्षेत्र यकिन गर्ने। ७. स्थानको पहुँच र सुरक्षा अवस्थाको मूल्याङ्कन गर्ने। ८. स्थानीय निकाय वा सरोकारवालसँग समन्वय गर्ने। ९. क्षेत्र तय गरी सम्बन्धित निकायलाई जानकारी दिने १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>क्षेत्र निर्धारण गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> सर्वेक्षणको उद्देश्य, उपलब्ध स्रोत साधन अनुसार सानो-ठूलो क्षेत्र निर्धारण गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> समन्वय:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व क्षेत्र निर्धारण गर्ने आधारहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

स्थानीय नक्सा, कापी, कलम, प्रश्नोत्तर फाराम

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- ग्राहकलाई शिष्टाचार गर्न नबिसिने।
- क्षेत्रको विवरण प्रस्ट रूपमा टिपोट भएको सुनिश्चित गर्ने।

Module: फोहोरमैला सर्वेक्षण

Task: २. तथ्याङ्क संकलन विधितय गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. तथ्याङ्क संकलनको उद्देश्य निर्धारण गर्ने (फोहोरको मात्रा, प्रकार, स्रोत आदि) । ४. विधिहरूकोसुचीतयार गर्ने (प्रश्नावली, अवलोकन, अन्तर्वार्ता, नापजाँच) ५. नमूना (Sample) लिने रणनीति बनाउने । (Random, Stratified, Cluster) ६. उपकरण/फारम तयार गर्ने (फाराम, मोबाइल एप, ट्याब) ७. पूर्व परीक्षण (Pre-test) गर्ने । ८. अनुगमन विधिबाट सम्बन्धित निकायलाई जानकारी दिने । ९. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>तथ्याङ्क संकलन विधितय गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard)</p> <ul style="list-style-type: none"> • तथ्याङ्क संकलनको उद्देश्य, समय, उपलब्ध स्रोत र साधनको आधारमा विधितय गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • सर्वेक्षण विधि:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व • प्रश्नावली, अवलोकन, अन्तर्वार्ता, नाप जाँच तयार गर्ने विधि • सर्वेक्षण नमूना रणनीतिहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

स्टेसनरी

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- उपलब्ध स्रोत र साधनको आधारमा विधितय गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: फोहोरमैला सर्वेक्षण

Task: ३. तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।

समय (Duration) सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. निर्धारित स्थानमा सर्वेक्षण टोली (टोल, बस्ती वा क्षेत्रगत रूपमा सर्वे टोली विभाजित हुने) जाने । ४. तथ्याङ्क संकलन गर्ने अनुमति लिने । ५. तथ्याङ्क संकलन गर्ने Tools अनुसार जानकारी सङ्कलन गर्ने । ६. प्रश्नहरू सोधदा नम्र तथा सम्भव भएसम्म स्थानीय भाषा प्रयोग गर्ने । ७. उत्तरदाताको उमेर, धर्म संस्कारको विशेष ख्याल गर्ने । ८. अवलोकन, फोटो वा मापन आवश्यक भएमा लिने । ९. शंका लागेको वा अस्पष्ट विवरण तुरुन्तै पुष्टि गर्ने । १०. फाराम/मोबाइलमा डाटा भर्ने/सेभ गर्ने । ११. संकलन सकिएपछि सम्पूर्ण फाराम संकलन केन्द्रमा बुझाउने वा सुरक्षित राख्ने । १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।</p> मानक (Standard) <ul style="list-style-type: none"> तथ्याङ्क संकलन गर्ने अनुमति लिएको । संकलित डाटा प्रस्ट तथा केर मेट नभएको ।	<ul style="list-style-type: none"> तथ्याङ्क:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार संकलन विधि महत्व तथ्याङ्क संकलन औजार:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व बनाउने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Pen, pencil, carbon paper, computer, data collection tools

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- संकलित डाटाको विस्वसनीयतामा विशेष सावधानी अपनाउने ।
- डाटा प्रष्ट, केरमेट तथा गोपनीयता बारे विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: फोहोरमैला सर्वेक्षण

Task: ४. तथ्याङ्क विश्लेषण गर्ने ।

समय (Duration) सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.०० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. सबै फाराम वा डिजिटल डाटा संकलन गर्ने । ४. डाटा सफा (clean) गर्ने-दोहोरिएको वा खाली हटाउने । ५. मुख्य सूचकाङ्क (जस्तै: औसत फोहोर मात्रा, प्रकार अनुसार प्रतिशत) निकाल्ने । ६. तालिका, ग्राफ र चार्ट तयार गर्ने । ७. प्रमुख समस्या र प्रवृत्ति विश्लेषण गर्ने । ८. निष्कर्ष निकाल्ने (जस्तै: कुन क्षेत्रमा बढी जैविक फोहोर) ९. प्रारम्भिक प्रतिवेदन खाका तयार गर्ने । १०. प्रयोग गरिएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>तथ्याङ्क विश्लेषण गर्ने ।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> मुख्य सूचकाङ्क निकालिएको । प्राथमिक र द्वितीय तथ्याङ्क अनुसार तथ्याङ्क विश्लेषण गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> तथ्याङ्क विश्लेषण:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Pen, pencil, carbon paper, computer, Data collection tools

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- संकलित तथ्याङ्क चुवावट तथा गोपनीयतामा विशेष ध्यान दिने ।

Module: फोहोरमैला सर्वेक्षण

Task: ५. प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

समय (Duration) सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्री संकलनहरू गर्ने । ३. प्रतिवेदनको ढाँचा तयार गर्ने (परिचय, उद्देश्य, विधि, निष्कर्ष, सिफारिस) । ४. विश्लेषण गरिएको डाटा राख्ने । ५. समस्या र सिफारिस छुट्याएर लेख्ने । ६. चार्ट, नक्सा, फोटो समावेश गर्ने । ७. सरोकारवाला अनुसार भाषा र प्रस्तुति मिलाउने । ८. रिपोर्टको ड्राफ्ट सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने । ९. राय सुझाव लिएर अन्तिम प्रतिवेदन तयार गर्ने । १०. प्रयोग गरिएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्रतिवेदन तयार गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रतिवेदन पूर्व निर्धारित ढाँचा अनुरूप पारिएको । • प्रतिवेदन सफा तथा प्रस्ट सहित निष्कर्ष र सिफारिस उल्लेख गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • प्रतिवेदन:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ तयार विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Computer set, printer, photo copy paper

सुरक्षा तथा सावधानी (Safety Precautions):

- अध्ययनको उद्देश्य अनुरूप प्रतिवेदन तयार भए नभएको निश्चित गर्ने ।

सब मोड्युल ४-२: फोहोरमैला संकलन

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा समय तालिका तयार गर्ने, सूचना संप्रेषण गर्ने, म्यानुअल र यान्त्रिक फोहोर सङ्कलन उपकरणहरू सञ्चालन गर्ने, कुहिने फोहोरको संकलन गर्ने, नकुहिने फोहोरको संकलन गर्ने, सङ्कलन गरिएको फोहोरलाई ढुवानीको लागि लेबल गर्ने, फोहोरमैला भण्डारण गर्ने, फोहोरमैला विसर्जन गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू समय तालिका तयार गर्न, सूचना संप्रेषण गर्न, म्यानुअल र यान्त्रिक फोहोर सङ्कलन उपकरणहरू सञ्चालन गर्न, कुहिने फोहोरको संकलन गर्न, नकुहिने फोहोरको संकलन गर्न, सङ्कलन गरिएको फोहोरलाई ढुवानीको लागि लेबल गर्ने, फोहोरमैला भण्डारण गर्न, फोहोरमैला विसर्जन गर्न जस्ता कार्यहरू गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. समय तालिका तयार गर्ने।
२. सूचना संप्रेषण गर्ने।
३. म्यानुअल यान्त्रिक फोहोर सङ्कलन उपकरणहरू सञ्चालन गर्ने।
४. कुहिने फोहोर संकलन गर्ने।
५. नकुहिने फोहोर संकलन गर्ने।
६. सङ्कलन गरिएको फोहोरलाई ढुवानीको लागि लेबल गर्ने।
७. फोहोरमैला भण्डारण गर्ने।
८. फोहोरमैला विसर्जन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ११.० घण्टा + व्यावहारिक ६०.० घण्टा = ७१.० घण्टा

Module: फोहोरमैला संकलन

Task: १. समय तालिका तयार गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. लक्षित क्षेत्रको पहिचान गर्ने (घर, होटल, उद्योग) । ४. क्षेत्रगत जनसंख्या र फोहोर उत्पादन दरको मूल्यांकन गर्ने । ५. दैनिक, साप्ताहिक वा मासिक संकलन आवश्यकताको विश्लेषण गर्ने । ६. संकलन सवारी साधन वा कर्मचारीको उपलब्धता मूल्यांकन गर्ने । ७. विभिन्न फोहोरको प्रकार अनुसार फरक दिन वा समय निर्धारण गर्ने (जस्तै: कुहिने फोहोर प्रत्येक दिन, नकुहिने साता २ दिन) ८. समय तालिकालाई चार्ट वा तालिकाको रूपमा तयार गर्ने । ९. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>समय तालिका तयार गर्ने</p> <p>मापदण्ड (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • दैनिक, साप्ताहिक वा मासिक संकलन आवश्यकताको विश्लेषण गरी समय गते, बार सहितको समय तालिका तयार गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • समय तालिका निर्धारणको आधार • लक्षित क्षेत्र पहिचानका आधारहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सिसाकलम, कलम, ईरेजर, कागज, नक्सा कम्प्युटर प्रिन्टर

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

Module: फोहोरमैला संकलन

Task: २. सूचना संप्रेषण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. संकलन तालिका अनुसार सन्देश तयार गर्ने । ४. सूचनाको लागि समयतालिका तयार गर्ने । ५. माइकिङ, पम्प्लेट, पोस्टर, मोबाइल म्यासेज, सामाजिक सञ्जाल, वा रेडियोको माध्यमबाट प्रचार गर्ने । ६. जन प्रतिनिधि, टोल विकास संस्था र स्थानीय विद्यालय वा क्लबमार्फत जानकारी फैलाउने । ७. प्रश्न वा गुनासोका लागि सम्पर्क बिन्दु निर्धारण गर्ने । ८. आवश्यक परे सूचना अद्यावधिक गर्ने । ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १०. सम्बन्धित निकाय वा वडाबाट स्वीकृति लिने । ११. जनसमुदाय र कर्मचारीलाई जानकारी दिने । १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>सूचना संप्रेषण गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • सूचना सन्देश तयार गरिएको । • प्रस्ट तथा भाषामा संदेश प्रवाह गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • सूचना:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिभाषा ○ प्रकार ○ महत्व ○ लिने विधि • सूचना संप्रेषण Tools:<ul style="list-style-type: none"> ○ पहिचान ○ प्रकार ○ महत्व ○ बनाउने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Computer, Sound system, slogan, whistle

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- सूचना प्रसारण गर्दा सर्व साधारणले थाहा पाउने समयको विशेष ध्यानदिने ।

Module: फोहोरमैला संकलन

Task: ३. म्यानुअल र यान्त्रिक फोहोर सङ्कलन उपकरणहरू सञ्चालन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १६.० घण्टा = १८.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. प्रयोग गर्नुपर्ने उपकरण (जस्तै ट्रली, टिपर, लोडर, कम्पेक्टर) छनौट गर्ने। ४. उपकरण परीक्षण गर्ने (ब्रेक, इन्धन, ब्रश, हाइड्रोलिक सिस्टम) ५. फोहोर संकलनको रूट तय गर्ने। ६. उपकरण सञ्चालन प्रक्रिया अपनाउने। ७. संकलन पश्चात उपकरण सफा गर्ने र मर्मत सम्भारको रेकर्ड राख्ने। ८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>म्यानुअल र यान्त्रिक फोहोर सङ्कलन उपकरणहरू सञ्चालन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • म्यानुअल र यान्त्रिक फोहोर सङ्कलन गर्ने उपकरणहरूको सूची तयार गरिएको। • म्यानुअल र यान्त्रिक फोहोर सङ्कलन उपकरणहरू सम्बन्धित निकायबाट ल्याइएको। • म्यानुअल र यान्त्रिक फोहोर सङ्कलन उपकरणहरू सञ्चालन गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • म्यानुअल र यान्त्रिक फोहोर सङ्कलन उपकरणहरू:<ul style="list-style-type: none"> ○ पहिचान ○ प्रकार ○ महत्व ○ सञ्चालन गर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

म्यानुअल र यान्त्रिक उपकरणहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- मेसिन र उपकरण चलाउँदा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: फोहोरमैला संकलन

Task: ४. कुहिने फोहोर संकलन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. कुहिने फोहोरको स्रोत पहिचान गर्ने। ४. फोहोर छुट्याउने प्रणाली सुनिश्चित गर्ने। ५. हरियो वा निर्धारित कन्टेनरमा कुहिने फोहोर सङ्कलन गर्ने। ६. कम्पोस्टिङ वा बायोग्यास प्रणालीमा लैजाने व्यवस्था मिलाउने। ७. फोहोरको मात्रा र प्रकार अभिलेख राख्ने। ८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा राख्ने। ९. प्रयोग गरिएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>कुहिने फोहोर संकलन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कुहिने फोहोर र नकुहिने फोहोर छुट्टाएर फरक फरक भाँडामा राखिएको। • कृषि तथा पशुजन्य फोहोरमैला कुहिने फोहोर र नकुहिने फोहोर छुट्टाएको।	<ul style="list-style-type: none"> • कुहिने फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> ○ पहिचान ○ प्रकार ○ महत्व ○ संकलन विधि • दुर्गन्ध नियन्त्रण विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

डस्टबिन, डस्टपिन, कोदालो, गैची, ढोको, नाम्लो, पञ्जा माक्स, सवारी साधन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

Module: फोहोरमैला संकलन ।

Task: ५. नकुहिने फोहोर संकलन गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. कुहिने फोहोरको स्रोत पहिचान गर्ने । ४. फोहोर छुट्याउने प्रणाली सुनिश्चित गर्ने । ५. नकुहिने फोहोरको वर्गीकरण गर्ने । ६. फरक कन्टेनर वा बोरा प्रयोग गर्ने । ७. सुरक्षित तरिकाले रसायन वा विषालु वस्तु संकलन गर्ने । ८. रिसाइकल वा नष्ट गर्न पठाउने व्यवस्था मिलाउने । ९. ई-फोहोर वा विशेष फोहोरका लागि अलग प्रक्रियागत सहजीकरण गर्ने । १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>नकुहिने फोहोर संकलन गर्ने ।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> औद्योगिक क्षेत्रबाट निस्कने प्लाष्टिक, फलाम, सिसा, रासायनिक, विद्युतीय उपकरण, व्याट्री नकुहिने फोहोर छुट्टयाएर र फरक फरक भाँडामा राखिएको । छुट्टाईएको नकुहिने फोहोरलाई सम्बन्धित स्थानमा पठाइ भण्डारण गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> नकुहिने फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> पहिचान प्रकार महत्व संकलन विधि कुहिने र नकुहिने फोहोर बिच भिन्नता

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

डस्टबिन, डस्टपिन, पञ्जा, माक्स

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

Module: फोहोरमैला संकलन

Task: ६. सङ्कलन गरिएको फोहोरलाई ढुवानीको लागि लेबल गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्री संकलन गर्ने। ३. फोहोरको प्रकार अनुसार छुट्टै कन्टेनरमा राख्ने। ४. प्रत्येक कन्टेनर वा बोरा/ब्याकमा नाम, प्रकार, संकलन मिति सहित लेबल टाँस्ने। ५. जोखिमयुक्त वस्तुहरूमा चेतावनी चिह्न राख्ने। ६. ढुवानी स्टाफलाई जानकारी दिने। ७. ट्रयाकिङ रेकर्ड राख्ने। ८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>सङ्कलन गरिएको फोहोरलाई ढुवानीको लागि लेबल गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्लाष्टिक, फलाम, सिसा, रासायनिक, विद्युतीय उपकरण, व्याट्री नकुहिने फोहोर छुट्याएर र फरक फरक भाँडामा राखिएको। • फरक प्रकृतिको फोहोरलाई फरक फरक प्याकेजिङ गरिएको। • प्रत्येक प्याकेजमा पहिचानको लागि स्टिकर, चिन्ह वा कलरकोड प्रतीक राखिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • लेबल:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

मार्कर, स्टिकर, गम, कैंची, स्टप्लर

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

Module: फोहोरमैला संकलन

Task: ७. फोहोरमैला भण्डारण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. अस्थायी भण्डारण स्थल सफा र सुरक्षित बनाउने । ४. कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई छुट्टाछुट्टै स्थानमा राख्ने । ५. तरल बग्ने फोहोरका लागि ड्रेनेज वा ट्याङ्कीको व्यवस्था गर्ने । ६. ढाक्ने सामग्री प्रयोग गर्ने (ढक्कन, तिरपाल) ७. भण्डारण गर्दा पहिलो सामान पहिलो स्थानमा र पछिको समान पछिको स्थानमा क्रमबद्ध मिलाउने । ८. थप फोहोर र झिक्न मिल्ने तरिकाले राख्ने । ९. गन्ध कम गर्ने विधि अपनाउने । १०. Pent control गर्ने । ११. फोहोरको मात्रा, मिति, र स्थानको विवरण अभिलेख राख्ने । १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>फोहोरमैला भण्डारण गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • भण्डारण स्थल सफा र सुरक्षित पारिएको । • तरल बग्ने फोहोरका लागि ड्रेनेज वा ट्याङ्कीको व्यवस्था गरिएको । • फोहोर भण्डारण पहिलो र पछिको स्थानमा क्रमबद्ध मिलाएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • फोहोरमैला भण्डारण:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिभाषा ○ महत्व ○ विधि • गन्ध कम गर्ने विधि • किराहरू नियन्त्रण गर्ने विधि • सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

भण्डारण गर्ने भाडाहरू, छोपने साधन, गन्ध कम गर्ने साधन, किराहरू नियन्त्रण गर्ने साधन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

Module: फोहोरमैला संकलन

Task: ८. फोहोरमैला विसर्जन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. विसर्जन स्थलको छनौट गर्ने।<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय सरकार/निकायबाट स्वीकृति प्राप्त गर्ने। • मानव बस्ती, जल स्रोत, विद्यालय वा अस्पतालबाट टाढा स्थान पहिचान गर्ने। • भूगर्भीय अवस्था, जलप्रवाह र हावाको दिशा अध्ययन गर्ने। • सडक पहुँच, सुरक्षाको अवस्था र विकास लागतको मूल्याङ्कन गर्ने। • छनौट गरिएको स्थानको मापन, नक्साङ्कन र अभिलेखीकरण गर्ने। ४. विसर्जन गर्ने फोहोरको पहिचान गरी छुट्टाउने। ५. कुहिने फोहोरलाई कम्पोस्ट वा बायोग्यास प्लान्टमा पठाउने। ६. रिसाइकल योग्य फोहोर (प्लाष्टिक, फलाम) पुनः प्रशोधन केन्द्रमा पठाउने। ७. जलाउने (Incineration) प्रक्रिया गर्ने। ८. खतरनाक/विषालु फोहोरलाई विशेषज्ञ कम्पनी वा निकायलाई हस्तान्तरण गर्ने। ९. बाँकी अन्तिम फोहोर मात्र ल्यान्डफिलमा विसर्जन गर्ने १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): फोहोरमैला विसर्जन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोरको प्रकृति अनुसार कम्पोस्ट वा बायोग्यास, पुनः प्रशोधन, जलाउने, विशेषज्ञ कम्पनी वा निकायलाई हस्तान्तरण गर्ने जस्ता कियाकलाप सञ्चालन गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • फोहोरमैला विसर्जन:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार वा विधि ○ सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

विसर्जन अनुसारको उपकरणहरू, common hand tools,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- फोहोरमैला विसर्जन गर्दा वातावरणीय असर बारे विशेष सावधानी अपनाउने।

सब मोड्युल ४-३: फोहोरमैला वर्गीकरण

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा फोहोरमैला पहिचान गर्ने, घरेलु फोहोरमैलाको वर्गीकरण गर्ने, कृषि तथा पशुपन्छी जन्य फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने, निर्माण जन्य फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने, स्वास्थ्य जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने, औषधी जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने, विद्युतीय फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने, औद्योगिक फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने र हानिकारक तथा संक्रमित फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू फोहोरमैला पहिचान गर्न, घरेलु फोहोरमैलाको वर्गीकरण गर्न, कृषि तथा पशुपन्छी जन्य फोहोरमैला वर्गीकरण गर्न, निर्माण जन्य फोहोरमैला वर्गीकरण गर्न, स्वास्थ्य जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्न, औषधी जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्न, विद्युतीय फोहोरमैला वर्गीकरण गर्न, औद्योगिक फोहोरमैला वर्गीकरण गर्न र हानिकारक तथा संक्रमित फोहोरमैला वर्गीकरण गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. फोहोरमैला पहिचान गर्ने।
२. घरेलु फोहोरमैलाको वर्गीकरण गर्ने।
३. कृषि तथा पशुपन्छी जन्य फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।
४. निर्माण जन्य फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।
५. स्वास्थ्य जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने।
६. औषधी जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने।
७. विद्युतीय फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।
८. औद्योगिक फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।
९. हानिकारक/संक्रमित फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १२.० घण्टा + व्यावहारिक ५४.० घण्टा = ६६.० घण्टा

Module: फोहोरमैला वर्गीकरण

Task: १. फोहोरमैला पहिचान गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. विभिन्न प्रकारका फोहोरहरू उत्सर्जन हुने ठाउँको पहिचान गर्ने। ४. विभिन्न प्रकारका फोहोरहरू उत्सर्जन हुने ठाउँहरूको भ्रमण गर्ने। ५. विभिन्न प्रकारका सामग्री तथा फोहोरहरूको गुण तथा दोस पहिचान गर्ने। ६. फोहोरको प्रकृति (ठोस, तरल, ग्याँस) पहिचान गर्ने। ७. जैविक र अजैविक फोहोर पहिचान गर्ने। ८. रिसाइकल गर्न मिल्ने वा नहुने पहिचान गर्ने। ९. विभिन्न प्रकारका फोहोरहरूको गुणहरूबारे टिपोट गर्ने। १०. सूची तयार गर्ने। ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>फोहोरमैला पहिचान गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> ठाउँको पहिचान गरेको। फोहोरहरू उत्सर्जन हुने ठाउँहरूको भ्रमण गरेको। फोहोरहरूको गुणहरूबारे टिपोट गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> फोहोरमैला:<ul style="list-style-type: none"> परिभाषा प्रकार पहिचान गर्ने सूचकहरू गुणहरू चित्रे तरिकाहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

विभिन्न प्रकारका फोहोरमैला, कापी, कलम, नक्सा, क्यामरा, तौल मेसिन, प्लाष्टिकका झोलाहरू, चिमटा, सुईरो

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउँदा सावधानी अपनाउने।

Module: फोहोरमैला वर्गीकरण

Task: २. घरेलु फोहोरमैलाको वर्गीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ८.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. घरबाट संकलित फोहोर जम्मा गर्ने। ४. जैविक (food, leaves) र अजैविक (plastic, metal) छुट्याउने। ५. सुख्खा र भिजेको फोहोर अलग राख्ने। ६. हानिकारक वस्तुहरू (ब्लेड, ब्याट्री) अलग राख्ने ७. रासायनिक फोहोर अलग राख्ने। ८. विद्युतीय फोहोर अलग राख्ने। ९. रंग अनुसार डस्टबिनमा हाल्ने (green, blue, red) वा छुट्टा छुट्टै भाडामा राख्ने। १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>घरेलु फोहोरमैलाको वर्गीकरण गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • विभिन्न प्रकारका फोहोरहरू पहिचान गरेको। • फोहोरको प्रकृति अनुरूप छुट्टाछुट्टै भाडाहरूमा राखेको।	<ul style="list-style-type: none"> • घरेलु फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> ◦ परिभाषा ◦ प्रकार • जैविक (कुहिने) • फोहोरहरू • अजैविक (नकुहिने) • फोहोरहरू • हानिकारक फोहोर • विद्युतीय फोहोर

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कापी, कलम, प्लाष्टिकका झोलाहरू, चिमटा, सुईरो, फोहोर राख्ने भाडा, पन्जा, मास्क

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउँदा सावधानी अपनाउने।

Module: फोहोरमैला वर्गीकरण**Task:** ३. कृषि तथा पशुपन्छी जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने ।**समय (Duration):** सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ८.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. खेत र गोठबाट फोहोर संकलन गर्ने । ४. जैविक र सड्ने फोहोर छुट्याउने (मल, घाँस, पराल) । ५. प्लाष्टिक र मेसिनरी पार्टहरू अलग गर्ने । ६. विद्युतीय फोहोर (बिग्रेको कृषि औजार, मेसिन, उपकरणहरू अलग गर्ने । ७. हानिकारक फोहोर (बिषादी, मल, बिषादीको बट्टा, मरेको घरपालुवा वा छाडा पशु तथा जनावरहरूको सिनो) अलग गर्ने । ८. कमपोस्टयोग्य फोहोर छुट्टै राख्ने । ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	अवस्था (Condition): • कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): कृषि तथा पशुपन्छी जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने । मानक (Standard): • विभिन्न प्रकारका फोहोरहरू पहिचान गरेको । • फोहोरको प्रकृतिअनुरूप छुट्टाछुट्टै भाडाहरूमा राखेको ।	• कृषि तथा पशुपन्छी जन्य फोहोर: ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व • फोहोर मैला वर्गीकरण: ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व • जनावरहरूको सिनो व्यवस्थापन विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कापी, कलम, प्लाष्टिकका झोलाहरू, चिमटा, सुईरो, फोहोर राख्ने भाडा, पन्जा, मास्क

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- जनावरहरूको सिनो व्यवस्थापन गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: फोहोरमैला वर्गीकरण

Task: ४. निर्माण जन्य फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. निर्माण स्थलमा फोहोरको स्रोत पहिचान गर्ने। ४. निर्माण स्थलबाट फोहोर संकलन गर्ने। ५. माटो, बालुवा, ढुंगा, ईँडा छुट्याउने। ६. फलाम, सिमेन्ट, वायर छुट्याउने। ७. प्लाष्टिक, टायल्स र रडजन्य वस्तु छुट्याउने। ८. रिसाइकल योग्य वस्तु छुट्टै संकलन गर्ने। ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>निर्माणजन्य फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • निर्माणजन्य फोहोरको प्रकृतिहेरी एक आपसमा नमिसिने गरी छुट्टाछुट्टै वर्गीकरण गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • निर्माण जन्य फोहोरमैला:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ वर्गीकरण गर्ने विधि • सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सावेल, पिक, बोराहरू, कापी, कलम, प्लाष्टिकका झोलाहरू, चिमटा, सुईरो

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउँदा सावधानी अपनाउने।

Module: फोहोरमैला वर्गीकरण**Task: ५. स्वास्थ्य जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने।****समय (Duration):** सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. स्वास्थ्य जन्य फोहोर उत्सर्जन हुने ठाउँहरूको पहिचान गर्ने। ४. स्वास्थ्य जन्य फोहोरहरू उत्सर्जन हुने ठाउँहरूको अवलोकन गर्ने। ५. अस्पताल, क्लिनिक वा घरबाट संकलन गर्ने। ६. जैविक र गैर-जैविक फोहोर छुट्याउने। ७. औजार, गज्ज, कपडा छुट्याउने। ८. सिरिन्ज तथा मेटल जन्य वस्तुहरू छुट्याउने। ९. पिसाब, रगत लागेका वस्तुहरू अलग गर्ने। १०. जोखिम जन्य फोहोर अलग गर्ने। ११. अलग गरिएको फोहोरहरूलाई प्लाष्टिक झोलामा प्याक गर्ने। १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>स्वास्थ्य जन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य जन्य फोहोरहरू छुट्टाछुट्टै प्याकिङ्ग गरेको। जोखिमजन्य फोहोर अलग गरेको। तरलजन्य फोहोर नचुहिने गरी सुरक्षित गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य जन्य फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व वर्गीकरण गर्ने विधि संक्रमित र अत्याधिक संक्रमित फोहोरको परिचय जोखिम जन्य र गैर जोखिम फोहोरको परिचय

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कापी, कलम, प्लाष्टिकका झोलाहरू, चिमटा, सुईरो, फोहोर राख्ने भाडा, पन्जा, मास्क

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउँदा सावधानी अपनाउने।
- विद्युतीय परिपथमा काम गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: फोहोरमैला वर्गीकरण

Task: ६. औषधिजन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. फोहोरको स्रोत पहिचान गर्ने। ४. फोहोरहरू संकलन गर्ने। ५. म्याद गुज्रिएका औषधि छुट्याउने। ६. सिरप, ट्याब्लेट, इंजेक्सन छुट्याउने। ७. बट्टा र प्याकेज छुट्याउने। ८. बोटल वा सिसाका टुक्रा अलग राख्ने। ९. बायो हाजार्ड झोलामा प्याक गर्ने। १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>औषधिजन्य फोहोर वर्गीकरण गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> फोहोरको प्रकृति अनुसार अलग अलग प्याक गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> औषधि जन्य फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार सुरक्षण विधि हानिकारक र जोखिम युक्त फोहोर पहिचान गर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

औषधी जन्य फोहोर, कापी, कलम, प्लाष्टिकका झोलाहरू, चिमटा, सुईरो, फोहोर राख्ने भाडा, पन्जा, मास्क

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउँदा सावधानी अपनाउने।

Module: फोहोरमैला वर्गीकरण

Task: ७. विद्युतीय फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. टुटेका इलेक्ट्रोनिक सामान (मोबाइल, ल्यापटप, पंखा) छुट्याउने। ४. विभिन्न विद्युतीय उपकरणबाट ब्याट्री, तार, सर्किट बोर्ड अलग गर्ने। ५. ठूला ठूला उपकरणबाट सुरुमा साना साना पार्ट छुट्याउन सुरु गर्ने। ६. पुनः प्रयोग गर्न सकिने र नसकिने पार्ट छुट्याउने। ७. गह्रौं र हल्का वस्तु छुट्याउने। ८. सिसा जन्य प्लाष्टिक जन्य वस्तुहरू छुट्याउने। ९. रिसाइकल कम्पनीको मानक अनुसार प्याक गर्ने। १०. प्याकिङ गरिएका वस्तुहरू सुरक्षितरूपमा भण्डारण गर्ने। ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>विद्युतीय फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> पुनः प्रयोग गर्न सकिने र नसकिने पार्ट छुट्टा छुट्टै राखेको। गह्रौं र हल्का वस्तु छुट्टा छुट्टै स्थानमा राखेको।	<ul style="list-style-type: none"> विद्युतीय फोहोरमैला:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व वर्गीकरण गर्ने विधि सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

विद्युतीय फोहोर, कापी, कलम, प्लाष्टिकका झोलाहरू, चिमटा, सुईरो, फोहोर राख्ने भाडा, पन्जा, मास्क

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउँदा सावधानी अपनाउने।
- विद्युतीय परिपथमा काम गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: फोहोरमैला वर्गीकरण

Task: ८. औद्योगिक फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. औद्योगिक फोहोरमैला स्रोत केन्द्रहरूको भ्रमण गरी फोहोरको पहिचान गर्ने। ४. औद्योगिक फोहोरमैला संकलन गर्ने। ५. फलाम, प्लाष्टिक, रसायनजन्य वस्तु छुट्याउने। ६. स्क्र्याप र defective पार्ट छुट्याउने। ७. खतरा जन्य र non-hazardous छुट्याउने। ८. फोहोरको प्रकृति अनुरूप भिन्ना भिन्नै कन्टेनर वा स्थानको व्यवस्था मिलाउने। ९. पूर्व निर्धारित स्थान तथा कन्टेनरमा फोहोरको प्रकृति बमोजिम छुट्टाछुट्टै राख्ने। १०. वर्गीकरण गरिएको फोहोरहरूमा लेबलिङ्ग तथा ट्यागिङ्ग गर्ने। ११. उद्योगको सुरक्षा मापदण्ड अनुसार व्यवस्थित गर्ने। १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • स्रोत केन्द्र, कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>औद्योगिक फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फलाम, प्लाष्टिक, रसायनजन्य वस्तु छुट्याएको। • स्क्र्याप र defective पार्ट छुट्याएको। • खतरा जन्य र non-hazardous छुट्याएको।	<ul style="list-style-type: none"> • औद्योगिक फोहोरमैला:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ कार्य ○ महत्व ○ वर्गीकरण गर्ने विधि • सुरक्षा र सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

औद्योगिक फोहोर, कापी, कलम, प्लाष्टिकका झोलाहरू, चिमटा, सुईरो, फोहोर राख्ने भाडा, पन्जा, मास्क

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

Module: फोहोरमैला वर्गीकरण

Task: ९. हानिकारक संक्रमित फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ८.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. फोहोर उत्पत्ति स्थान (अस्पताल, ल्याब, उद्योग) भ्रमण गरी फोहोरको पहिचान गर्ने। ४. Bio hazard चिन्ह भएका फोहोर छुट्याउने। ५. जैविक (biological) फोहोर छुट्याउने। ६. रासायनिक (chemical) फोहोर छुट्याउने। ७. रेडियोधर्मी (radioactive) छुट्याउने। ८. संक्रमित (रगत, प्लास्टर, प्रयोग गरिएका सूइ, ड्रेसिङ) फोहोर छुट्याउने। ९. धारिलो (सुई, ब्लेड) फोहोर छुट्याउने। १०. जैविक (खाना, बोटबिरुवा) फोहोर छुट्याउने। ११. रासायनिक/औषधि जन्य (म्याद नाघेका औषधिहरू, प्रयोग गरिएको केमिकल) फोहोर छुट्याउने। १२. Yellow/Red बायो हाजार्ड ब्यागमा प्याक गर्ने। १३. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी। १४. निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): • कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): हानिकारक र संक्रमित फोहोरमैला वर्गीकरण गर्ने। मानक (Standard): • हानिकारक तथा संक्रमित फोहोरको प्रकृति अनुसार विभिन्न कलरका कन्टेनरमा छुट्टाएको।	<ul style="list-style-type: none"> • हानिकारक तथा संक्रमित फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ कार्य ○ महत्व • फोहोर अनुसारको कलरकोड गर्ने तरिका • सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

हानिकारक फोहोर, कापी, कलम, प्लाष्टिकका झोलाहरू, चिमटा, सुईरो, फोहोर राख्ने भाडा, पन्जा, मास्क

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- हानिकारक फोहोर वर्गीकरण गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

सब मोड्युल ४-४: फोहोरमैला ढुवानीको व्यवस्थापन

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा प्रशिक्षार्थीहरूले ढुवानी विधिको पहिचान गर्ने, फोहोरमैलालाई लोड र अनलोडका लागि सहजीकरण गर्ने, फोहोरमैला ढुवानीमा सहजीकरण गर्ने, फोहोरमैला भण्डार गर्ने कार्यसँग सम्बन्धि ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू ढुवानी विधिको पहिचान गर्न, फोहोरमैलालाई लोड र अनलोडका लागि सहजीकरण गर्न, फोहोरमैला ढुवानीमा सहजीकरण गर्न र फोहोरमैला भण्डार गर्न सक्षम हुने छन्।

कार्यहरू:

१. ढुवानी विधिको पहिचान गर्ने।
२. फोहोरमैला लोड र अनलोडका लागि सहजीकरण गर्ने।
३. फोहोरमैला ढुवानीमा सहजीकरण गर्ने।
४. फोहोरमैला भण्डार गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ५.० घण्टा + व्यावहारिक १४.० घण्टा = १९.० घण्टा

Module: फोहोरमैला ढुवानीको व्यवस्थापन

Task: १. ढुवानी विधिको पहिचान गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ४.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. फोहोर भएको स्थानको पहिचान गर्ने । ४. फोहोरको मात्रा र दूरीको आधारमा फोहोर बोक्ने गाडीको पहिचान गर्ने । ५. अस्पतालजन्य फोहोरको लागि फोहोर बोक्ने गाडीको पहिचान गर्ने । ६. रासायनिकजन्य फोहोरको लागि फोहोर बोक्ने गाडीको पहिचान गर्ने । ७. तरल पदार्थ फोहोरको लागि फोहोर बोक्ने गाडीको पहिचान गर्ने । ८. मल मूत्र बोक्ने गाडीको पहिचान गर्ने । ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>ढुवानी विधिको पहिचान गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोरको मात्रा र दूरीको आधारमा फोहोर बोक्ने गाडीको पहिचान गरेको । • अस्पतालजन्य फोहोरको लागि फोहोर बोक्ने गाडीको पहिचान गरेको । • रासायनिकजन्य फोहोरको लागि फोहोर बोक्ने गाडीको पहिचान गरेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • ढुवानी:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिभाषा ○ महत्व ○ विधि • साधनहरूको प्रकार, क्षमता, इन्धन खपत

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

फोहोरमैला ढुवानीका विभिन्न साधनहरू, कापी, कलम,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

Module: फोहोरमैला ढुवानीको व्यवस्थापन

Task: २. फोहोरमैलालाई लोड र अनलोडका लागि सहजीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ४.० घण्टा = ५.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. फोहोर भएको स्थानको छनौट गर्ने। ४. प्रत्येक ठाउँको लागि निश्चित रुट र समय तालिका बनाउने। ५. प्रकृति अनुसार फोहोर छुट्टाछुट्टै राख्न लगाउने। ६. फोहोर बोक्ने गाडीमा कन्टेनर उठाउने मेसिन वा हाइड्रोलिक सिस्टम राख्न लगाउने। ७. फोहोर बोक्ने गाडीको कन्टेनरको भागलाई विभाजन गर्न लगाउने। ८. फोहोर लिन जाने गाडी वा अन्य साधनमा भएको व्यक्तिले प्रत्येक स्थानमा संकेतको प्रयोग गर्ने। ९. प्रत्येक विभाजित भागमा फरक फरक प्रकार र उस्तै समूहको फोहोर राख्न लगाउने। १०. कन्टेनरको बिको लगाउने वा ढाक्ने। ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): फोहोरमैलालाई लोड र अनलोडका लागि सहजीकरण गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोर बोक्ने गाडीमा कन्टेनर उठाउने मेसिन वा हाइड्रोलिक सिस्टम राख्न लगाएको। • फोहोर बोक्ने गाडीको कन्टेनरको भागलाई विभाजन गर्न लगाएको • प्रत्येक विभाजित भागमा उस्तै समूहको फोहोर राख्न लगाएको।	<ul style="list-style-type: none"> • फोहोरमैला लोड र अनलोड गर्ने विधि • फोहोर उठाउने यन्त्र उपकरण • यन्त्र उपकरणको साधारण मर्मत गर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

ट्रली बेल्टा, डोको, फोहोर समात्रे चिम्टा, रवर पन्जा, माक्स, गम बुट, फोहोर उठाउने सवारी साधन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- फोहोर उठाउदा वा खन्याउँदा फोहोर पोखिन सक्छ विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: फोहोरमैला ढुवानीको व्यवस्थापन

Task: ३. फोहोरमैला ढुवानीमा सहजीकरण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक २.० घण्टा = ३.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. फोहोर लैजाने स्थानको समुदायसंग समन्वय गर्ने । ४. फोहोर लैजाने स्थानको छनौट गर्ने । ५. फोहोर उठाउने स्थानको छनौट गर्ने । ६. सवारी साधनमा इन्धनको अवस्था जाँच गरी व्यवस्था मिलाउने । ७. प्रत्येक ठाउँको लागि निश्चित रुट र समय तालिका बनाउने । ८. फोहोरलाई लोड गर्ने । ९. कन्टेनरको बिको लगाउने वा ढाक्ने । १०. सम्बन्धित स्थानमा लैजाने । ११. फोहोरलाई अनलोड गर्ने । १२. ढुवानीमा संलग्न कर्मचारीलाई तालिम दिने । १३. गाडीको मर्मत संभारलाई सधैं अद्यावधिक राख्ने । १४. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>फोहोरमैला ढुवानीमा सहजीकरण गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोर लैजाने स्थानको छनौट गरेको । • फोहोर उठाउने स्थानको छनौट गरेको । • फोहोरलाई लोड गरेको । • सम्बन्धित स्थानमा लगेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • फोहोरमैला ढुवानीमा सहजीकरण:<ul style="list-style-type: none"> ○ समुदायसंग समन्वय गर्ने तरिका ○ फोहोरमैला उठाउने स्थानहरूको छनौट आधारहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

फोहोर उठाउने सवारी साधन, ट्राफिकरूट, इन्धन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।

Module: फोहोरमैला ढुवानीको व्यवस्थापन

Task: ४. फोहोरमैला भण्डारण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ४.० घण्टा = ५.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. फोहोर राख्ने ठाउँ (छ्यायाँ भएको, वर्षातको पानी नपस्ने) छनौट गर्ने। ४. नियमित रूपमा फोहोर हटाउने तालिका बनाउने। ५. कन्टेनरमा भएको फोहोरलाई निर्धारित स्थानमा खनाउने। ६. जैविक, अजैविक, रिसाइकल योग्य र विषादीजन्य फोहोर छुट्टाउने। ७. जैविक फोहोरमा कीटाणुनाशक वा गन्धनाशक जैविक औषधि छर्केने। ८. अजैविक, रिसाइकल योग्य फोहोरलाई सम्बन्धित निकायमा पठाउने। ९. विषादी जन्य फोहोर तथा विषलाई निष्क्रिय पारी निश्चित स्थानमा खाडल खनी गड्ने। १०. जैविक फोहोर थन्क्याउने पशुपन्छी नपस्ने गरी झ्याल, छेकवार लगाउने। ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>फोहोरमैला भण्डारण गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • जैविक, अजैविक, रिसाइकल योग्य र विषादीजन्य फोहोर छुट्टाएको। • जैविक फोहोरमा कीटाणुनाशक वा गन्धनाशक जैविक औषधि छर्केको। • अजैविक, रिसाइकल योग्य फोहोरलाई सम्बन्धित निकायमा पठाएको। • विषादी जन्य फोहोर तथा विषलाई निष्क्रिय पारी निश्चित स्थानमा गडेको।	<ul style="list-style-type: none"> • जैविक, अजैविक, रिसाइकल योग्य र विषादी जन्य फोहोर छुट्टाउने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सावेल, गैची, डोको, कुचो, विभिन्न प्रकारका कन्टेनर, बोरा, त्रिपाल, किटाणुनाशक औषधी, चुन,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- फोहोरको प्रकृति अनुरूप भण्डारणको व्यवस्थापनमा विशेष सावधानी अपनाउने।

खण्ड क मोड्युल ५
प्रशोधन कार्य
(Processing work)

खण्ड क मोड्युल ५; प्रशोधन कार्य (Processing work)

सब मोड्युल ५-१: प्लाष्टिक जन्य फोहोरको प्रशोधन

विवरण (Description): यस सब मोड्युलमा रेजिन कोड वा प्रयोगद्वारा प्लाष्टिक फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्ने, प्लाष्टिक फोहोरहरूलाई छुट्टाउने, प्लाष्टिकलाई थिच्ने, टुक्राउने, पुनः प्रशोधन गर्ने, पगाली विभिन्न सामग्री तयार गर्न, प्लाष्टिक जन्य फोहोरलाई उर्जा रूपमा प्रयोग गर्ने, प्लाष्टिक फोहोरहरू भण्डारण गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू रेजिन कोड वा प्रयोगद्वारा प्लाष्टिक फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्न, छुट्टाउन, थिच्न, टुक्राउन, पुनः प्रशोधन गर्न, प्लाष्टिकलाई पगाली विभिन्न सामग्री बनाउन, प्लाष्टिक जन्य फोहोरलाई उर्जारूपमा प्रयोग गर्न, प्लाष्टिक फोहोरहरू भण्डारण गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. रेजिन कोड प्रयोगद्वारा प्लाष्टिक फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्ने।
२. उस्ताउस्तै प्रकारको प्लाष्टिक फोहोरहरूलाई छुट्टाउने।
३. प्लाष्टिकलाई थिच्ने।
४. प्लाष्टिकलाई टुक्राउने।
५. प्लाष्टिकलाई पुनःप्रशोधन गर्ने।
६. प्लाष्टिकहरूलाई पगाली विभिन्न सामग्री बनाउने।
७. प्लाष्टिक जन्य फोहोरलाई उर्जा रूपमा प्रयोग गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ९.० घण्टा + व्यावहारिक ४०.० घण्टा = ४९.० घण्टा

Module: प्लाष्टिक जन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: १. पोलीमर/ रेजिन कोड वा प्रयोगद्वारा प्लाष्टिक फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. कम्तीमा १० फरक प्लाष्टिक सङ्कलन गर्ने। ४. प्लाष्टिक सामग्रीको तल्लो भागमा रेजिन कोडको चिन्ह (१-७) जाँच गर्ने। ५. कोडअनुसार प्रकार छुट्याउने (PET, HDPE, PVC, LDPE, PP, PS, Others) ६. रंग, पारदर्शिता, लचकता आदिबाट भिन्नता बुझ्ने। ७. जनस्वास्थ्य/प्रदुषण दृष्टिकोणबाट जोखिम मूल्याङ्कन गर्ने। ८. यदि कोड नभए सम्बन्धित निकायबाट जानकारी लिने। ९. वर्गीकृत प्लाष्टिक छुट्टाछुट्टै कन्टेनरमा राख्ने। १०. कार्य सम्पादन भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>पोलीमर/रेजिन कोड वा प्रयोगद्वारा प्लाष्टिक फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • रेजिन कोड अनुसार प्लाष्टिकको वर्गीकरण गरिएको। • कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • रेजिन कोड:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व • पहिचान विधि • ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

रेजिन कोड चार्ट, ह्यान्ड म्याग्निफाइड ग्लास, Sorting Table / Tray, marker, Color-coded bins, Label Stickers
प्लाष्टिकजन्य फोहोर, सावेल, गैचीं, डोको, कुचो, विभिन्न प्रकारका कन्टेनर, बोरा, त्रिपाल, क्लिनिङ एजेन्ट, चुन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- केमिकल र सॉल्वेन्ट जाँच भएमा ग्लोभ र चस्मा लगाउने।
- बर्न टेस्ट प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: प्लाष्टिक जन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: २. उस्ताउस्तै प्रकारको प्लाष्टिक फोहोरहरूलाई छुट्टाउने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. पहिचान गरिएका प्लाष्टिकहरू संकलन गर्ने। ४. PET, HDPE, LDPE, PVC आदि छुट्ट्याउने। ५. रंगानुसार छुट्ट्याउने (सेतो, निलो, रङ्गीन)। ६. उस्तै देखिने प्लाष्टिकहरूको समूह बनाउने। ७. प्रत्येक समूहको प्लाष्टिकमा तपसिल बमोजिमको परीक्षणहरू गर्ने।<ul style="list-style-type: none"> • लचिलोपन परीक्षण: हातले थिच्दा वा मोड्दा कडा वा लचिलो • पारदर्शिता परीक्षण: प्रकाशको विरुद्धमा राखदा कुन स्पष्ट देखिन्छ? कुन धमिलो ? • पानीमा राखदा तैरन्छ कि डुब्छ ? • आवाज परीक्षण: खसाल्दा आवाज फरक हुन्छ कि छैन ? (जस्तै PET मा क्रस आवाज आउँछ) • कडा/नरमको आधारमा थप विभाजन गर्ने। ८. छुट्ट्याइसकेको प्लाष्टिकलाई लेबल वा कोडिङ गर्ने। ९. अगाडि प्रशोधनका लागि राख्ने वा पठाउने। १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>उस्ताउस्तै प्रकारको प्लाष्टिक फोहोरहरूलाई छुट्ट्याउने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • समान किसिमका, प्लाष्टिक छुट्टाइएको। • कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<ul style="list-style-type: none"> • प्लाष्टिक:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ कार्य • प्लाष्टिक पहिचान विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

ह्यान्ड म्याग्निफाइड ग्लास, Sorting Table /Tray, marker, Color-coded bins, Label Stickers प्लाष्टिकजन्य फोहोर, सावेल, गैची, डोको, कुचो, विभिन्न प्रकारका कन्टेनर, बोरा, त्रिपाल, क्लिनिङ एजेन्ट, चुन, Common hand tools

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।

Module: प्लाष्टिक जन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ३. प्लाष्टिकलाई थिच्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. विभिन्न प्रकारका प्लाष्टिकहरूलाई रेजीन कोड, रङ, गुणस्तर अनुसार आधारमा छुट्याउने । ४. छुट्टिएको प्लाष्टिक सफा गर्ने (Cleaning) ५. सफा प्लाष्टिकलाई बिन प्रेस मेसिनमा हाल्ने । ६. आवश्यक दबाव सेट गर्ने । ७. Machine start गरी Press गर्ने । ८. Compact भएको ब्लक निकाल्ने । ९. आवश्यक आकार अनुसार काट्ने । १०. थिचिएको प्लाष्टिक तार वा बाक्लो डोरीले बाँध्ने । ११. थिचिएको प्लाष्टिक चाङ्ग बनाएर मिलाएर भण्डारण गर्ने । १२. थिचिएको प्लाष्टिकलाई प्रशोधन केन्द्रमा पठाउने । १३. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्लाष्टिकलाई थिच्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • थिचिएका प्लाष्टिकहरूको आकार कम भएको । • थिचिएका प्लाष्टिकहरू सफा भएको । • थिचिएको प्लाष्टिकलाई तार वा बाक्लो डोरीले बाधेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • वेल्डिङ मेसिन:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ सञ्चालन तरिका (manual वा electric) • प्लाष्टिक सफा गर्ने तरिका • सफा गर्ने सामग्रीहरू • सुरक्षाका उपायहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Manual Plastic Baler, Hydraulic Plastic Bale, Compression Mould / Tray, plastic cutter, Labeling Tag / Marker Pen Common hand tools

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- विद्युतीय सामग्रीहरू प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: प्लाष्टिक जन्य फोहोर प्रशोधन

Task: ४. प्लाष्टिकलाई टुक्राउने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. सफा गरिएका प्लाष्टिकहरू तयारी गर्ने। ४. Shredder मेसिनको ब्लेड परिक्षण गर्ने। ५. मेसिनमा सामग्री हाल्ने। ६. गति र दिशा मिलाउने। ७. टुक्रिएको प्लाष्टिक संकलन गर्ने कन्टेनर प्रयोग गर्ने। ८. मेसिन बन्द गर्ने। ९. टुक्रिएको सामग्रीलाई च्यानल अनुसार वर्गीकरण गर्ने। १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्लाष्टिकलाई टुक्राउने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • दिएको नाप अनुसारको कटिड गरेको। • मेसिन सुरक्षित रूपमा संचालन गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • Shredder Machine:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ संचालन विधि • सुरक्षा र सावधानि • साधार मर्मत संभार गर्ने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Plastic Shredding Machine, Utility Knife / Blade, Metal Sorting Tray, Plastic Containers, Marker Pen and Label Stickers Common hand tools, Dustbin for rejects / residue

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- ब्लेड वा चक्कु प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।
- विद्युतीय सामग्रीहरू प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: प्लाष्टिक जन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ५. प्लाष्टिकलाई पुनः प्रशोधन गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. टुकिएको प्लाष्टिक सुख्खा बनाउने वा सुकाउने । ४. अनावश्यक वस्तुहरू (Impurities) हटाउने । ५. Friction heat machine को प्रयोग गरी प्लाष्टिक लाई सुख्खा गरी Pre heat गर्ने । ६. Extrusion machine को प्रयोग गरी प्लाष्टिकलाई पगाल्ने । ७. विभिन्न प्रकारको Die को प्रयोग गरी पगलिएको प्लाष्टिकलाई चिसो बनाउने । ८. अथवा Granules बनाउने भए प्लाष्टिक पगलिएर निस्किएको तार लाई सेलाउँदै टुक्राउने मेसिनमा राख्ने । ९. Granules / Pellet output परीक्षण गर्ने । १०. Reuse वा बिक्रीका लागि तयारी गर्ने । ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्लाष्टिकलाई पुनः प्रशोधन गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Impurities बिनाको pellets तयार भएको । • निर्धारित मानक अनुसारको सामग्री तयार भएको	<ul style="list-style-type: none"> • Friction heat machine:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ महत्व ○ संचालन विधि • सुरक्षा तथा सावधानी • साधार मर्मत संभार गर्ने तरिका • Extruders machine:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ महत्व ○ संचालन विधि • सुरक्षा तथा सावधानी • साधार मर्मत संभार गर्ने तरिका • Die/Mould:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ महत्व ○ संचालन विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Plastic Extruder Machine, Pelletizer Machine, Plastic Shredder Machine, Heating Oven / Melting Chamber Moulds for Recycling Products, Cooling Tray / Water Bath, Mixing Drum / Bucket, Tongs / Spatula / Metal Scoop, Cutting Tools (Utility Knife / Blade), Mould Release Oil / Wax, Common hand tools

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- Extruder, heating oven, pelletizer आदि उपकरण चलाउँदा तापक्रम नियन्त्रणमा राख्ने ।
- अत्यधिक तातो अवस्थामा नछुने ।

Module: प्लाष्टिक जन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ६. प्लाष्टिकहरुलाई पगाली विभिन्न सामग्री बनाउने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. Pellets मोल्डिङ मेसिनमा राख्ने। ४. तापक्रम अनुसार सेट गर्ने (१५०°C-३००°C) ५. चाहेको डिजाइनको मोल्ड प्रयोग गर्ने। ६. मोल्डमा प्लाष्टिक हाल्ने र थिच्ने। ७. मोल्डलाई कोठाको तापक्रममा वा पानीको सम्पर्कमा राखेर चिस्याउने। ८. चिसो भएपछि मोल्ड खोल्ने। ९. तयार भएको सामग्रीहरूमा भएको अनावश्यक प्लाष्टिकहरू Trimming गर्ने। १०. उत्पादनको गुणस्तर परीक्षण गर्ने। ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>प्लाष्टिकहरुलाई पगाली विभिन्न सामग्री बनाउने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> तयार भएको सामग्रीहरूमा भएको अनावश्यक प्लाष्टिकहरू Trimming गरेको। उत्पादित सामग्रीहरू फिनिसिङ राम्रो भएको।	<ul style="list-style-type: none"> मोल्ड:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार कार्य महत्व तापक्रम Trimming Smart junction box:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार कार्य महत्व

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Plastic Extruder Machine, Pelletizer Machine, Plastic Shredder Machine, Heating Oven / Melting Chamber Moulds for Recycling Products, Cooling Tray / Water Bath, Mixing Drum / Bucket, Tongs / Spatula / Metal Scoop, Cutting Tools (Utility Knife / Blade), Mould Release Oil / Wax, Common hand tools

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- Extruder, heating oven, pelletizer आदि उपकरण चलाउँदा तापक्रम नियन्त्रणमा राख्ने।
- अत्यधिक तातो अवस्थामा नछुने।

Module: प्लाष्टिक जन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ७. प्लाष्टिक जन्य फोहोरलाई उर्जरूपमा प्रयोग गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. प्लाष्टिकको संकलन र वर्गीकरण गर्ने। ४. Fuel grade plastic छुट्याउने। ५. संकलित प्लाष्टिकलाई माटो, धुलो, टेप, लेबल वा अन्य सामग्रीबाट सफा गर्ने। ६. आवश्यक भएमा पानीले धुने र घाम वा मेसिनबाट सुकाउने। ७. सफा गरिएका प्लाष्टिकहरूलाई टुक्र्याउने। ८. टुक्रिएको प्लाष्टिकलाई Pyrolysis Reactor मा खन्याउने। ९. Calorific value परीक्षण गर्ने। १०. Pyrolysis प्रक्रिया अपनाउने। ११. RDF (Refuse Derived Fuel) प्रक्रिया अपनाउने। १२. Controlled incineration plant मा पठाउने। १३. उत्सर्जन उपकरण प्रयोग गर्ने। १४. उत्पन्न ग्यास/तेल संकलन गर्ने। १५. बाँकी भस्म/राखलाई सुरक्षित रूपमा नष्ट गर्ने। १६. उत्पादनको गुणस्तर परीक्षण गर्ने। १७. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १८. कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला, ल्याब <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्लाष्टिक जन्य फोहोरलाई उर्जरूपमा प्रयोग गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • उर्जाशिल प्लाष्टिकको छनौट गरी उक्त प्लाष्टिकबाट ग्यास र तेल उत्पादन गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • Pyrolysis प्रक्रिया:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व • प्लाष्टिकको प्रकार अनुसार ऊर्जात्मक गुण • Reactor:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ प्रयोग विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Pyrolysis Reactor (Mini Demo Unit), Weighing Scale, Char Collection Tray / Box, Gas Condenser Unit, Feeding Hopper, Cooling Water Drum / Circulator

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- धुवाँ र ग्यास बाहिर निकाल्ने निकास प्रणाली राम्रो व्यवस्था गर्ने।

सब मोड्युल ५-२ धातु जन्य फोहोरको प्रशोधन

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा फलाम जन्य फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने, फलाम फोहोरहरू भण्डारण गर्ने, फलामको reuse गर्ने, फलामलाई थिच्ने र टुक्राउने, फलाम पुनः चक्रीय प्रयोग (Recycling) गर्ने, प्याकेजिड तथा लेवलिड गर्ने र भण्डार गर्ने कार्यसँग सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू फलाम जन्य फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्न, फलाम फोहोरहरू भण्डारण गर्ने, फलामको reuse गर्न, फलामलाई थिच्ने र टुक्राउने, फलामलाई पुनः चक्रीय प्रयोग (Recycling) गर्न, प्याकेजिड तथा लेवलिड गर्ने र भण्डारण गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. धातुजन्य फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने।
२. धातुजन्य फोहोरहरू भण्डारण गर्ने।
३. धातुको पुनःप्रयोग (reuse) गर्ने।
४. धातुलाई थिच्ने टुक्राउने।
५. धातुलाई पुनः चक्रीय प्रयोग (Recycling) गर्ने।
६. प्रशोधित धातुलाई प्याकेजिड तथा लेवलिड गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ६.० घण्टा + व्यावहारिक १८.० घण्टा = २४.० घण्टा

Module: धातु जन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: १. धातुजन्य फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. फलामजन्य फोहोरको स्रोत पहिचान गर्ने। ४. फलामजन्य फोहोर संकलन गर्ने। ५. Magnetic tester प्रयोग गरी पहिचान गर्ने। ६. रंग र बनावट परीक्षण (Color & Texture Check) गरी पहिचान गर्ने। ७. धातु परीक्षण (spark test, scratch test) गरेर पहिचान गर्ने। ८. घनत्व परीक्षण (Density/Weight Test) गर्ने। ९. ध्वनि परीक्षण (Sound Test) गरेर पहिचान गर्ने। १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>धातु जन्य फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> पहिचान गरिएको वस्तुहरू शुद्ध धातु भएको।	<ul style="list-style-type: none"> धातु जन्य फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व पहिचान विधि स्रोतहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

फलाम जन्य फोहोर, चुम्बक, तराजु, टर्च, कन्टेनर, tong, label tags, hand trolley, सफाई उपकरणहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- धारिला धातुजन्य वस्तुहरू सावधानीपूर्वक उठाउने र व्यवस्थापन गर्ने।
- गह्रौं वस्तुहरू सही तरिकाले वा सहकर्मीको सहयोगमा उठाउने।
- खिया लागेको फलाममा सिधा हात नलगाउने।
- कुनै चोटपटक वा असुरक्षित अवस्था देखिएमा तुरुन्त जानकारी दिने र औषधि गर्ने।

Module: धातुजन्य फोहोर प्रशोधन

Task: २. धातुजन्य फोहोरहरू भण्डारण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. भण्डारण गर्ने स्थान सफा र सुख्खा स्थान छनौट गर्ने। ४. आगो, बाढी वा चुहावटबाट टाढा सुरक्षित स्थान छनौट गर्ने। ५. भण्डारण गर्ने स्थानमा प्रकाश तथा भेन्टिलेसनको व्यवस्था मिलाउने। ६. भण्डारण गर्ने स्थानमा प्यालेट वा रयाक प्रयोग गर्ने। ७. फलाम फोहोरहरूको आकार, प्रकार गुण अनुसार बेग्ला बेग्लै स्थानको व्यवस्था मिलाउने। ८. भण्डारण गर्ने स्थानबाट सजिलै सामान निकाल्न तथा राख्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने। ९. फलाम फोहोरहरूको आकार, प्रकार गुण अनुसार लेबलिङ मार्किङ गर्ने। १०. भण्डारण स्थलको बेला बेलामा निरीक्षण गर्ने। ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>धातुजन्य फोहोरहरू भण्डारण गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोरहरू प्यालेट वा रयाक माथि राखेको। • फलाम फोहोरहरूको आकार, प्रकार र गुण अनुसार बेग्ला बेग्लै स्थानमा राखेर लेबलिङ गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • फलाम फोहोरहरू भण्डारण:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि ○ सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कपी, पेन, पेन्सिल, तराजू, टर्च, कन्टेनर, tong, label tags, hand trolley, सफाई उपकरणहरू, प्यालेट, रयाक

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- धारिलो धातुजन्य वस्तुहरू सावधानीपूर्वक उठाउने र व्यवस्थापन गर्ने।
- गह्रौं वस्तुहरू सहि तरिकाले वा सहकर्मीको सहयोगमा उठाउने।
- खिया लागेको फलाममा सिधा हात नलगाउने।
- कुनै चोटपटक वा असुरक्षित अवस्था देखिएमा तुरुन्त जानकारी दिने र औषधि गर्ने।

Module: धातुजन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ३. धातुको पुनः प्रयोग (Reuse) गर्ने

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. फलामजन्य फोहोर संकलन गर्ने। ४. उपयुक्त टुक्रा वा भागहरू पहिचान गर्ने ५. Brush वा Grinder प्रयोग गरी जड हटाउने। ६. रसायन अथवा हातको प्रयोग गरी पुरानो रंग हटाउने। ७. आफ्नो आवश्यकता अनुसारको आकारमा ढाल्ने। ८. फलामलाई आवश्यकता साइजमा काट्ने (Gas cutter, Power saw प्रयोग गरेर) ९. आवश्यकता अनुसारको आकार मिलाएर काट्ने वा जोड्ने (Cutting/Fitting) १०. अन्य भागसँग वेल्डिङ गर्ने, Drill गरेर जोड्ने वा Nut-Bolt ले जडान गर्ने। ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): धातुको पुनः प्रयोग (Reuse) गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फलाममा पुरानो रंग तथा फोहोर नभएको। • दिएको आकार अनुरूप काट्ने जोड्ने कार्य गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • फलामको प्रकार, अवस्थ (खिया लागेको, भाँचिएको), पुनः प्रयोगको मापदण्ड • धातु सफा गर्ने विधि, काट्ने उपकरणको प्रयोग, सतह फिनिसिङ गर्ने तरिका • फलामको गुण र प्रयोगका सम्भाव्यता • फलाम जोड्ने, काट्ने र प्रयोग गर्ने तरिका • औजार उपकरण प्रयोग गर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Hammer, measuring tape, metal grinder, tong, hand trolley, तराजु, कन्टेनरहरू, labelling tags, सफाइका उपकरणहरू, ह्याक्स, विभिन्न किसिमका रसायनहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- गह्रौं वस्तुहरू सही तरिकाले वा सहकर्मीको सहयोगमा उठाउने।
- कुनै चोटपटक वा असुरक्षित अवस्था देखिएमा तुरुन्त जानकारी दिने र औषाधि गर्ने।
- वेल्डिङ वा काट्ने काम गर्दा आगो लाग्नसक्ने सामग्री टाढा राख्ने।
- काम सकिएपछि तार व्यवस्थित गर्ने र स्वीच बन्द राख्ने।
- कार्यस्थल सधैं सफा, सुक्खा राख्ने र अव्यवस्थित रहन नदिने।

Module: धातुजन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ४. फलामलाई थिच्ने र टुक्राउने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<p>१. आवश्यक जानकारी लिने।</p> <p>२. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।</p> <p>फलामलाई थिच्ने</p> <p>१. थिच्ने फलामजन्य फोहोर संकलन गर्ने।</p> <p>२. Hydraulic Metal Baler वा Compactor को Working condition जाँच गर्ने।</p> <p>३. फलामलाई Hydraulic Metal Baler वा Compactor मा राख्ने।</p> <p>४. मेसिनको नियन्त्रण प्यानलबाट प्रेसर सेट गर्ने।</p> <p>५. स्टार्ट बटन थिचेर फलामलाई थिच्न सुरु गर्ने।</p> <p>६. फलाम कम्प्याक्ट भए पछि ब्लक वा बेल आकारमा निकाल्ने।</p> <p>७. सबै प्रक्रिया सकेपछि मेसिन बन्द गर्ने।</p> <p>८. निकालेपछि ढुवानी वा भण्डारणका लागि तयार गर्ने।</p> <p>फलामलाई टुक्राउने</p> <p>१. ठूला वा असमान आकृतिका फलामहरू छनौट गर्ने।</p> <p>२. Jaw Crusher, Hammer Mill वा Shredder मेसिनको Working condition जाँच गर्ने।</p> <p>३. फलामलाई स्क्र्यापलाई Jaw Crusher, Hammer Mill वा Shredder मा राख्ने।</p> <p>४. मेसिन स्टार्ट गरी फलामलाई साना साना टुकामा टुक्र्याउने।</p> <p>५. Conveyor बेल्ट वा कन्टेनरमा टुक्रिएको फलाम जम्मा गर्ने।</p> <p>६. सबै प्रक्रिया सकेपछि मेसिन बन्द गर्ने।</p> <p>७. पुनःप्रयोग वा पुनः चक्रिय (Recycling) मा पठाउने।</p> <p>३. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।</p> <p>४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।</p>	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>फलामलाई थिच्ने टुक्राउने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> थिच्ने फलामजन्य फोहोरको (आयतन) कम भएको। दिएको नाप वा आकारमा फलामजन्य फोहोरको काटेको।	<ul style="list-style-type: none"> फलामलाई थिच्ने मेसिन:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व संचालन विधि फलामलाई टुक्राउने मेसिन:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व संचालन विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Common hand tools, hydraulic metal baler वा compactor, jaw crusher, hammer mill वा shredder मेसिन tong, hand trolley, labelling tags,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

Module: धातुजन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ५. धातुको पुनः चक्रिय प्रयोग (Recycling) गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. घर, उद्योग, निर्माण स्थल, तथा स्क्र्याप डिलरहरूबाट फलामजन्य फोहोर संकलन गर्ने । ४. Magnet प्रयोग गरी फलाम र अन्य धातु छुट्याउने । ५. फलामबाट तेल, गिज, माटो वा रसायन हटाउने । ६. फलाम स्क्र्यापलाई shredder वा crusher मेसिनमा राखी साना साना टुक्रा बनाउने । ७. टुक्रिएको फलामलाई Electric Arc Furnace (EAF) वा Blast Furnace मा राखी उच्च तापमानमा पगाल्ने (~१६५०°C) ८. पगलेको फलामबाट अशुद्धता हटाउने । ९. गालेको फलामलाई Mold (साँचो) मा खन्याएर नयाँ आकृति दिने । १०. नयाँ आकृति दिएको फलामलाई पुनः प्रयोगको लागि बजार पठाउने । ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>धातुको पुनः चक्रिय प्रयोग (Recycling) गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फलामजन्य फोहोर बाट तेल, गिज, माटो वा रसायन हटाएको । • पगलेको फलामबाट अशुद्धता हटाएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • Electric Arc Furnace:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ संचालन विधि • Blast Furnace:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ संचालन विधि • Casting Molds:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ संचालन विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Magnetic Separator, Industrial Washer, Metal Shredder / Crusher, Electric Arc Furnace, Casting Molds.

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।

Module: धातुजन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ६. प्रशोधित धातुलाई प्याकेजिङ तथा लेबलिङ गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<p>१. आवश्यक जानकारी लिने।</p> <p>२. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।</p> <p>प्याकेजिङ गर्ने</p> <p>१. टुक्रा पारिएको, थिचिएको वा पगालिएको फलाम वर्गीकरण गर्ने।</p> <p>२. Reusable, recyclable र scrap मा छुट्याउने।</p> <p>३. फलामको टुक्रा वा ब्लकको आकार अनुसार प्याकिङ गर्ने सामग्री छान्ने।</p> <p>४. समान आकार वा तौलका फलामहरू एउटै प्याकमा हाल्ने।</p> <p>५. प्याक बन्द गर्ने (Sealing)</p> <ul style="list-style-type: none"> • बोरा हो भने सिउने वा zip-tie प्रयोग गर्ने। • ड्रम वा बक्स हो भने ढक्कन, स्कू वा टेपले बन्द गर्ने। <p>६. प्याक गरिएका वस्तुहरू सुरक्षित स्थानमा राख्ने।</p> <p>लेबलिङ गर्ने।</p> <p>१. लेबल डिजाइन गर्ने।</p> <ul style="list-style-type: none"> • वस्तुको नाम: • प्रकार: • तौल: • स्रोत: • मिति: • संकेत चिह्न: • Batch नम्बर वा प्याकिङ कोड <p>२. लेबल पढ्न सकिने गरी बोराको बाहिरी भागमा टाँस्ने।</p> <p>३. लेखिएको विवरण प्रष्ट, सही र अद्यावधिक छ कि छैन जाँच्ने।</p> <p>३. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।</p> <p>४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।</p>	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्रशोधित धातुलाई प्याकेजिङ तथा लेबलिङ गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • भित्र राखिने सामानको प्रकृति अनुसार प्याकेजिङ गरेको। • प्याकहरू नखुस्कने गरी बन्द गरेको। • लेबल पढ्न सकिने गरी प्याकको बाहिरी भागमा टाँसेको। • विवरण प्रष्ट, सही र अद्यावधिक भएको।	<ul style="list-style-type: none"> • प्याकेजिङ:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ गर्ने विधि • लेबलिङ:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ गर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

बोरा, ड्रम, बक्स forklift, trolley, zip-tie, sticker, laminated tag, Logbook, मार्कर weighing scale, labeling gun,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

सब मोड्युल ५-३: सिसा जन्य फोहोरको प्रशोधन

विवरण (Description): यस सब-मोड्युलमा सिसा फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्ने, सिसा पुनः प्रयोग (reuse) गर्ने, सिसा Recycling गर्ने, प्याकेजिङ तथा लेबलिङ गर्ने, सिसालाई भण्डारण गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू सिसा फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्न, सिसा पुनः प्रयोग (reuse) गर्न, सिसा Recycling गर्न, प्याकेजिङ तथा लेबलिङ गर्न, सिसालाई भण्डारण गर्न जस्ता कामहरू गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. सिसाजन्य फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने।
२. सिसा पुनः प्रयोग (Reuse) गर्ने।
३. सिसा रिसाइकलिङ (Recycling) गर्ने।
४. प्रशोधित सिसालाई प्याकेजिङ लेबलिङ गर्ने।
५. प्रशोधित सिसालाई भण्डारण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ५.० घण्टा + व्यावहारिक १५.० घण्टा = २०.० घण्टा

Module: सिसाजन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: १. सिसा जन्य फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार तथा उपकरणहरू संकलन गर्ने । ३. सिसाजन्य फोहोरको स्रोत (घर, होटल, प्रयोगशाला, उद्योग) पहिचान गर्ने । ४. देखिने लक्षण, रंग, आकार, मोटाई र बनावटको आधारमा पहिचान गर्ने । ५. सामान्य सिसा, टेम्पर्ड ग्लास, लेमिनेटेड ग्लास, रंगीन वा मिरर ग्लास पहिचान गर्ने । ६. प्रदुषित वा विषालु रसायन लागेको सिसा पहिचान गर्ने । ७. पुनः प्रयोग्य, रिसाइकल योग्य र नष्ट गर्नुपर्ने सिसा पहिचान गर्ने । ८. पहिचान अनुसार लेबल टाँस्ने वा फरक कन्टेनरमा राख्ने । ९. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>सिसा जन्य फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फरक प्रकृतिका सिसा पहिचान गरि फरक फरक स्थानमा राखेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • सिसा:<ul style="list-style-type: none"> ○ पहिचान ○ प्रकार ○ महत्व • फरक प्रकृतिका सिसा छुट्टाउने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सिसाजन्य फोहोर, लेबल, स्टिकर, विभिन्न प्रकारका कन्टेनरहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- सिसाजन्य फोहोरलाई नाङ्गो हातले नछुने ।

Module: सिसाजन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: २. सिसा पुनः प्रयोग (reuse) गर्ने

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार तथा उपकरणहरू संकलन गर्ने। ३. सग्लो, नट्टेको वा मर्मत गर्न मिल्ने सिसा छुट्याउने। ४. पुनः प्रयोग गर्ने वा पुनः प्रयोग गर्न पठाउने/छुट्ट्याउने। ५. सफा पानी वा साबुन वा रसायनको सहयोगले सिसा सफा गर्ने। ६. तेल, धुलो वा अन्य चिप्लो पदार्थहरू हटाउने। ७. धारिलो भागहरू घस्ने वा चिल्लो बनाउने। ८. सिसा कुन उद्देश्यका लागि प्रयोग गर्ने भनेर यकिन गर्ने। ९. झ्याल वा ढोका पुनः प्रयोग गर्ने। १०. सिसाको बोटलबाट फूलदानी, कलात्मक टुक्रा बनाउने। ११. जार वा गिलासलाई पुनः भण्डारण कन्टेनरको रूपमा प्रयोग। १२. निर्माण वा मर्मत कार्यमा प्रयोग गर्ने वा अन्य निकायलाई हस्तान्तरण गर्ने। १३. गिलास पेन्ट, डेकोर, टेप वा रंग प्रयोग गर्ने। १४. रेकर्ड राख्ने। १५. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १६. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>सिसा पुनः प्रयोग (reuse) गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • पुनः प्रयोग गर्ने वा पुनः प्रयोग गर्न पठाउन छुट्ट्याएको। • सिसा सफा भएको। • फोहोर सिसाहरूलाई विभिन्न प्रयोजनको लागि प्रयोग भएको।	<ul style="list-style-type: none"> • पुनः प्रयोग सिसा:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व • सिसा सफा गर्ने विधि • पुनः प्रयोग गर्ने वा प्रयोग गर्न पठाउन छुट्ट्याउने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

पुनः प्रयोग गर्न योग्य सिसा, खाक्सि, सफा गर्ने सामग्री, टेप, विभिन्न रंगहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

Module: सिसाजन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ३. सिसा रिसाइकलिङ (Recycling) गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्री संकलन गर्ने । ३. रिसाइकल योग्य सिसालाई छुट्याउने (जस्तै: बोतल, जार, सिसी) ४. ढक्कन, स्टिकर वा अन्य काम नलाग्ने भाग हटाउने । ५. फरक फरक रंगका टुक्राहरू अलग गर्ने । ६. ऋशिड मेसिनको प्रयोग गरेको सिसालाई तोड्ने वा क्रस गर्ने । ७. टुक्राएको सिसालाई मेसिनमा राखि विभिन्न आकारका भाँडा बनाउने । ८. तोडेको वा क्रस गरेको सिसालाई रिसाइकल उद्योग वा प्लान्टमा पठाउने । ९. प्याकिङ्गका लागि अभिलेख राख्ने । १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>सिसा रिसाइकलिङ (Recycling) गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कलरवाला र सादा सिसालाई फरक फरक स्थानमा राखेको । • सिसाहरूलाई टुक्रउने मेसिनमा राखी निर्धारित आकारमा टुक्राएको । • टुक्राएको सिसालाई मेसिनमा राखि विभिन्न सामग्री बनाएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • टुक्रयाने मेसिन:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि • भाँडा/सामग्री बनाउने मेसिन:<ul style="list-style-type: none"> ○ पहिचान ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

साबुन, ब्रस, टुक्रउने मेसिन भाँडा बनाउने मेसिन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- मेसिन चलाउँदा सावधानी अपनाउने ।

Module: सिसाजन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ४. प्रशोधित सिसालाई प्याकेजिड तथा लेबलिङ गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने गर्ने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. ऋस गरिएको वा पुनः प्रयोग/रिसाइकल गर्न मिल्ने सिसा छुट्ट्याउने। ४. सिसाको प्रकृति अनुरूपको प्याकिङ गर्न भाडो, बोरा थैला को व्यवस्था गर्ने। ५. फरक प्रकार/रंग अनुसार थैला, बाकस, वा कन्टेनरमा राख्ने। ६. प्रकार, मिति, स्रोत आदि उल्लेख गरेर स्टिकर/लेबल तयार गर्ने। ७. सजिलै देखिने स्थानमा लेबल टाँस्ने। ८. धारिलो टुक्राहरू भएका कन्टेनरमा "Fragile" वा "Handle with care" लेख्ने। ९. प्याकेजिड सुरक्षित छ कि छैन भन्ने निरीक्षण गर्ने। १०. ढुवानी वा भण्डारणको लागि तयार पार्ने। ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्रशोधित सिसालाई प्याकेजिङ तथा लेबलिङ गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • सिसाको प्रकृति अनुरूपको प्याकिङ गर्ने भाडो, बोरा थैला को व्यवस्था गरेको। • प्रकार, मिति, स्रोत आदि उल्लेख गरेर स्टिकर/लेबल तयार गरेको। • सजिलै देखिने स्थानमा लेबल टाँसेको।	<ul style="list-style-type: none"> • प्याकिङ:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि • लेबलिङ:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि • प्याकिङ सामग्री:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

स्टिकर, विभिन्न किसिमका प्याकिङ सामग्री, लेबलिङ सामग्री ग्लु

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

Module: सिसाजन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ५. प्रशोधित सिसालाई भण्डारण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ४.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. भण्डारण स्थल उज्यालो, हावा आवत जावत हुने ओसिलो नहुने, बालबालिकाबाट टाढा र सुरक्षित स्थानको छनौट गर्ने । ४. सिसाजन्य फोहोरको प्रकार अनुसार छुट्टै भण्डारण स्थल तयार गर्ने । ५. धारिलो टुक्रा सुरक्षित स्थानमा राख्ने । ६. "Glass Waste" वा "Sharp Waste" भन्ने सूचना राख्ने । ७. भण्डारण गर्दा सुरक्षित आवत जावत गर्न मिल्ने बनाउने । ८. भण्डारण गर्दा सजिलै थप फोहोर राख्न र झिक्न मिल्ने व्यवस्था मिलाउने । ९. संकलन मिति, मात्रा, प्रकारको विवरण अभिलेख राख्ने । १०. समय समयमा निरीक्षण गरी पुनः प्रयोग, रिसाइकल वा ढुवानीको व्यवस्था मिलाउने । ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • भण्डारण कक्ष <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्रशोधित सिसालाई भण्डारण गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • भण्डारण स्थल उज्यालो, हावा आवतजावत हुने ओसिलो नहुने, बालबालिकाबाट टाढा र सुरक्षित स्थानको छनौट गरेको । • भण्डारण गर्दा सजिलै थप फोहोर राख्न र झिक्न मिल्ने व्यवस्था मिलाएको । • भण्डारणमा जानकारीमूलक सूचना राखेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • भण्डारण:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ गर्ने तरिका ○ ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू • जानकारीमूलक सूचनाको नमूना

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

बोरा, कन्टेनर, थैला, सावेल, सिसा जन्य फोहोर, चिम्टा

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- सिसाजन्य फोहोर भण्डारण गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

सब मोड्युल ५-४: ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोर प्रशोधन

विवरण (Description): यस सब मोडलमा ढल तथा मल मूत्रजन्य फोहोर संकलन गर्ने, ढल तथा मलमूत्रजन्य फोहोरको उपचार गरी प्रशोधन Treatment गर्ने, प्रशोधित ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोर विसर्जन (disposal) गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोर संकलन गर्न, ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोरको उपचार गरी प्रशोधन Treatment गर्न, प्रशोधित ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोर विसर्जन (disposal) गर्न जस्ता कामहरू गर्न सक्षम हुने छन्।

कार्यहरू:

१. ढल मलमूत्र जन्य फोहोर संकलन गर्ने।
२. ढल मलमूत्र जन्य फोहोरको उपचार गरी प्रशोधन Treatment गर्ने।
३. प्रशोधित ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोर विसर्जन (disposal) गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ६.० घण्टा + व्यावहारिक २०.० घण्टा = २६.० घण्टा

Module: ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: १. ढल मलमूत्र जन्य फोहोर संकलन गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक, औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. ढलजन्य फोहोर संकलनको योजना तयार गर्ने । ४. फोहोरको स्रोत पहिचान गर्ने (Household septic tank, pit latrine, drains) ५. ढलजन्य फोहोर संकलनको रुट तय गर्ने । ६. पाईपलाईन सम्बन्धी जानकारी लिने । ७. ढल निकास संरचना सम्बन्धी जानकारी लिने । ८. Manhole cover हटाउने । ९. Suction machine जडान गर्ने । १०. Suction tank को पाईपलाई स्रोतमा डुबाउने । ११. Suction machine अन गर्ने १२. पाइपमा चुहावट भए नभएको यकिन गर्ने । १३. स्रोतमा ट्याङ्की खाली भए नभएको यकिन गर्ने । १४. खाली भएको स्थानमा चुना छर्कने । १५. स्रोतमा ट्याङ्की खाली भएमा Suction machineको जडान खोल्ने । १६. मेसिन प्रयोग नगरी फोहोर संकलन गर्ने भए ढल निकास संरचनामा हानिकारक ग्यास भए नभएको यकिन गर्ने । १७. सुरक्षित साधनको प्रयोग गरी सबै फोहोर तोकिएको स्थान वा भाडोमा राख्ने । १८. सुरक्षित ढुवानी गर्ने । १९. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोर संकलन गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • स्रोतमा ट्याङ्की खाली भए नभएको । • पाईपमा चुहावट यकिन गरिएको । • सुरक्षित तवरले ढुवानी भएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • ढल जन्य फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ संकलन विधि • संकलनको आवश्यकता • ढल निकास संरचनाको अंगहरू • Suction tank को पाईप जडान गर्ने विधि । • चुहावट परीक्षण गर्ने तरिका ।

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Suction pump, Manhole cover remover, sewer rods, gas detector, sludge tank, disinfection and cleaning materials.

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- मान्छे ढलमा पस्नु अघि ढलमा विषालु ग्यास भए नभएको यकिन गर्ने ।
- ढलमा प्रशस्त हावाको प्रवाह भएको यकिन गर्ने ।
- रातको समयमा काय गर्दा उज्यालोको उचित प्रवन्ध गर्ने ।
- कार्यस्थलमा सुरक्षात्मक संकेतहरू राख्ने
- संक्रमण रोक्न कार्य समापन पछि साबुन पानीले हात अनिवार्य हात धुने ।

Module: ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: २. ढल मलमूत्रजन्य फोहोरको उपचार (Treatment) गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक, औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. ढलजन्य फोहोर संकलन गर्ने । ४. Primary treatment <ul style="list-style-type: none"> • Screening गर्ने । • Grit Removal • सेडिमेन्टेसन गर्ने । ५. Secondary treatment (Biological treatment) <ul style="list-style-type: none"> • Activated sludge process गर्ने । • Trickling filter गर्ने । • Oxidation pond process गर्ने । ६. Tertiary treatment <ul style="list-style-type: none"> • हेवी मेटल हटाउने । • तेल तथा ग्लिज हटाउने । • डिसईन्फेक्सन गर्ने । • न्यूट्रियन्ट हटाउने । ७. प्रशोधन गरिएको पानीको गुणस्तर परीक्षण गर्ने । ८. Sludge लाई पुनः प्रयोगको लागि पठाउने । ९. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): ढल मलमूत्र जन्य फोहोरको उपचार (Treatment) गर्ने । मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> • प्रशोधन गरिएको पानीको गुणस्तर नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार भएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • ढल जन्य फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ प्रशोधन विधि ○ प्रयोग • वातावरणीय असर • प्रशोधित पानीको गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Screening rake, grit chamber, sedimentation tank, aeration tank, activated sludge equipment, sludge digester, sludge drying bed, vacuum pump, centrifuge machine, UV disinfection unit, pH meter, gas detector, PPE materials, pipes, valves, water quality testing kits and chemicals

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- विषालु ग्यासहरू (जस्तै: H_2S , CH_4) पहिचानका लागि ग्यास डिटेक्टर प्रयोग गर्ने ।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- ढलजन्य फोहोरसँग सिधा शारीरिक सम्पर्कबाट जोगिने ।
- प्रशोधन प्रणालीमा काम गर्दा उपकरणको अवस्था जाँच गर्ने ।
- आगलागी वा विस्फोटको सम्भावना भएको क्षेत्रमा आगोबाट टाढा रहने ।
- काम सकिएपछि राम्ररी हात, शरीर र कपडा सफा गर्ने ।
- आकस्मिक अवस्थाका लागि प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- काम गर्ने स्थानमा चेतावनी संकेत राख्ने ।

Module: ढल तथा मलमूत्र जन्य फोहोरको प्रशोधन

Task: ३. प्रशोधित ढल मलमूत्र जन्य फोहोर विसर्जन (disposal) गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार , उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. उपचार भइसकेको पानीको गुणस्तर परीक्षण गर्ने ४. निकास गर्ने क्षेत्र (नदी, ढल, पुनःप्रयोग) सुनिश्चित गर्ने ५. प्रशोधित फोहोरलाई कृषि सिंचाइ वा ट्याक्टिकल प्रयोगमा लैजाने । ६. Sludge को उपयोग बायोग्यास वा कम्पोस्टको रूपमा सुनिश्चित गर्ने ७. निकास प्रक्रिया सुरक्षित र वातावरण मैत्री हुन जाँच्ने । ८. निकास वा पुनःप्रयोगको अभिलेख राख्ने ९. सम्भावित जोखिम भए नियन्त्रण उपाय अपनाउने । १०. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>प्रशोधित ढल मलमूत्र जन्य फोहोर विसर्जन (disposal) गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रशोधन गरिएको पानीको गुणस्तर नेपाल सरकारको मापदण्डअनुसार भएको । • प्रशोधित फोहोरलाई पुन प्रयोगमा ल्याएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • फोहोर विसर्जन:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ विधि • असल अभ्यासहरू • गलत प्रयोगबाट पर्ने असर • कानुनी प्रावधान

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Leak proof storage tanks, GPS tracking system for disposal route monitoring, PPE, sludge discharge nozzles

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- सुरक्षित स्थानमा मात्र फोहोर विसर्जन गर्नुहोस् ।
- विसर्जन कार्य गर्दा मानिस र जनावर टाढा विसर्जन गर्ने ।
- खुला ठाउँमा विसर्जन गर्दा आसपासको वातावरणमा असर नपर्ने गरी गर्ने ।
- कामपछि साबुनपानी वा सेनिटाइजरले हातमुख सफा गर्ने ।

सब मोड्युल ५-५: रासायनिक फोहोर प्रशोधन

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा रासायनिक फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्ने, रासायनिक फोहोरहरू भण्डारण गर्ने, भैतिक तथा रासायनिक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्ने, तापक्रम मार्फत प्रशोधन गर्ने, जैविक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू रासायनिक फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्न, रासायनिक फोहोरहरू भण्डारण गर्न, भैतिक तथा रासायनिक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्न, तापक्रम मार्फत प्रशोधन गर्न र जैविक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. रासायनिक फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने।
२. रासायनिक फोहोरहरू भण्डारण गर्ने।
३. भौतिक/रासायनिक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्ने।
४. तापक्रम मार्फत प्रशोधन गर्ने।
५. जैविक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १०.० घण्टा + व्यावहारिक ३८.० घण्टा = ४८.० घण्टा

Module: रासायनिक फोहोर प्रशोधन

Task: १. रासायनिक फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. रासायनिक फोहोर उत्सर्जन हुने स्रोतको पहिचान गर्ने। ४. रासायनिक फोहोर उत्सर्जन हुने ठाउँहरूको भ्रमण गर्ने। ५. रासायनिक फोहोरको रूप (तरल, ठोस, ग्यास) पहिचान गर्ने। ६. लेबल, MSDS (Material Safety Data Sheet) वा संकेत चिन्ह (hazard symbols) अध्ययन गर्ने। ७. Toxic रासायनिक फोहोरको पहिचान गर्ने। ८. Corrosive रासायनिक फोहोरको पहिचान गर्ने। ९. Flammable रासायनिक फोहोरको पहिचान गर्ने। १०. Reactive रासायनिक फोहोरको पहिचान गर्ने। ११. Acid रासायनिक फोहोरको पहिचान गर्ने। १२. Base रासायनिक फोहोरको पहिचान गर्ने। १३. Oxidizer रासायनिक फोहोरको पहिचान गर्ने। १४. Solvent रासायनिक फोहोरको पहिचान गर्ने। १५. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १६. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १७. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>रासायनिक फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • खतरास्तर (toxic, corrosive, flammable, reactive) को वर्गीकरण गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • रासायनिक फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ पहिचान विधि ○ परिक्षण विधि • Hazard symbols • Material Safety Data Sheet

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

PH मिटर वा PH पेपर स्ट्रिप, लिक्विड स्याम्पल कलेक्टर/टेस्ट बोतल, क्यालोरिफिक टेस्ट किट, सायन चिन्ने निर्देशिका, Sample Label Stickers, Weighing Scale, Infrared Thermometer

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- रसायन परीक्षण गर्दा हात वा नाकमा नलाग्ने गरी औजार प्रयोग गर्ने।
- गन्ध/वाष्प सुँघ्ने वा सुँघेर पहिचान नगर्ने।

Module: रासायनिक फोहोर प्रशोधन

Task: २. रासायनिक फोहोरहरू भण्डारण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ३.० घण्टा = ५.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. रासायनिक फोहोरको प्रकार अनुसार उपयुक्त कन्टेनर छनौट गर्ने। ४. सुक्खा तथा सफा भण्डारण स्थानको चयन गर्ने। ५. प्रकाश चाहिने र नचाहिने केमिकलको आधारमा स्थानको छनौट गर्ने। ६. भेन्टिलेसन चाहिने र नचाहिने केमिकलको आधारमा स्थानको छनौट गर्ने। ७. विषालु, ज्वलनशील, अम्लीय आदि वस्तुहरू छुट्टाछुट्टै राख्ने। ८. कन्टेनरमा लेबल टाँस्ने (नाम, खतरा चिन्ह, मिति)। ९. Spill containment system र आपतकालीन उपकरण तयार राख्ने। १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>रासायनिक फोहोरहरू भण्डारण गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • रासायनिक फोहोरको प्रकार अनुसार उपयुक्त कन्टेनर छनौट गरेको। • विषालु, ज्वलनशील, अम्लीय वस्तुहरू छुट्टाछुट्टै राख्ने व्यवस्था मिलाएको। • भण्डार स्थलमा सावधानी तथा सूचना देखिने गरी राखेको।	<ul style="list-style-type: none"> • रासायनिक फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ पहिचान विधि ○ भण्डार विधि • सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Hazardous Waste Storage Containers, Secondary Containment Tray / Spill Tray, Chemical-resistant Labels / Stickers, Plastic Funnel with Lid, Gas Mask / Respirator, Drum Trolley / Container Lifter, Spill Kit (Chemical)

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- रासायनिक फोहोरको प्रकृति अनुरूपको कन्टेनर छनौट गर्ने।

Module: रासायनिक फोहोर प्रशोधन

Task: ३. भौतिक/रासायनिक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<p>१. आवश्यक जानकारी लिने।</p> <p>२. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।</p> <p>३. फोहोरको स्रोत (प्रयोगशाला, उद्योग, अस्पताल) पहिचान गर्ने।</p> <p>४. फोहोरको प्रकृति (तेलयुक्त, एसिडिक, बेसिक, विषालु, जलनकारी) पहिचान गर्ने।</p> <p>५. उचित वर्गीकरण गर्ने (जस्तै, अकार्बनिक, कार्बनिक, विषालु, ज्वलनशील)।</p> <p>भौतिक प्रशोधन (Physical Treatment)</p> <p>१. ठोस फोहोरलाई पिस्ने, छानेर छुट्याउने।</p> <p>२. तरल फोहोरलाई थिग्राएर छुट्याउने (Sedimentation) वा फिल्टर गर्ने।</p> <p>३. Filtration बाट आएको ठोस कणहरू अलग गर्न।</p> <p>४. Centrifugation प्रक्रिया द्वारा विभिन्न घनत्व भएका फोहोर छुट्याउने।</p> <p>५. Adsorption प्रक्रिया द्वारा सक्रिय कार्बन जस्ता सामग्री प्रयोग गरेर विषालु तत्व सोस्ने गराउने।</p> <p>रासायनिक प्रशोधन (Chemical Treatment)</p> <p>१. Neutralization प्रक्रिया द्वारा एसिड वा क्षारलाई सन्तुलनमा ल्याउने (pH adjustment)</p> <p>२. HCl लाई NaOH द्वारा neutralize गर्ने।</p> <p>३. Precipitation प्रक्रिया द्वारा घुलनशील रसायनलाई अघुलनशील बनाउने (धातु आयनलाई हाइड्रोक्साइड बनाउने)।</p> <p>४. Oxidation/Reduction प्रक्रिया द्वारा विषालु रसायनलाई कम हानिकारक यौगिकमा रूपान्तरण गर्ने। (Cyanide लाई Ozone वा Chlorine प्रयोग गरेर Oxidize गर्ने)</p> <p>५. Disinfection प्रकृया द्वारा विषाणु र ब्याक्टेरिया नष्ट गर्न Cl_2, O_3 आदि प्रयोग गर्ने।</p> <p>६. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने।</p>	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>भौतिक/ रासायनिक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> तरल रासायनिक फोहोरलाई Sedimentation, Filtration, Centrifugation र Adsorption प्रकृया द्वारा प्रशोधन गरेको। Neutralization, Precipitation, Oxidation/Reduction Disinfection प्रकृया द्वारा विभिन्न प्रकार रासायनिक फोहोरलाई प्रशोधन गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक प्रक्रिया:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व गर्ने तरिका रासायनिक प्रक्रिया:<ul style="list-style-type: none"> परिचय प्रकार महत्व गर्ने तरिका

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
७. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । ८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।		

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Mixing Tank , Neutralization Tank, pH Meter / Controller, Coagulation Tank with Dosing Pump, Flocculation Chamber, Settling/Sedimentation Tank, Filtration Unit, Measuring Cylinder/Beaker/Jar, Spill Kit for Chemical Handling, Labeling Stickers, Weighing Scale

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- रसायन क्रम र मात्रा मिलाएर मिसाउने ।

Module: रासायनिक फोहोर प्रशोधन

Task: ४. तापक्रम मार्फत प्रशोधन गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. प्रशोधन गर्नुपर्ने फोहोर लिने । ४. Incineration (दहन प्रक्रिया) उच्च तापक्रम (८०० देखि १२००°C) मा फोहोर जलाउने । ५. मध्यम तापक्रम (२००—६००°C) मा फोहोर तताउने । ६. अक्सिजन बिना उच्च तापक्रम (३०० देखि ७००°C) मा फोहोर decomposition गर्ने । ७. अकार्बनिक रसायनयुक्त फोहोरलाई १२००°C भन्दा माथिको तापमा गलाई गिलास जस्तो अघुलनशील वस्तुमा परिणत गर्ने । ८. कार्यसम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला, ल्याव <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>तापक्रम मार्फत प्रशोधन गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Incineration (दहन प्रक्रिया) उच्च तापक्रम (८०० देखि १२००°C) मा फोहोर जलाएको । • मध्यम तापक्रम (२००—६००°C) मा फोहोर तताउने । • अक्सिजन बिना उच्च तापक्रम (३०० देखि ७००°C) मा फोहोर decomposition गरेको । • अकार्बनिक रसायनयुक्त फोहोरलाई १२००°C भन्दा माथिको तापमा पगालेर गिलास जस्तो अघुलनशील वस्तुमा परिणत गरेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • रासायनिक फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ प्रशोधन विधि • मेसिन अपरेसन विधि • तापक्रम र त्यसका असरहरू • सुरक्षा तथा सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Incinerator (Small-Scale), Electric Furnace, Heat-resistant Containers / Trays, Ash Collector / Slag Box, Fire Extinguisher

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- ग्यास, धुँवाँ र हानिकारक वाष्पलाई निकाल्न Exhaust System वा Scrubber प्रयोग गर्ने ।

Module: रासायनिक फोहोरको प्रशोधन

Task: ५. जैविक प्रणाली मार्फत प्रशोधन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. फोहोरमा रहेका ठोस/बजार योग्य वस्तुहरू छुट्याउने। ४. pH सन्तुलन (६.५-८.५ बीच), तापक्रम (२०-३५°C), र पोषक तत्व (C:N:P अनुपात) मिलाउने। ५. अत्यधिक विषालु तत्व भएमा dilution गर्ने। ६. जैविक उपचार प्रणाली छनौट गर्ने। ७. Activated Sludge Process (ASP) ८. Aeration tank मा फोहोर राखी, हावाको माध्यमबाट aerobic bacteria लाई सक्रिय पार्ने। ९. Bacteria ले रासायनिक यौगिकहरूलाई energy र biomass मा रूपान्तरण गराउने। १०. अक्सिजन विहीन ट्यांकीमा anaerobic bacteria द्वारा जैविक रसायनको विघटन गर्ने। ११. Microorganism ले भरिएको पत्थर/प्लाष्टिकको सतहमा फोहोर सर्कुलेट गराउने। १२. जैविक पदार्थलाई bacteria ले विघटन गराउने। १३. Controlled environment मा जैविक क्रियाहरू गराउने। १४. उचित हावा आपूर्ति (aeration) व्यवस्थापन गर्ने। १५. तापमान, pH, Dissolved Oxygen (DO), Mixing आदि नियमित निगरानी गर्ने। १६. Bacterial growth र substrate utilization दर मापन गर्ने। १७. प्रशोधित फोहोरबाट बाँकी रहने biomass/sludge लाई सेटिलड ट्यांकीमा पठाउने। १८. Sludge लाई dewatering गरेर सुरक्षित रूपमा निस्तारण गर्ने (Landfill, Composting, Anaerobic digestion)। १९. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। २०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। २१. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला, ल्याब <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>जैविक प्रणालीमार्फत प्रशोधन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • अत्यधिक विषालु तत्व भएमा dilution गरेको। • अक्सिजन विहीन ट्यांकीमा anaerobic bacteria द्वारा जैविक रसायनको विघटन गरेको। • जैविक पदार्थलाई bacteria ले विघटन गरेको। • प्रशोधित फोहोरबाट बाँकी रहने biomass/sludge लाई व्यवस्थित गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • जैविक प्रणाली:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ प्रशोधन विधि • मेसिन अपरेशन विधि • प्राविधिक मापदण्ड • सुरक्षा र सावधानी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Bio-reactor Tank, Aerator / Diffuser System, pH meter, Measuring Cylinder, Beaker, Flask, Settling Tank / Secondary Clarifier, Effluent Holding Tank

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- Microbial culture, अर्धप्रक्षोधित रसायनसँग काम गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

सब मोड्युल ५-६: विद्युतीय फोहोरको र प्रशोधन र व्यवस्थापन

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा E-Compressor फेर्ने, Condenser फेर्ने, Cooling fan फेर्ने, Evaporator फेर्ने, A/C blower फेर्ने, PTC heater फेर्ने र A/C Gas भर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू E-Compressor फेर्ने, Condenser फेर्ने, Cooling fan फेर्ने, Evaporator फेर्ने, A/C blower फेर्ने, PTC heater फेर्ने र A/C Gas भर्ने सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. विद्युतीय फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने।
२. विद्युतीय फोहोरहरू भण्डारण गर्ने।
३. विद्युतीय उपकरण पूनःप्रयोग (reuse) गर्ने।
४. विद्युतीय उपकरण रिसाइकलिङ (Recycling) गर्ने।
५. विद्युतीय उपकरण रिकोभरी (Recovery) गर्ने।
६. विद्युतीय फोहोर प्याकेजिङ लेवलिङ गर्ने।
७. पुराना ब्याट्रीको व्यवस्थापन गर्ने।
८. हानिकारक विद्युतीय फोहोरहरू व्यवस्थापन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ११.० घण्टा + व्यावहारिक ५५.० घण्टा = ६६.० घण्टा

Module: विद्युतीय फोहोरको प्रशोधन**Task: १. विद्युतीय फोहोरका प्रकारहरू पहिचान गर्ने।****समय (Duration):** सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. विद्युतीय फोहोर उत्पत्ति हुने स्रोतहरू (घर, अफिस, उद्योग) पहिचान गर्ने। ४. विद्युतीय फोहोरहरू उत्सर्जन हुने ठाउँहरूको भ्रमण गर्ने। ५. विद्युतीय प्रकारका सामग्री तथा फोहोरहरूको गुण तथा दोष पहिचान गर्ने। ६. विद्युतीय फोहोरलाई ठूला घरेलु उपकरणका आधारमा पहिचान गर्ने। ७. विद्युतीय फोहोरलाई साना घरेलु उपकरणहरूका आधारमा पहिचान गर्ने। ८. विद्युतीय फोहोरहरूलाई सूचना तथा संचार प्रविधिका उपकरणहरूका आधारमा पहिचान गर्ने। ९. प्रकाश सम्बन्धी उपकरणहरूका आधारमा पहिचान गर्ने। १०. स्वास्थ्य तथा चिकित्सा सम्बन्धी उपकरणहरूका पहिचान गर्ने। ११. ब्याट्री तथा एकिकृत सर्किटहरू सम्बन्धी उपकरणहरूका आधारमा पहिचान गर्ने। १२. अटोमोटिभ ईलेक्ट्रोनिक उपकरणहरूका आधारमा पहिचान गर्ने। १३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १४. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>विद्युतीय फोहोरका प्रकार पहिचान गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • विद्युतीय फोहोरको गुण, दोस, प्रकृति, आकारका आधारमा पहिचान गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • विद्युतीय फोहोर:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ पहिचान गर्ने तरिका ○ असरहरू • विद्युतीय फोहोर भित्र हुने - हानिकारक तत्वहरू (Lead, Mercury etc) • पुनः प्रयोग गर्न मिल्ने भागहरूको पहिचान

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

स्कू ड्राइभर, प्लायर्स, मल्टिमिटर, लेबल स्टिकर, प्लाष्टिक ट्रे, Magnifying Glass, टेस्टिड उपकरण विद्युतीय फोहोरहरू, पुराना मोबाइल, ल्यापटप, पंखा, चार्जर, तार

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- ब्याट्री वा CRT जस्ता वस्तु छुट्याउँदा प्रशिक्षकको निगरानीमा मात्र काम गर्ने।
- हानिकारक पदार्थ छुट्याएपछि छुट्टै कन्टेनरमा राख्ने।

Module: विद्युतीय फोहोरको प्रशोधन

Task: २. विद्युतीय फोहोरहरू भण्डारण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. कार्य सम्बन्धी जानकारी संकलन गर्ने । ४. भण्डारणको पूर्वतयारी गर्ने । ५. सुरक्षित, हावापानी र तापक्रम अनुसार उपयुक्त स्थान सुनिश्चित गर्ने । ६. भण्डारण स्थल सफा तथा सुख्खा गर्ने । ७. प्रकाशको प्रबन्ध गर्ने । ८. विद्युतीय फोहोर ल्याउने । ९. हरेक प्रकारको फोहोरको लागि उपयुक्त कन्टेनर प्रयोग गर्ने । १०. हानिकारक वस्तु छुट्टै भण्डारण गर्ने । ११. फोहोरलाई सही कन्टेनरमा राख्ने । १२. झोलामा नाम, मिति, प्रकार आदि टाँसी लेबलिङ गर्ने । १३. भण्डारण विवरण अभिलेख गर्ने (Log book, inventory list, weight, location) १४. सुरक्षा र निगरानीको व्यवस्था मिलाउने । १५. भण्डारण स्थलको नियमित अनुगमन गर्ने । १६. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १७. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • भण्डारण कक्ष <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>विद्युतीय फोहोरहरू भण्डारण गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • हरेक प्रकारको फोहोर उपयुक्त कन्टेनरमा राखिएको । • लेबलिङ सही ढंगले गरिएको । • अभिलेख राखिएको । • हानिकारक वस्तु छुट्टै भण्डारण गरिएको । • भण्डारण स्थल सुरक्षित र निगरानी गरिएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • विद्युतीय फोहोरको जोखिम • विद्युतीय फोहोर भण्डारण गर्ने विधि, • विद्युतीय फोहोर सम्बन्धी नियमावली । • हानिकारक पदार्थहरू) Battery, Mercury, CRT) को विशेष भण्डारण तरिका • FIFO/LIFO को अवधारण • आपतकालीन व्यवस्थापन) spills, fire safety) • EPR (Extended Producer Responsibility) अन्तर्गत रिपोर्टिङ र ट्र्याकिङ प्रणाली

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

प्लाष्टिक वा फलामका कन्टेनर, झोला, लेबल, मार्कर, दर्ता फारम वा डिजिटल इन्भेन्टरी फारम

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- हानिकारक फोहोर छुट्टै कन्टेनरमा राख्ने ।
- कन्टेनरमा राम्रोसँग लेबल टाँस्ने ।
- भण्डारण स्थलमा आगो/पानीवाट जोगिने उपायहरू अपनाउने ।

Module: विद्युतीय फोहोरको प्रशोधन

Task: ३. विद्युतीय उपकरण पुनःप्रयोग (reuse) गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. विद्युतीय उपकरण Visual inspection गर्ने । ४. प्रयोग गर्न सकिने पुराना उपकरणहरू छुट्याउने । ५. उपकरणका सतह सफा गर्ने र Parts परीक्षण गर्ने । ६. काम गर्ने पार्टहरू मात्र प्रयोग गर्ने । (RAM, HDD, display) ७. पुराना उपकरण Reassemble गर्ने । ८. Functional परीक्षण गर्ने । ९. सुरक्षित प्रयोगको लागि नयाँ प्रयोगकर्तालाई जानकारी दिने । १०. पुनः प्रयोगको अभिलेख राख्ने ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>विद्युतीय उपकरण पुनःप्रयोग (reuse) गर्ने ।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> Functional परीक्षण गरेको । पुराना उपकरण Reassemble गरेको । उपकरणहरू सफा तथा पुनः योग्य भएको ।	पुनः प्रयोग: <ul style="list-style-type: none"> अर्थ, फाइदा र सीमितताहरू पुनः प्रयोग सम्भव भएका उपकरणहरूको पहिचान पुनःप्रयोग र पुनःनिर्माण बिच भिन्नता पुनःप्रयोग गर्दा हुने जोखिम र त्यसका उपायहरू उपकरण परीक्षण विधिहरू (Visual, Electrical testing)

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

मल्टिमिटर, स्क्रू ड्राइभर, वायर कटर, इन्सुलेशन टेप, पुराना कम्प्युटर, पंखा, चार्जर, एलईडी बल्ब, लेबल ट्याग, मर्मत रेकर्ड फाराम

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- परीक्षण गर्नु अघि उपकरणमा विद्युत आपूर्ति छैन भन्ने सुनिश्चित गर्ने ।
- मर्मतको क्रममा नांगो तार, चुहावट, वा स्पार्कबाट बच्ने ।
- प्रयोगपछि उपकरण राम्रोसँग बन्द गरी सुरक्षित राख्ने ।
- प्रशिक्षकको निगरानीमा परीक्षण तथा मर्मत गर्ने ।

Module: विद्युतीय फोहोरको प्रशोधन

Task: ४. विद्युतीय उपकरण रिसाइकलिङ (Recycling) गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. विभिन्न इलेक्ट्रोनिक उपकरणहरू (मोबाइल, लैपटप, टी.भी. आदि) को भागहरू screw खोल्दै छुट्याउने । ४. पुनः प्रयोग गर्न सकिने भागहरू (RAM, Motherboard, Screen, Cable, Battery) अलग गर्ने । ५. हानिकारक वस्तुहरू (बैट्री, CRT, mercury switch) सुरक्षित रूपमा हटाउने । ६. छुट्याइएका अवशेषहरूलाई शेडर मेसिनमा हालेर साना टुक्रा बनाउने । ७. टुक्रिएको मिश्रणलाई magnetic separator मा वा magnetic को प्रयोग गरी फलामयुक्त सामग्री (iron-based metals) अलग गर्ने । ८. Eddy Current Separation द्वारा अचुम्बकीय धातु छुट्याउने । ९. Printed Circuit Board (PCB) बाट Gold, Silver, Palladium आदि निकाल्न acid leaching वा cyanide-based solution प्रयोग गर्ने । १०. उच्च तापक्रममा e-waste जलाइ धातुहरू पगालेर अलग गर्ने । ११. न्यून तापक्रममा e-waste जलाइ प्लाष्टिकजन्य वस्तु पगालेर अलग गर्ने । १२. छुट्याइएको सामग्रीलाई सम्बन्धित उद्योगमा recycling को लागि पठाउने । १३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १४. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>विद्युतीय उपकरण रिसाइकलिङ (Recycling) गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • विद्युतजन्य फोहोरबाट फलामजन्य र प्लाष्टिक जन्य वस्तुहरू छुट्टिएको । • हानिकारक भागहरू सुरक्षित रूपमा अलग गरिएको । • पुनःप्रशोधन का लागि सामग्री तयारी अवस्थामा पठाइएको ।	<ul style="list-style-type: none"> • पुनर्चक्रणको परिभाषा, चरणहरू र फाइदाहरू • पुनर्चक्रण प्रक्रिया र उद्देश्य बारे स्पष्ट ज्ञान प्राप्त गर्ने • पुनः प्रशोधन र विसर्जन बीचको भिन्नता • पुर्न प्रशोधन गर्न मिल्ने र नमिल्ने सामग्री छुट्याउने तरिका • हानिकारक र पर्यावरणीय असर गर्ने कम्पोनेन्टहरूको पहिचान

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

प्लायर, स्क्रू ड्राइभर, वायर कटर, मल्टिमिटर विभिन्न किसिमका रसायनहरू, फर्नेस, विद्युतीय फोहोर

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- विद्युतीय फोहोर जलाउदा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: विद्युतीय फोहोरको प्रशोधन

Task: ५. विद्युतीय उपकरण रिक्भरी (Recovery) गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ७.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. पुनःप्रयोगका लागि योग्य भागहरू छुट्याउने। ४. विद्युतीय उपकरण जाँच गर्ने। ५. बनाउन मिल्ने भाग छुट्याउने। ६. सफाइ तथा मर्मत गर्ने। ७. बनाइएको उपकरणको कार्यक्षमता परीक्षण गर्ने। ८. Precious metals समावेश भएका PCB board छुट्याउने। ९. Chemical वा म्यानुअल विधिबाट recovery प्रक्रिया गर्ने। १०. Gold, Silver, Palladium आदि निकाल्ने प्रक्रिया अपनाउने। ११. Extracted सामग्रीलाई सुरक्षित रूपमा संकलन गर्ने। १२. प्रयोग/बिक्रीको लागि वर्गीकरण गर्ने। १३. अवशेषलाई सुरक्षित रूपमा नष्ट गर्ने। १४. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १५. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १६. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यशाला निर्दिष्ट कार्य (Task): <p>विद्युतीय उपकरण रिक्भरी (Recovery) गर्ने।</p> मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> पुनः प्रयोगका लागि योग्य भागहरू छुट्याएको। हानिकारक वा बनाउने नसक्ने भाग अलग गरिएको। मर्मत गर्न सकिने विद्युतीय उपकरणहरू पहिचान गरिएको।	<ul style="list-style-type: none"> रिक्भरी (Recovery) अवधारणा रिक्भरी, रिसाइकल र पुनःप्रशोधन बीच भिन्नता

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

स्कू ड्राइभर, वायर कटर, मल्टिमिटर, सोल्डरिङ सेट, विभिन्न उपकरणका पाटपुर्जा, विद्युतीय फोहोर, फर्नेस

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- मर्मत गर्न नसकिने वा हानिकारक पाटपुर्जा सुरक्षित कन्टेनरमा राख्ने।

Module: विद्युतीय फोहोर प्रशोधन**Task: ६. विद्युतीय फोहोर प्याकेजिड तथा लेबलिड गर्ने।****समय (Duration):** सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. E-waste को प्रकृति अनुसार उचित प्याकिड सामग्री छान्ने। ४. बाहिरी झट्का र पानीबाट जोगाउने प्रावधान राख्ने। ५. लेबलमा वस्तुको नाम, स्रोत, मिति उल्लेख गर्ने ६. प्याकेट भित्र भएको वस्तुको आधारमा खतराजन्य चिन्ह राख्ने (Battery, Mercury)। ७. पठाउने स्थान अनुसार राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय लेबलिड मिलाउने। ८. रेकर्ड राख्ने र QR/barcode लगाएमा स्क्यान गरेर अभिलेख राख्ने। ९. ट्रान्सपोर्टको लागि सुरक्षित पोजिसनमा राख्ने। १०. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। ११. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): विद्युतीय फोहोर प्याकेजिड तथा लेबलिड गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्याकेजिड बलियो, तथा आकर्षक भएको। • लेबलिडमा हुनुपर्ने सबै जानकारी उल्लेख गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • प्याकेजिड:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ गर्ने तरिका • लेबलिड:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ गर्ने तरिका • लेबलिडमा हुनुपर्ने आधारभूत कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

लेबलिङ मेसिन, प्याकिङ मेशिन, प्याकिङ सामग्री, लेबलिङ सामग्री, लेबल स्टिकर, मार्कर, कन्टेनर (प्लाष्टिक, मेटल), टेप

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- हानिकारक फोहोर प्याक गर्दा बाक्लो कन्टेनर र स्पष्ट चेतावनी चिन्ह प्रयोग गर्ने।
- भारी वा धारिलो वस्तु प्याक गर्दा हातको सुरक्षाको लागि पन्जा अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- लेबलिङ गर्दा स्थायी र पढ्न मिल्ने सामग्री प्रयोग गर्ने।

Module: विद्युतीय फोहोर प्रशोधन

Task: ७. पुराना ब्याट्रीको व्यवस्थापन गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. ब्याट्रीको भौतिक अवस्था परीक्षण गर्ने। ४. उपयोग हुने र नहुने ब्याट्रीहरू छुट्याउने। ५. Lead-acid, Lithium-ion, NiMH आदि छुट्याउने। ६. चार्ज हुने र नहुने ब्याट्री छुट्याउने। ७. Leakage भएको वा सुन्निएको ब्याट्री अलग राख्ने। ८. लेबलिङ र अभिलेख राख्ने। ९. ब्याट्रीलाई acid-proof कन्टेनरमा राख्ने। १०. Authorized battery रिसाइकलरलाई पठाउने। ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>पुराना ब्याट्रीको व्यवस्थापन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leakage भएको वा सुन्निएको ब्याट्री अलग राखेको। • उपयोग हुने र नहुने ब्याट्रीहरू छुट्याएको। • कार्य सम्पादन अभिलेख राखेको।	<ul style="list-style-type: none"> • ब्याट्री:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ सुरक्षा र सावधानी • उपयोग हुने र नहुने ब्याट्रीहरू छुट्याउने तरिका • ब्याट्री पुनः प्रशोधनका लागि मान्यता प्राप्त संस्थाहरूको विवरण

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

मल्टिमिटर, कन्टेनर (acid/leakproof), पन्जा, मास्क, लेबल स्टिकर, अभिलेख फाराम, ब्याट्री परीक्षण उपकरण, टुल बक्स, स्पिल किट

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- चुहिएका वा फुलेका ब्याट्रीलाई नांगो हातले नछुने।
- ब्याट्री भण्डारण गर्दा आगोको स्रोतबाट टाढा राख्ने।
- क्षति ग्रस्त ब्याट्री नजिक हुँदा मास्क र चस्मा अनिवार्य प्रयोग गर्ने।

Module: विद्युतीय फोहोरको प्रशोधन

Task: ८. हानिकारक विद्युतीय फोहोरहरू व्यवस्थापन गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. Risky e-waste कोसुचीतयार गर्ने (CRT, Fluorescent bulb, Mercury switch) । ४. हानिकारक विद्युतीय फोहोर पहिचान गर्ने । ५. अनावश्यक भागहरू हटाउने । ६. सुरक्षित कन्टेनर प्रयोग गर्ने (spill-proof, non-reactive) । ७. निष्क्रियकरण प्रक्रिया (neutralization, sealing) अपनाउने । ८. लेबलिङ र चेतावनी चिन्ह राख्ने । ९. Toxic Waste Handler वा सरकारी मान्यता प्राप्त संस्थामा बुझाउने । १०. रेकर्ड सुरक्षित राख्ने । ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १२. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>हानिकारक विद्युतीय फोहोरहरू व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Risky e-waste कोसुचीतयार गरेको । • अनावश्यक भागहरू हटाएको । • लेबलिङ र चेतावनी चिन्ह राखेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • हानिकारक ई-वेस्ट:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ सुरक्षा तथा सावधानी ○ फिल गर्ने तरिका • लेबलिङ र चेतावनी चिन्ह राख्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

टेस्टिङ उपकरण, स्कू ड्राइभर, स्पिल किट, पन्जा, मास्क, क्यालसियम हाइड्रोक्साइड (neutralizer), लेबल, कन्टेनर

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- मरकरी, एसिड वा अन्य खतरनाक पदार्थ नाङ्गो हातले नछुने ।

सब मोड्युल ५-७: जैविक फोहोर प्रशोधन

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा कम्पोस्ट मल बनाउने, गड्यौले मल बनाउने, घरेलु बायोग्यास निकाल्ने, ब्रिकेट बनाउने, Black Soldier Fly Manure बनाउने, र Biochar बनाउने कार्यसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सब मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू कम्पोस्ट मल बनाउन, गड्यौले मल बनाउन, घरेलु बायोग्यास निकाल्ने, ब्रिकेट बनाउन, Black Soldier Fly Manure बनाउन, Biochar बनाउने कार्यहरूसँग सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. कम्पोस्ट मल बनाउने।
२. गड्यौले मल बनाउने।
३. घरेलु बायोग्यास निकाल्ने।
४. ब्रिकेट बनाउने।
५. Black Soldier Fly Manure बनाउने।
६. Biochar बनाउने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ७.० घण्टा + व्यावहारिक ४५.० घण्टा = ५२.० घण्टा

Module: जैविक फोहोरको प्रशोधन

Task: १. कम्पोस्ट मल बनाउने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. जैविक फोहोर भण्डारण गर्ने ठाउँ निश्चित गर्ने। ४. कम्पोस्टिङ स्थल (खाडल, ट्याङ्की वा बक्स) छनौट गर्ने। ५. जैविक वस्तु संकलन गर्ने। ६. हरियो (नाइट्रोजनयुक्त खाना, तरकारी फोहोर) र खैरो (कार्बनयुक्त सुक्खा पात, कागज) फोहोर छुट्याउने। ७. जैविक वस्तुको मात्र अनुसर खाल्टो खन्ने। ८. कार्बन र नाइट्रोजनको अनुपात लगभग २५-३०:१ मिलाउने। ९. खाडलमा कार्बन र नाइट्रोजनको तहमा राख्ने। १०. चिस्यान कायम राख्न थोरै पानी छर्कने (भिजाउने तर गिलो नहुने गरी) ११. जैविक वस्तुको आकारका आधारमा सुरु सुरुमा २ हप्तामा पल्टाउने। १२. समय समयमा मलको तापक्रम नाप्ने। १३. त्यसैगरी पछि एक एक महिनाको अन्तरालमा पल्टाउने। १४. मलमा ओसिलोपन कायम राख्ने। १५. मलको उचित भण्डारण गर्ने। १६. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १७. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): कम्पोस्ट मल बनाउने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • बनेको मल सुक्खा भएको। • मलमा जैविक वस्तु नभएको। • मल गन्ध रहित भएको।	<ul style="list-style-type: none"> • कम्पोस्ट मल:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ बनाउने विधि • खाडल:<ul style="list-style-type: none"> ○ नाप ○ स्थान छनौट ○ खन्ने विधि ○ सुरक्षा विधि • मल पल्टाउने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कोदालो, पिक, बेल्ला, खुकुरी, कराही, ठेला गाडा, जैविक फोहोर, बोरा।

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला वस्तुहरू चलाउँदा सावधानी अपनाउने।
- खाडल खन्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: जैविक फोहोरको प्रशोधन

Task: २. गडचौले मल बनाउने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. छायाँयुक्त, सुख्खा र हावा आवत जावत गर्ने स्थानमा बक्स वा खाडल तयार गर्ने। ४. गडचौला (<i>Eisenia fetida</i> or Red Wigglers) व्यवस्था गर्ने। ५. सुक्खा पात, कागज आदि बिछ्याएर ओछ्यान बनाउने। ६. जैविक फोहोर (बिना नुन वा मसलाको) राख्ने। ७. पानी छर्किएर चिस्यान कायम राख्ने। ८. हरेक ७,१० दिनमा हल्का चलाउने। ९. बाहिरी किरा तथा फट्याङ्गाबाट बचाउने। १०. लगभग ४५-६० दिनमा उत्पादन भएको मललाई ज्यावलको सहायताले निकाल्ने। ११. उत्पादित मल उपर्युक्त भए नभएको चेक जाँच गर्ने। १२. गडचौला छुट्याएर पुनः प्रयोग गर्न राख्ने। १३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १४. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>गडचौले मल बनाउने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • बनेको मल खुख्खा भएको • मलमा जैविक वस्तु नभएको। • मल गन्ध रहित भएको। • मल फुर् परेको।	<ul style="list-style-type: none"> • गडचौले मल:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ बनाउने विधि ○ फाइदा • बट्टा/भाँडो वा स्थान • नाप • स्थान छनट • भाँडो तयार गर्ने विविध • सुरक्षा विधि • जैविक वस्तु र गडचौलाको मात्रा

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

गडचौला, कोदालो, पिक, बेल्ला, हुक, कैची, कराही, ठेला गाडा, सुक्खा पात, कागज

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- बट्टा, भाँडो वा स्थान तयार गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।
- घाम नलाग्ने ओसिलो ठाउँमा सुरक्षित तवरले राख्ने।
- कमिला, मुसा र अन्य किटपतङ्गहरूबाट जोगाउने।

Module: जैविक फोहोरको प्रशोधन

Task: ३. घरेलु बायोग्यास निकालने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. इनलेट ट्याङ्की, डाइजेस्टर, ग्यास स्टोरेज र स्लरी आउटलेट भएको सानो प्लान्ट स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाउने। ४. गाई/भैंसीको गोबर, खाना फोहोर वा जैविक फोहोर संकलन गर्ने। ५. गाई/भैंसीको गोबर, खाना फोहोर वा जैविक फोहोर पानीसँग मिलाएर इनलेट ट्याङ्कमा हाल्ने ६. डाइजेस्टर ट्याङ्कमा मिश्रणलाई ३० देखि ४५ दिन राख्ने। ७. ग्यास स्टोरेज ट्याङ्कमा जम्मा भएको ग्यास उपयोग गर्ने। ८. बाँकी स्लरी मलको रूपमा प्रयोग गर्ने ९. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>घरेलु बायोग्यास निकाल्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ग्यास उत्पादन भएको। • ग्यास उर्जाको रूपमा प्रयोग गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • बायोग्यास:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ बनाउने विधि ○ फाइदा ○ बेफाइदा • सुरक्षा विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

गाई/भैंसीको गोबर, खाना फोहोर, जैविक फोहोर, कोदालो, पिक, बेल्ला, हुक, कैची, कराही, ठेलागाडा

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- ग्यास लिक सम्बन्धी विशेष सावधानी अपनाउने।
- पारिलो ठाउँलाई विशेष प्राथमिकता दिने।

Module: जैविक फोहोरको प्रशोधन

Task: ४. ब्रिकेट बनाउने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. उपयुक्त जैविक फोहोर (कृषि फोहोर, काठको छिल्ला वा चुरा, कागजका टुक्रा, सुक्खा पात, घाँस फोहोर कागज/गत्ता) संकलन गर्ने। ४. संकलित फोहोरलाई सुक्खा नहुनेजेल घाममा सुकाउने। ५. सुकाएका फोहोरलाई क्रशर वा ग्राइन्डरको सहायताले पिस्ने। ६. फोहोरलाई समान आकारको बनाउने (पाउडर वा सानो टुक्रा)। ७. पिसिएको फोहोरमा बाँध्न मिल्ने पदार्थ मिसाउने। ८. मिश्रण अलि चिप्लो र समाउने जस्तो बनाउने। ९. तयार मिश्रणलाई मोल्ड/ढाँचा वा ब्रिकेट मेसिनमा राख्ने। १०. हातले वा मेसिनले बनाएको मोल्डमा दबाउने। ११. बनेका ब्रिकेट हरूलाई सफा ठाउँमा घाममा सुकाउने। १२. सुकाएका ब्रिकेटलाई ओसिलो नरहने, सुरक्षित र सुक्खा ठाउँमा राख्ने। १३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १४. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>ब्रिकेट बनाउने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोरलाई समान आकार बनाई सुक्खा बनाएको। • बनेको ब्रिकेट सुक्खा तथा नटुक्रिएको। • बनेको ब्रिकेट समान आकारको भएको।	<ul style="list-style-type: none"> • बायो ब्रिकेट:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व ○ बनाउने विधि ○ सुकाउने प्रक्रिया ○ भण्डारण प्रक्रिया • मेसिनको पहिचान र प्रयोग

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

ब्रिकेट बनाउने मेसिन, जैविक फोहोर, कोदालो, पिक, बेल्ला, हुक, कैची, कराही, ठेला गाडा

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- विद्युतीय उपकरणहरू प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: जैविक फोहोरको प्रशोधन

Task: ५. Black Soldier Fly Manure बनाउने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. BSF प्रजातिको लार्भा (Black Soldier Fly larvae) ल्याउने । ४. जैविक फोहोर (खाना, फलफूल आदि) तयार गर्ने । ५. लार्भालाई विशेष ट्याङ्क वा फिडिङ बेडमा राख्ने । ६. लार्भाले ७ देखि १५ दिनमा फोहोर खाएर बनाएको मल संकलन गर्ने । ७. मललाई सुकाएर प्रयोग गर्ने वा प्याक गरेर बिक्री गर्ने । ८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>Black Soldier Fly Manure बनाउने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • बनेको मल सुख्खा भएको । • मलमा जैविक वस्तु नभएको । • मल गन्धरहित भएको । • मल फुरेर परेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • Black Soldier Fly:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ महत्व • Black Soldier Fly Manure बनाउने विधि • सम्भार गर्ने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

जैविक फोहोर, लार्भा, कोदालो, पिक, बेल्ला, हुक, कैची, कराही, ठेला गाडा

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- लार्भा हुर्काउदा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: जैविक फोहोरको प्रशोधन

Task: ६. Bio char बनाउने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार र उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. कृषि फोहोर (धानको खोस्टा, पात) संकलन गर्ने। ४. फोहोरलाई विशेष प्रकारको Controlled Pyrolysis Chamber (कम अक्सिजनयुक्त वातावरण) मा राख्ने। ५. उच्च तापक्रम (३०० देखि ७००°C) मा जलाउने। ६. पूर्ण रूपमा नजलेको कार्बन युक्त कालो पदार्थ Biochar निकाल्ने। ७. चम्बर चिसो बनाएर संकलन गर्ने। ८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। ९. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>Bio char बनाउने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोरलाई समान आकार बनाई सुख्खा बनाएको। • बनेको Biochar सुख्खा तथा नटुक्रिएको। • बनेको Bio char सामान आकारको भएको।	<ul style="list-style-type: none"> • Biochar:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचाय ○ प्रकार ○ महत्व ○ बनाउने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

जैविक फोहोर, मेसिन, कोदालो, पिक, बेल्ला, हुक, कैची, कराही, ठेला गाडा

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

सब मोड्युल ५-दः स्वास्थ्य जन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन

विवरण (Description): यस सब मोड्युल मा Auto clave मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने, Microwave मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने, Chemical मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने, Placenta Pit राख्ने, भस्मीकरण गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस सबमोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू Auto clave मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने, Microwave मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने, Chemical मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने, Placenta Pit राख्ने, र भस्मीकरण गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. अटो क्लेभ (Auto clave) मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने।
२. माइक्रोवेभ (Microwave) मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने।
३. केमिकल (Chemical) मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने।
४. प्लासेन्टा पिट (Placenta Pit) राख्ने।
५. भस्मीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक ७.० घण्टा + व्यावहारिक ४०.० घण्टा = ४७.० घण्टा

Module: स्वास्थ्य जन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन

Task: १. अटोक्लेभ (Auto clave) मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. संक्रमित फोहोरलाई मेटल कार्टमा राखी सूचक टेप टाँस्ने। ४. Auto clave मा पानीको लेवल मिलाउने। ५. अटोक्लेभमा पानीको लेभल रड डुब्ने गरी राख्ने। ६. अटोक्लेभ मेसिन भित्र संक्रमित फोहोर भएका मेटल कार्टहरू राखी राम्ररी ढकन कस्ने। ७. अटोक्लेभ मेसिन स्विच अन गर्ने। ८. अटोक्लेभ मेसिनमा ३० देखि ४५ मिनेट सम्म ताप र चापको मापन क्रमश १२१ डिग्री सेल्सियस र १५ PSI हुन दिने। ९. ३० देखि ४५ मिनेटपछि अटोक्लेभ मेसिनको स्विच अफ गरी १५/२० मिनेट सेलाउन दिने। १०. अटोक्लेभ मेसिनको ढकन खोली निर्मलीकरण भएको फोहोर निकाल्ने। ११. सूचक टेपको रङ परिवर्तन भए नभएको रेकर्ड राख्ने। १२. निर्मलीकरण भएको फोहोरलाई फोहोरको प्रकार अनुसार छुट्याइ तोकिएको ठाउँमा सही तवरले राख्ने। १३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १४. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>अटोक्लेभ (Auto clave) मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • अटोक्लेभको ढकनको सम्पूर्ण नट पूर्णरूपमा कसिएको। • अटोक्लेभमा पानीको लेभल रड डुब्ने गरी राखेको। • अटोक्लेभको मापन मिटरमा हरियो रड ननाघेको। • तापमान र चापमान निर्धारित सुची र मापदण्ड बमोजिम भएको। • सूचक टेपका धर्का कालो रंगका धर्कामा परिवर्तन भएको। • रेकर्ड डायरीमा हरेक पटक अटोक्लेभ गरिसक्दाको मिति सहितको रङ परिवर्तन भएको सूचक टेप टाँसेको।	<ul style="list-style-type: none"> • अटोक्लेभ:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ संयन्त्र • तापमान र चापमान. मापन इकाइ सम्बन्धी • सूचक टेप:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ महत्व ○ प्रयोग • निर्मलीकरणको अवधारण • अटोक्लेभ मेसिनका सूचक र संकेतको पहिचान

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Autoclave, Indicator tape, water, Tape

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- बिद्युतिय मेसिन तथा उपकरणहरू संचालन गर्नुदा विशेष सावधानी अपनाउने।

Module: स्वास्थ्य जन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन

Task: २. माइक्रोवेभ (Microwave) मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. माइक्रोवेभको क्षमता अनुसार मात्र फोहोर जोखेर मिलाउने । ४. मेन स्विच र माइक्रोवेभको स्वीच अन गर्ने । ५. माइक्रोवेभको स्क्रीनमा लग इन गरी स्टार्ट बटन थिच्ने । ६. किबोर्ड अप्सन बाट माइक्रोवेभ गर्नुलाई जोखेको फोहोरको तौल प्रविष्ट गरी भ्यालीडेट थिच्ने । ७. माइक्रोवेभ गर्नुपर्ने फोहोरलाई माइक्रोवेभ चम्बर भित्र राख्ने । ८. माइक्रोवेभको ढकन लगाई माइक्रोवेभको क्याटलग अनुसार ११० देखि १५० डिग्री सेल्सियस सम्मको तापमान मा ३० मिनेट सम्म मेसिन चलन दिने । ९. समय समयमा माइक्रोवेभको स्क्रीनमा समय तापक्रम रेकर्ड अनुगमन गर्ने । १०. माइक्रोवेभ प्रक्रिया पूरा भएपछि स्क्रीनमा आएको सूचक अनुसार मेन स्विच र माइक्रोवेभको स्विच अफ गर्ने । ११. यदि shreeding मेसिन पनि जडान भएको माइक्रोवेभ भएमा माइक्रोवेभको प्रक्रिया पूरा भएको स्क्रीनमा प्रदर्शित सूचक अनुसार shreeding र माइक्रोवेभ द्वारा निर्मलीकरण भएर निस्केको सामान बाल्टीमा संकलन गर्ने वा प्याकिड गर्ने । १२. माइक्रोवेभ च्याम्बर भित्र कुनै फोहोर बाँकी भएमा सतर्कता पूर्वक हातले निकाल्ने । १३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १४. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>माइक्रोवेभ (Microwave) मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • माइक्रोवेभको तापक्रम ११० देखि १५० डिग्री (क्याटलग अनुसार) सेल्सियस र समय ३० मिनेट राखेको । • डिजिटल जोखे मेसिनमा जोखेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • माइक्रोवेभ मेसिन:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ संयन्त्र • व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ महत्व ○ प्रयोग • Shreeding मेसिन:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ संयन्त्र • भोल्टेज:<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ मापन ○ महत्व

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Micro wave, bucket, माइक्रोवेभ गर्नु पर्ने फोहोर

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- कार्यस्थल साथै औजार र सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- Current बाट हुन सक्ने घटनाहरू प्रति विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: स्वास्थ्य जन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन

Task: ३. केमिकल (Chemical) मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री लगाउने ३. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ४. संक्रमित ठोस तथा रासायनिक फोहोरलाई छुट्टाछुट्टै बाल्टीमा खन्याउने। ५. फोहोरको प्रकृतिअनुसार सोडियम हाइपो क्लोराइड सोलुसन बनाइ सो हाइपोक्लोराइड सोलुसनले फोहोरलाई पूर्ण रूपमा डुब्ने गरी राख्ने। ६. उक्त फोहोरलाई १ देखि ५ प्रतिशतसम्मको (फोहोरको विषाक्तताअनुसार) हाइपोक्लोराइड घोलमा ३० मिनेट देखि ७२ घण्टासम्म (फोहोरको विषाक्तताअनुसार) डुबाइ राख्ने। ७. समय पूरा भइसकेपछि, ठोस फोहोरलाई हाइपोक्लोराइड घोलबाट निकाल्ने। ८. बाँकी भएको हाइपोक्लोराइड घोललाई पानी हाली १० गुणासम्म पातलो बनाउने (१:१० अनुपातमा पानी थपी (dilution गर्ने) अनि मात्र जल निकासीमा पठाउने। ९. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने। १०. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। ११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): केमिकल (Chemical) मा राखेर निर्मलीकरण गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोहोरको प्रकार अनुसार कम्तीमा ३० मिनेटदेखि चौबीस घण्टा वा ७२ घण्टासम्म रसायनमा राखेको। • प्रयोग भएको रसायनलाई १० गुणासम्म dilution गरेको।	<ul style="list-style-type: none"> • रसायनद्वारा निर्मलीकरण<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रक्रिया • निर्मलीकरणमा प्रयोग हुने रसायन • रसायन छनौट गर्ने तरिका • विभिन्न आवश्यक मात्राका हाइपो क्लोराइड सोलुसन बनाउने विधि • फोहोरको विषाक्तता बमोजिम रसायनको मात्रा र प्रशोधन गर्ने समय पहिचान गर्ने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Disinfection Tank / Container, Chemical Disinfectants, Measuring Jar / Beaker / Cylinder, Stirrer (Manual / Mechanical), pH Meter / Test Paper, Timer / Stopwatch,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने।
- रसायन सावधानीपूर्वक मिलाउने।

Module: स्वास्थ्य जन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन

Task: ४.प्लासेन्टा पिट (Placenta Pit) राख्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक ५.० घण्टा = ६.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री लगाउने । ३. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ४. प्लासेन्टालाई नचुहिने भाँडामा ढक्कनले छोपेर सुरक्षित तवरले ढुवानी गरी ल्याउने । ५. प्लासेन्टा पिटको ढक्कन खोली प्लासेन्टा लाई बाल्टीबाट प्लासेन्टा पिट मा खन्याउने । ६. प्लासेन्टा लाई पूर्णरूपमा छोपिने गरी नून छर्किने । ७. नून छर्की सकेपछिको प्लासेन्टा माथि पूर्णरूपमा छोपिने गरी चुन छर्किने । ८. प्लासेन्टा पिटको ढक्कन लगाउने । ९. कार्य सम्पन्न भएपछि प्लासेन्टा ल्याएको भाँडालाई disinfectant ले सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): प्लासेन्टा पिट (Placenta Pit) राख्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्लासेन्टा पिटको ढक्कन लागेको । • प्लासेन्टा पिट, नून र चुनको व्यवस्था भएको । • नून र चुनले प्लासेन्टालाई कभर गरेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • प्लासेन्टा<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकृति ○ विसर्जन गर्ने तरिकाहरू • प्लासेन्टा पिट<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ बनावट ○ उपयोग • प्लासेन्टा विसर्जनका वातावरणीय प्रभाव<ul style="list-style-type: none"> ○ हावा ○ पानी ○ माटो

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

प्लासेन्टा पिट, नून ,चुन, हाइपोक्लोराइट घोल

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- बिद्युतीय उपकरणहरू प्रयोग गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने ।

Module: स्वास्थ्य जन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन

Task: ५. भस्मीकरण गर्ने ।

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने २. आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ३. मेसिनको इन्धनको स्तर जाँच्ने । ४. मेसिनको एयर ब्लो सिस्टम चेक गर्ने । ५. मेसिनको निकास भेन्ट जाँच गर्ने । ६. आपतकालीन किल स्विच जाँच गर्ने । ७. भस्मीकरणमा आगो सल्काउने । ८. Primary combustion च्याम्बर को तापक्रम ६०० डिग्री सेन्टिग्रेट हुन दिने । ९. Secondary combustion सुरु गर्ने । १०. भस्मीकरण गर्ने मेसिनमा फोहोर राख्ने । ११. Primary combustion को तापक्रम ८०० र Secondary combustion को तापक्रम १२०० डिग्री सेन्टिग्रेट हुन दिने । १२. एयर ब्लोअरलाई आवश्यक औजार नियन्त्रणमा राख्ने । १३. जम्मा भएको भस्मलाई सुरक्षित तवरले संकलन गर्ने । १४. संकलित भस्मलाई निष्क्रिय प्रणाली द्वारा कंक्रीट रूपमा परिणत गर्ने । १५. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्यस्थल सफा गर्ने । १६. प्रयोग भएका उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १७. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यशाला <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>भस्मीकरण गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कम्तीमा Primary combustion को तापक्रम ८०० र Secondary combustion को तापक्रम १२०० डिग्री सेन्टिग्रेट भएको । • जम्मा भएको भस्मलाई सुरक्षित तवरले संकलन गरेको । • संकलित भस्मलाई निष्क्रिय प्रणालीद्वारा कंक्रीट रूपमा परिणत गरेको ।	<ul style="list-style-type: none"> • भस्मीकरण यन्त्र<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ संयन्त्र ○ उपयोग • भस्मीकरण बाट हुन सक्ने वातावरणीय प्रभावहरू • POPS र PCB • भस्म<ul style="list-style-type: none"> ○ परिचय ○ प्रकार ○ विसर्जन प्रक्रियाहरू • भस्मको वातावरण मैत्री व्यवस्थापन तरिकाहरू • वायु प्रदूषण मापदण्ड

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Incinerator (Primary + Secondary), Ash Collection Chamber, Flue Gas Treatment Unit / Scrubber, tray

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग गर्ने ।
- राखमा पनि विषाक्त कण हुन सक्छ, तसर्थ मास्क र पन्जा लगाएर मात्र हटाउने ।
- आगो निभाउने मेसिनको चाप जाँच गर्ने ।

खण्ड ख

Part खण्ड ख - मोड्युल १: प्रयोगात्मक गणित
Part II – Module II : Applied Mathematics

खण्ड ख मोड्युल १: प्रयोगात्मक गणित (Applied Mathematics)

विवरण (Description): यस मोड्युलमा प्रयोगात्मक गणितका आधारभूत विषयवस्तुहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू सामान्य जोड, घटाउ, गुणा, भाग गर्न, गोलाकार, वर्गाकार, आयताकार त्रिभुजाकार, बेलनाकार जस्तो वस्तुहरूको सतहको क्षेत्रफल र आयतन निकाल्न, सामान्य त्रिकोणमिति, इकाई परिवर्तन, ऐकिक नियम, कच्चा पदार्थ, समय, कामदार, र खेर जाने वस्तु (Wastage) को लागत इष्टिमेट गर्न, र नाफा/नोक्सान हिसाब गर्न सक्षम हुनेछन्।

विषयवस्तु

१. सामान्य हिसाब: जोड, घटाउ, गुणा, भाग
२. क्षेत्रफल निकाल्ने: वृत्त (Circle), वर्ग (Square), आयत (Rectangle), त्रिभुज (Triangle), गोलाकार रिङ्ग (Ring), समलम्ब (Trapezoid), बहुभुज (Polygon)
३. आयतन निकाल्ने: गोलाकार (Circular Shape), वर्गाकार (Square Shape), त्रिभुजाकार (Triangular Shape), बेलनाकार (Cylindrical Shape)
४. त्रिकोणमिति (Trigonometry): कोण नाप्ने, वृत्त/व्यास/अर्धव्यास नाप्ने।
५. इकाई परिवर्तन (FPS बाट MKS र MKS बाट FPS मा गर्ने)।
६. ऐकिक नियम (Unitary Method) हिसाब गर्ने।
७. कच्चा पदार्थको इष्टिमेट गर्ने।
८. समयको इष्टिमेट गर्ने।
९. कामदारको इष्टिमेट गर्ने।
१०. लागत मुल्यको इष्टिमेट गर्ने।
११. खेर जाने वस्तु (Wastage) को इष्टिमेट गर्ने।
१२. नाफा नोक्सान हिसाब गर्ने।

समय (Duration): ३२ घण्टा

खण्ड ख - मोड्युल २
सञ्चार तथा जीवनोपयोगी सीपहरू
Communication and Employability Skills

खण्ड ख मोड्युल २: सञ्चार तथा जीवनोपयोगी सीप (Communication and Employability Skills)

विवरण (Description): यस मोड्युलमा अंग्रेजी तथा नेपाली भाषामा आफ्नो पेशासँग सम्बन्धित विषयवस्तु प्रभावकारीरूपमा सञ्चार गर्न आवश्यक पर्ने आधारभूत ज्ञानर जिवीनोपयोगी सीपहरू (रोजगारमुखी सीपहरू) समावेश गरिएका छन्।
मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरूले अंग्रेजी, नेपालीमा सञ्चार गर्न तथा अन्य जिवीनोपयोगी सीपहरू बारे व्याख्या गर्न र प्रयोग गर्न सक्षम हुनेछन्।
विषयवस्तु: १. English Communication २. नेपाली सञ्चार ३. जीवनोपयोगी सीपहरू (Employability Skills)
समय (Duration): सैद्धान्तिक २९ घण्टा + व्यावहारिक ६६ घण्टा = ९५ घण्टा

विषयवस्तु	समय		
	सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	जम्मा
Part I: English Communication	17 hrs	38 hrs	55 hrs
A. Communicative functions/ Conversation skills	4 hrs	12 hrs	16 hrs
1) Everyday functions • Greetings • Welcoming • Introductions • Thanking • Excuses/apologizing/forgiving	1 hr	3 hrs	4 hrs
2) Everyday Activities • Asking about activity • Asking about trouble/problems • Asking about health status • Telling not to interrupt/disturb • Showing enthusiasm	1 hr	3 hrs	4 hrs
3) Requests and offers • Making requests • Offers o Offering o Accepting o Declining • Excuses o Asking to be excused o Excusing • Permission o Asking for permission o Giving permission • Congratulations • Encouraging/discouraging • Sympathy • Condolence	1 hr	3 hrs	4 hrs
4) Expressing • Likes/dislikes • Interest/Enjoyment • Satisfactions/dissatisfactions • Hopes/wishes • Advice/suggestions/recommendations • Prohibitions	1 hr	3 hrs	4 hrs
B. Writing skills	6 hrs	10 hrs	16 hrs

1) Technical terms (Common technical terms)	1 hrs	1 hrs	2 hrs
2) Paragraphs	1 hrs	1 hrs	2 hrs
3) Writing letters <ul style="list-style-type: none"> • Personal/social letters • Resume/bio-data • Applications letters • Business letters 	1 hrs	3 hrs	4 hrs
4) Writing work reports	1 hrs	3 hrs	4 hrs
5) Writing Instructions	1 hrs	1 hrs	2 hrs
6) Writing dialogues	1 hrs	1 hrs	2 hrs
C. Writing skills	6 hrs	3 hrs	9 hrs
7) Technical terms (Common technical terms)	1 hrs	1 hrs	2 hrs
8) Paragraphs	1 hrs	1 hrs	2 hrs
9) Writing letters <ul style="list-style-type: none"> • Personal/social letters • Resume/bio-data • Applications letters • Business letters 	1 hrs	3 hrs	4 hrs
10) Writing work report	1 hrs	3 hrs	4 hrs
11) Writing Instructions	1 hrs	1 hrs	2 hrs
12) Writing dialogues	1 hrs	1 hrs	2 hrs
D. Email and internet skills <ul style="list-style-type: none"> • Search website • Make email ID • Compose mail • Send /receive mail • Attach files • Download files 	1 hrs	3 hrs	4 hrs
Part II: नेपाली सञ्चार	६ घण्टा	१० घण्टा	१६ घण्टा
१. प्राविधिक शब्दहरू	१ घण्टा	१ घण्टा	२ घण्टा
२. बोध र अभिव्यक्ति	१ घण्टा	१ घण्टा	२ घण्टा
३. अनुच्छेद लेखन	१ घण्टा	१ घण्टा	२ घण्टा
४. पत्र लेखन: <ul style="list-style-type: none"> • व्यापारिक पत्र • निवेदन पत्र • व्यक्तिगत विवरण (वायोडाटा) लेखन 	१ घण्टा	३ घण्टा	४ घण्टा
५. निबन्ध लेखन	१ घण्टा	१ घण्टा	२ घण्टा
६. कार्य प्रतिवेदन लेखन	१ घण्टा	२ घण्टा	३ घण्टा
७. भौचर लेखन		१ घण्टा	१ घण्टा
Part III: Life/Soft Skills (Employability Skills)	6 hr	18 hrs	24 hrs
1) Motivation <ul style="list-style-type: none"> • Self motivation • Features (honesty, enthusiasm, dedication and productiveness) of self motivation 	1 hrs	3 hrs	4 hrs
2) Stress Management <ul style="list-style-type: none"> • Define stress; • Identify causes and consequences of stress; • Describe stress management technique 	1 hrs	3 hrs	4 hrs

3) Decision Making to solve problem <ul style="list-style-type: none"> • Decision making and problem solving; • State steps of problem solving; • Steps of decision making process 	1 hrs	3 hrs	4 hrs
4) Creativity <ul style="list-style-type: none"> • Meaning of creativity; • Purpose of creativity; • Technique to improve creative thinking skills. 	1 hrs	3 hrs	4 hrs
5) Time Management <ul style="list-style-type: none"> • Definition of time management; • Time wasters; • Effective time management strategic 	1 hrs	3 hrs	4 hrs
6) Team Work <ul style="list-style-type: none"> • Definition of team work • Purpose of team work • Characteristic of champion team • Interpersonal relationship 	1 hrs	3 hrs	4 hrs

खण्ड ख - मोड्युल ३
लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण
Gender Equity and Social Inclusion

खण्ड ख मोड्युल ३: लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (Gender Equity and Social Inclusion)

विवरण (Description): यस मोड्युलमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) का अवधारणाहरू, लैससास मैत्री तालिम र काम गर्ने वातावरण, लैससास आधारित हिंसा र कार्यस्थलमा हुने लैससास आधारित दुर्व्यवहारलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक पर्ने आधारभूत ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।
मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरूले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) का अवधारणाहरू, लैससास मैत्री तालिम र काम गर्ने वातावरण, लैससास आधारित हिंसा र कार्यस्थलमा हुने लैससास आधारित दुर्व्यवहारलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक पर्ने आधारभूत विषयवस्तु र सीपहरू व्याख्या गर्न र प्रयोग गर्न सक्षम हुनेछन्।
कार्यभार: <ol style="list-style-type: none"> १. लैससासका अवधारणालाई बुझ्ने। २. टीभीईटी क्षेत्रमा लैससास मूल प्रवाहीकरण बारे बुझ्ने। ३. कार्यस्थलमा हुने लैंगिक दुर्व्यवहारलाई सम्बोधन गर्ने कार्यविधि बारे बुझ्ने।
समय (Duration): सैद्धान्तिक ६.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १६.० घण्टा

विषयवस्तु	समय		
	सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	जम्मा
लैससासका अवधारणाहरू प्रति परिचित हुनु १. लैससासका अवधारणाहरू बुझ्ने <ul style="list-style-type: none"> • लिंग र लैंगिक • लैंगिक कार्य र विद्यमान सामाजिक प्रणालीमा कार्य विभाजन • लैंगिक समानता/समता • विद्यमान सामाजिक प्रणालीमा सामाजिक बहिष्करण/समावेशीकरणको अवस्था 	१.० घण्टा	२.५ घण्टा	३.५ घण्टा
लैससास मैत्री तालिम र कार्य गर्ने वातावरण प्रति परिचित हुनु २. टीभीईटी क्षेत्रमा लैससास मैत्री काम गर्ने वातावरण बारे बुझ्ने <ul style="list-style-type: none"> • टीभीईटी क्षेत्रमा लैससास सम्बन्धी स्थापित मान्यता वा रुढिवादी धारणा 	०.५ घण्टा	१.० घण्टा	१.५ घण्टा
कार्यस्थलमा हुने लैंगिक दुर्व्यवहारलाई सम्बोधन गर्ने तरिका बारे परिचित हुनु ३. कार्यस्थलमा हुने लैससासमा आधारित दुर्व्यवहार बारे बुझ्नु <ul style="list-style-type: none"> • विभिन्न किसिमका लैससासमा आधारित दुर्व्यवहार (मौखिक, हाउभाउ, शारीरिक, अश्लिल साहित्य वा लिखित र चित्रका प्रकार, मानसिक/भावनात्मक) 	१.० घण्टा	०.५ घण्टा	१.५ घण्टा
४. कार्यस्थलमा हुने लैससासमा आधारित दुर्व्यवहारलाई रोक्ने तरिका (ज्यालादारी रोजगारी र स्वरोजगारी) <ul style="list-style-type: none"> • ज्यालादारी काम वा स्वरोजगारमा हुने लैससासमा आधारित दुर्व्यवहार प्रति सजग हुने। • यौन दुर्व्यवहार बढि हुने क्षेत्रहरू प्रति सजग हुने। • आफ्नो पदको काम र जिम्मेवारीको बारे छर्लङ्ग हुने। • व्यवस्थापन वा वरिष्ठ सहकर्मीहरूसंग विश्वास कायम गर्ने। 	१.० घण्टा	१.० घण्टा	२.० घण्टा

<ul style="list-style-type: none"> • संस्था/कम्पनीको कर्मचारी नीति बारे सजग हुने • गोप्यनीयताको उजुरी गर्ने र परामर्श सहयोग लिने विधिहरू बारे सजग हुने 			
<p>५. वैदेशिक रोजगारी र महिलाहरूका सवालहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> • अवस्था/आवश्यकताहरूको बारे सचेत हुने। • विदेशमा नेपाली महिला कामदारहरू विरुद्ध हुने दुर्व्यवहार बारे सचेत हुने। • महिलाहरू/पुरुषहरू विदेशमा काम गर्दा हुने सवालहरू बारे सचेत हुने। • सरकारले विदेशमा जाने महिलाहरूका लागि गरेका प्रयासहरू बारे सचेत हुने। 	१.५ घण्टा	४.० घण्टा	५.५ घण्टा
<p>६. लैससास आधारित हिंसा विरुद्ध देशको कानून</p> <ul style="list-style-type: none"> • लैससास आधारित हिंसा विरुद्ध देशको कानूनबारे बुझ्ने। 	१.० घण्टा	१.० घण्टा	२.० घण्टा

खण्ड ख मोड्युल ४
उद्यमशीलता विकास
Entrepreneurship Development

खण्ड ख मोड्युल ४: उद्यमशीलता विकास (Entrepreneurship Development)

विवरण (Description): यस मोड्युलमा उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।
मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरूले व्यवसाय सञ्चालन गर्ने निर्णय लिन र व्यावसायिक योजना तयार गरी व्यवसाय सुरु गर्न सक्षम हुनेछन्।
कार्यहरू: १. उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्न निर्णय लिनै Make Decision for establishment of Business Industry २. व्यवसाय योजना तयार गर्ने Prepare Business Plan
समय (Duration): सैद्धान्तिक ३ घण्टा + व्यावहारिक ११ घण्टा = १४ घण्टा

Module: उद्यमशीलता विकास Entrepreneurship Development

Task: १ उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्न निर्णय लिने Make Decision for Establishment of Business Industry

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक २.० घण्टा = ३.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. सम्भावित उद्योग व्यवसायकोसुचीतयार गर्ने । ३. उपयुक्त विकल्प छनौट गर्न तुलनात्मक अध्ययन गर्ने ।<ul style="list-style-type: none"> • स्वमूल्याङ्कन गर्ने । • व्यावसायिक अवस्थाको मूल्याङ्कन गर्ने (SWOT Analysis) । ४. आफ्नो विज्ञता क्षेत्र भित्र पर्ने उपयुक्त उद्योग व्यवसाय छनौट गर्ने । ५. प्रतिवेदन तयार गर्ने । ६. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • औद्योगिक व्यवसाय ऐन <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्न निर्णय लिने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • सम्भावित उद्योग व्यवसायकोसुचीतयार गरेको । • उपयुक्त विकल्प छनौट गर्न स्व मूल्याङ्कन र व्यावसायिक विचारको मूल्याङ्कन गरी तुलनात्मक अध्ययन गरेको । • स्व-मूल्याङ्कन र व्यावसायिक विचारको मूल्याङ्कनको आधारमा आफ्नो विज्ञता क्षेत्र भित्र पर्ने उद्योग व्यवसाय छनौट गरिएको ।	<p>उद्योग व्यवसाय:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिभाषा • उद्योग व्यवसाय, स्वरोजगार र रोजगार बिचको अन्तर • सफल उद्यमीमा हुने गुणहरू • नेपालमा सञ्चालित उद्योग व्यवसायहरू बारे संक्षिप्त जानकारी <p>उद्योगको वर्गीकरण:</p> <ul style="list-style-type: none"> • लघु उद्यम, घरेलु उद्योग, साना उद्योग, मझौला उद्योग र ठूला उद्योग बिचको अन्तर • उर्जामूलक, उत्पादनमूलक, कृषि तथा वन पैदावारमा आधारित, खनिज, पूर्वाधार, पर्यटन, सूचना प्रविधि, संचार प्रविधि तथा सूचना प्रसारण प्रविधिमा आधारित उद्योग र सेवामूलक उद्योग बिचको अन्तर <p>जोखिम र संभावना:</p> <ul style="list-style-type: none"> • स्व-मूल्याङ्कन प्रक्रिया • व्यावसायिक अवस्थाको मूल्याङ्कन (SWOT) र सम्भावित व्यवसायको छनौट प्रक्रिया • जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

औद्योगिक व्यवसाय ऐन, स्वमूल्याङ्कन फाराम, व्यावसायिक विचार मूल्याङ्कन फाराम, प्रतिवेदन फाराम

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

Module: उद्यमशीलता विकास Entrepreneurship Development

Task: २ व्यवसाय योजना तयार गर्ने । Prepare Business Plan

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ९.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने । २. उद्यमीको बारेमा संक्षिप्त उल्लेख गर्ने । ३. व्यवसायको ध्येय, उद्देश्य उल्लेख गर्ने । ४. बजारीकरण योजना बनाउने ।<ul style="list-style-type: none"> • वस्तु वा सेवा पहिचान गर्ने । • व्यवसाय सञ्चालन हुने स्थान र वितरणको माध्यम निर्धारण गर्ने । • लक्षित ग्राहक पहिचान गर्ने । • प्रतिस्पर्धी विश्लेषण गर्ने । • बजार हिस्सा आंकलन गर्ने । • उत्पादन तथा विक्रीको लक्ष्य निर्धारण गर्ने । • विक्री तरिका र प्रवर्धनका उपायहरू निर्धारण गर्ने । ५. उत्पादन योजना तयार गर्ने ।<ul style="list-style-type: none"> • उत्पादन प्रक्रिया र विधि निर्धारण गर्ने । • आवश्यक स्थिर सम्पत्ति निर्धारण गर्ने । • स्थिर सम्पत्तिमा हासकट्टी निर्धारण गर्ने । ६. व्यवसायको सँगठनात्मक र व्यवस्थापन योजना तयार गर्ने ।<ul style="list-style-type: none"> • व्यवसायको स्वामित्वको संरचना निर्धारण गर्ने । • व्यवसायको आन्तरिक व्यवस्थापन संरचना निर्धारण गर्ने । • व्यवसायको बाह्य व्यवस्थापन स्रोत पहिचान गर्ने । • जनशक्तिको आवश्यकता पहिचान तथा निर्धारण गर्ने । • व्यवसायको शीर्षभार खर्चहरू निर्धारण गर्ने । • सञ्चालन योजना (Operation Plan) तयार गर्ने । ७. वित्तीय योजना तयार गर्ने ।<ul style="list-style-type: none"> • कुल आवश्यक पूँजी निर्धारण गर्ने । • पूँजीको स्रोत व्यवस्थापन रणनीति उल्लेख गर्ने । • वित्त जुटाउने रणनीति र ऋण प्राप्ति प्रक्रिया निर्धारण गर्ने । • पारविन्दु विश्लेषण गर्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • नमूना व्यवसाय योजना दिइएको <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): व्यवसाय योजना तयार गर्ने ।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • आफ्नो विज्ञता क्षेत्र भित्र पर्ने उद्योग व्यवसाय छनौट गरिएको । • बजारीकरण योजना समावेश गरिएको । • उत्पादन योजना समावेश गरिएको । • व्यवसायको सँगठनात्मक र व्यवस्थापन योजना समावेश गरिएको • वित्तीय योजना समावेश गरिएको • वित्त जुटाउने रणनीति समावेश गरिएको • पारविन्दु विश्लेषण गरिएको ।	<p>व्यवसाय योजना:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • व्यावसायिक योजनामा समावेश गरिनु पर्ने विवरणहरू • ध्येय, उद्देश्यको परिभाषा, र लेखन प्रक्रिया <p>बजार र बजारीकरण:</p> <ul style="list-style-type: none"> • अवधारणा र महत्व • लक्षित वर्गको परिभाषा र पहिचान प्रक्रिया • प्रतिस्पर्धी पहिचान प्रकृत्या<ul style="list-style-type: none"> ○ बजार हिस्सा आंकलन प्रक्रिया ○ उत्पादन तथा विक्री लक्ष्य निर्धारण प्रक्रिया ○ बजार रणनीति <p>उत्पादन योजना:</p> <ul style="list-style-type: none"> • अवधारणा र आवश्यकता • उत्पादन योजना निर्माण प्रक्रिया, • स्थिर सम्पत्तिको हासकट्टी प्रक्रिया <p>सँगठना र व्यवस्थापन:</p> <ul style="list-style-type: none"> • अवधारणा र आवश्यकता • शीर्षभार खर्च निर्धारण प्रक्रिया सँगठनात्मक र व्यवस्थापन योजना निर्माण प्रकृत्या

<ul style="list-style-type: none"> • उत्पादित वस्तु वा सेवाको मूल्य निर्धारण रणनीति उल्लेख गर्ने । <p>८. प्रतिवेदन तयार गर्ने ।</p> <p>९. कार्य सम्पादनको अभिलेख राख्ने ।</p>		<p>वित्तीय योजना:</p> <ul style="list-style-type: none"> • अवधारणा र आवश्यकता • वित्तीय योजना निर्माण प्रक्रिया वित्त जुटाउने रणनीति र ऋण प्राप्ति प्रक्रिया • पारविन्दु विश्लेषण प्रकृया
--	--	---

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

औद्योगिक व्यवसाय ऐन, नमूना व्यवसाय योजना

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

खण्ड ग – कार्यगत तालिम
Part III – On-the-Job Training

खण्ड ग: कार्यस्थल तालिम (On the Job Training (OJT))

Full Marks: 300

Practical: 2 weeks/576 Hrs.

Description:

On the Job Training (OJT) is a 3 months (12 weeks/72 working days) program that aims to provide trainees an opportunity for meaningful career related experiences by working fulltime in real organizational settings where they can practice and expand their classroom based knowledge and skills before graduating. It will also help trainees gain a clearer sense of what they still need to learn and provides an opportunity to build professional networks. The trainee will be eligible for OJT only after attending the final exam. The institute will make arrangement for OJT. The institute will inform the CTEVT at least one month prior to the OJT placement date along with plan, schedule, the name of the students and their corresponding OJT site.

Objectives:

The overall objective of the On the Job Training (OJT) is to make trainees familiar with firsthand experience of the real work of world as well as to provide them an opportunity to enhance skills.

The specific objectives of On the Job Training (OJT) are to;

- apply knowledge and skills learnt in the classroom to actual work settings or conditions and develop practical experience before graduation
- familiarize with working environment in which the work is done
- work effectively with professional colleagues and share experiences of their activities and functions
- strengthen portfolio or resume with practical experience and projects
- develop professional/work culture
- broaden professional contacts and network
- develop entrepreneurship skills on related occupation.

Activity:

In this program the trainees will be placed in the real work of world under the direct supervision of related organization's supervisors. The trainees will perform occupation related daily routine work as per the rules and regulations of the organization.

Potential OJT Placement Sites:

The nature of work in OJT is practical and potential OJT placement site should be as follows;

- Collection, Classification and Processing of the different Waste materials

Requirements for Successful Completion of On the Job Training:

For the successful completion of the OJT, the trainees should;

- submit daily attendance record approved by the concerned supervisor and minimum 72 working days attendance is required
- maintain daily diary with detail activities performed in OJT and submit it with supervisor's signature
- prepare and submit comprehensive final OJT completion report with attendance record and diary
- secured minimum 60% marks in each evaluation

Complete OJT Plan:

SN	Activities	Duration	Remarks
1	Orientation	2 days	Before OJT placement
2	Communicate to the OJT site	1 day	Before OJT placement
3	Actual work at the OJT site	12 weeks/480 hours	During OJT period
4	First-term evaluation	one week (for all sites)	After 2 to 3 weeks of OJT start date
5	Mid-term evaluation	one week (for all sites)	After 8 to 9 weeks of OJT start date
6	Report to the parental organization	1 day	After OJT placement
7	Final report preparation	5 days	After OJT completion

- First and mid-term evaluation should be conducted by the institute.
- After completion of 3 months OJT period, trainees will be provided with one week period to review all the works and prepare a comprehensive final report.
- Evaluation will be made according to the marks at the following evaluation scheme but first and mid-term evaluation record will also be considered.

Evaluation Scheme:

Evaluation and mark distribution are as follows:

S.N	Activities	Who/Responsibility	Marks
1	OJT Evaluation (should be three evaluation in three months –one evaluation in every month)	Supervisor of OJT provider	200
2	First and mid- term evaluation	The Training Institute	100
	Total		300

Note:

- Trainees must secure 60 percent marks in each evaluation to pass the course.
- Representative of CTEVT, Regional offices and CTEVT constituted technical schools will conduct the monitoring & evaluation of OJT at any time during the OJT period.

औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials)

(२० प्रशिक्षार्थीकोलागि)

व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (Personal Protective Equipment)

क्र.सं.	विवरण	स्पेशिफिकेशन	एकाइ	परिमाण
1.	ह्याट (Helmate)		Pcs	२२
2.	सुरक्षा चस्मा (Safety Goggles)		Pcs	२२
3.	औपचारिक पोशाक		Pcs	२२
4.	एप्रोन (Apron)	कटन	Pcs	२२
5.	पन्जा (Gloves)	कुचालक युक्त	Set	२२
6.	जुता (safety boot)	कुचालक युक्त	Pair	२२
7.	सुरक्षा डस्ट माक्स (Safety dust mask)		Pcs	२२
8.	First aid box		PCS	२

औजार र उपकरण सामग्रीहरू (Tools and Equipment)

क्र.सं.	विवरण	स्पेशिफिकेशन	एकाइ	परिमाण
1.	कुचो		Set	२२
2.	झाडु		PCS	२२
3.	फोहोर संकलन गर्ने रिक्सा		PCS	२२
4.	खर्पन		Set	२२
5.	सावेल		PCS	२२
6.	प्लाष्टिक झोला		PCS	२२
7.	फोहोर टिप्ने चिम्टा		Set	२२
8.	तौल नाप्ने डिजिटल मेसिन		PCS	२
9.	चक्रु		Set	२२
10.	बोरा		PCS	२२
11.	प्याकजिड मेसिन		PCS	२
12.	लेवलिड मेसिन		PCS	२
13.	कोदालो		PCS	२२
14.	गैचीं		PCS	४
15.	ट्रली		Set	४
16.	पोर्टेबल ग्यास मोनिटर		PCS	२
17.	कुटो		PCS	२२
18.	स्टिकर		PCS	२२
19.	खाक्सी		PCS	१०
20.	टेप		PCS	५
21.	बोतल		PCS	१०
22.	Tractor		Set	२२
23.	Conveyor belt		PCS	२२
24.	Trommel (Sorting Machine)		PCS	२२
25.	Hydraulic Baling Machine		PCS	४
26.	Plastic Shredder machine		PCS	४

क्र.सं.	विवरण	स्पेशिफिकेशन	एकाइ	परिमाण
27.	Plastic Extruder		PCS	४
28.	7 different Grade of Plastics		PCS	२२
29.	Sack		PCS	२२
30.	Container		PCS	२२
31.	Tarpaulin Cover		PCS	२२
32.	Composting Bins		PCS	४
33.	Vermi Compost		Set	१
34.	Multimeter		Set	४
35.	Screw Driver Set		PCS	१०
36.	Electric Tester		PCS	२
37.	Digital Weigh Machine		PCS	२
38.	Soldering Iron Set		PCS	२
39.	Pliers		Set	१०
40.	Wrench Set		PCS	२
41.	Adjustable Wrench		PCS	२
42.	Hammer		PCS	२
43.	Electric Cutter		PCS	२२
44.	Electric Grinder		Set	५
45.	Welding Machine		Set	१
46.	Electric Drill		Set	१
47.	Electric Blower		PCS	१
48.	Allen- Key		Set	२
49.	Wire Cutter		PCS	१०
50.	Gel bait		PCS	२
51.	Rodenticides		PCS	५
52.	Construction tools		Set	५
53.	Basic hand tools		Each 1	१
54.	Clamp		PCS	१०
55.	HDP Pipe		PCS	१०
56.	Multimeter		PCS	५
57.	Suction Pump		PCS	२
58.	Manhole Cover Remover		PCS	२
59.	Sewer rods		PCS	२
60.	Gas detector		PCS	२
61.	PH meter		Roll	१०
62.	Water Quality testing Kits		Set	२
63.	Vaccum Pump		PCS	२
64.	Drum Trolley		PCS	२
65.	Spill Tray		PCS	२२
66.	Funnel With lid		PCS	५

67.	Magnifying Glass		PCS	୧
-----	------------------	--	-----	---

आवश्यक स्टेसनरीहरू (Stationery)

पेशा: व्यावसायिक फोहोरमैला व्यवस्थापन प्राविधिक (Professional Waste Management Technician.)
अवधि: १६९६ घण्टा
समूहको आकार: २० जना

क्र.सं.	विवरण	परिमाण	कैफियत
1.	इजेलबोर्ड र फिलपचार्ट पेपर	आवश्यकता अनुसार	
2.	इन्डेक्स फाईल	२ थान	३ ईन्च
3.	इरेजर	३ दर्जन	
4.	करेक्शन पेन	१ दर्जन	
5.	कैची	१ थान	पेपर काट्ने
6.	क्याल्कुलेटर	१ थान	साइन्टिफिक
7.	ग्लु स्टिक	३ थान	
8.	डटपेन्/जेलपेन	४ दर्जन	
9.	नेपाली फाईल	१ दर्जन	फाईल तुना समेत
10.	पन्चिड मेसिन	१ थान	
11.	पमनिन्ट मार्कर	१ दर्जन	चेजेल टिप्स
12.	पिन बोर्ड, फ्ल्यास कार्ड र पिन	आवश्यकता अनुसार	पिनबोर्ड पिन
13.	पेन्सिल	३ दर्जन	
14.	पेपर कटर	२ थान	१८ एम.एम.
15.	पेपर कटर बोर्ड	१ थान	
16.	फाइल	आवश्यकता अनुसार	
17.	फोटोकपी पेपर	१ रिम/थान (५०० वटा)	A4/75 gram
18.	बाइन्डिङ्ग टेप	१ थान	१ ईन्च
19.	बोर्ड मार्कर	२ दर्जन	
20.	रिङ्ग फाईल	४ थान	
21.	सार्पनर ठूलो	२ थान	
22.	साइन पेन	३ दर्जन	
23.	सेलो टेप	२ दर्जन	
24.	स्केच प्याड/कापी	२ दर्जन	
25.	स्केल (१२ ईन्च)	२ दर्जन	
26.	स्टेप्लर मेसिन र पिन	२ थान	
27.	हाईलाईट पेन	३ थान	
28.	हाजिर कपी	१ थान	
29.	हाइट बोर्ड (3X5feet)	१ थान	
30.	डस्टर	२ थान	

पूर्वाधार तथा सुविधाहरू (Infrastructure and Facilities)

पेशा: व्यावसायिक फोहोरमैला व्यवस्थापन प्राविधिक (Professional Waste Management Technician.)
अवधि: १६९६ घण्टा
समूहको आकार: २० जना

क्र.सं.	मानक/विधि	सूचकाङ्क (अनिवार्य)	कैफियत
१.	कक्षाकोठा र बस्ने तथा लेखे सुविधा (फर्निचर)	<ul style="list-style-type: none"> पर्याप्त प्रकाश, उपयुक्त तापक्रम र भेन्टिलेशन साथै ध्वनि नियन्त्रणको व्यवस्था भएको कक्षाकोठा (२२ वर्ग मी.) कामको प्रकृति अनुसार वयस्क तथा आवश्यक औजार विशेष क्षमता भएका प्रशिक्षार्थीलाई सजिलोसँग बस्न र लेख्न मिल्ने फर्निचरहरू (कम्तिमा २० सेट) स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको सुनिश्चितता 	
२.	अभ्यासस्थल (प्रयोगशाला, कार्यशाला अथवा कार्यस्थल) र बस्ने तथा लेखे सुविधा (फर्निचर)	<ul style="list-style-type: none"> कामको प्रकृति अनुसार पर्याप्त प्रकाश, उपयुक्त तापक्रम र भेन्टिलेशन साथै ध्वनि नियन्त्रणको व्यवस्था भएको अभ्यासस्थल (क्षेत्रफल कम्तीमा २२ वर्ग मी.) स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको सुनिश्चितता प्रयोगात्मक अभ्यास गर्दा व्यक्ति पिच्छे सामग्रीहरू सेतो पाटी अथवा इजेलबोर्ड/पिनबोर्ड र मार्कर/फिलपचार्ट पेपर/मेटाकार्ड 	
३.	पिउने पानीको व्यवस्था	पिउने पानीको पर्याप्त व्यवस्था भएको	
४.	शौचालयको व्यवस्था	महिला, पुरुष लगायत सबैको लागि सफा र व्यवस्थित शौचालयको व्यवस्था भएको	
५.	फायर एस्टिङ्गुइसर (Fire Extinguisher) र प्राथमिक उपचार बाकस	फायर इस्टिङ्गुइसर र प्राथमिक उपचार बाकसको व्यवस्था र सुलभ पहुँच भएको	
६.	पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> प्रत्येक प्रशिक्षार्थीलाई एक-एक सेट व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण र आधारभूत औजार सहितको टुलबक्स प्राथमिक उपचार किट बाकस सुरक्षासँगसम्बन्धित दृश्य सामग्रीहरू 	
७.	प्रशिक्षक	पाठ्यक्रममा निर्धारण गरिए बमोजिम	
८.	प्रशिक्षार्थी वा सहभागी	पाठ्यक्रममा निर्धारण गरिए बमोजिम	
९.	औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू	पाठ्यक्रममा निर्धारण गरिए बमोजिम	
१०.	कार्यस्थलमा व्यावहारिक सीपको प्रयोग	वास्तविक कार्यक्षेत्रमा क्षमता/सीपको प्रदर्शन गर्ने गरी भ्रमण (Industry exposure) को व्यवस्था गरिएको	
११.	मूल्यांकन	<ul style="list-style-type: none"> सबै योजनाका लागि मूल्याङ्कन मानक योजना अनुसारको मूल्याङ्कन प्रणाली 	

आभार (Acknowledgements)

यो पाठ्यक्रम निर्माण गर्न आफ्नो बहुमूल्य समय र विशेषज्ञता प्रदान गर्नु हुने उद्योग व्यवसाय, तालिम प्रदायक संस्था तथा अन्य निकायहरूका तपसिलमा उल्लेखित विज्ञ प्रतिनिधिहरू प्रति प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछ।

क्र.सं.	नाम	संस्था/निकाय/ठेगाना	कैफियत
१.	सुभास चन्द्र खरेल	बन्यजन्तु संरक्षण संघ नेपाल, भक्तपुर	
२.	रोनिश शाक्य	ओराकल नेपाल प्रा.लि. भक्तपुर	
३.	पुन भैल	ओराकल नेपाल प्रा.लि. भक्तपुर	
४.	सानु मैया महर्जन	काठमाण्डौ महानगरपालिका, बातावरण व्यवस्थापन विभाग, काठमाण्डौ,	
५.	वृन्दा देवान	वाइल्डलाईफ कन्सर्भसन नेपाल, बालुवाटार, काठमाण्डौ	
६.	आशिष खनाल	ग्लोबल रिसर्च इन्ष्टिच्यूट अफ ट्रेनिङ्ग सेन्टर, काठमाण्डौ	
७.	टिकाराम दाहाल	नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि.	
८.	राम चरित्र शाह	जनस्वास्थ्य तथा वातावरण प्रवर्द्धन केन्द्र, ललितपुर	
९.	पंकज पंजियार	डोको रिसाइकल प्रा.लि. भक्तपुर	
१०.	धन प्रसाद आचार्य	अध्यक्ष, फोहरमैला व्यवस्थापन संघ नेपाल, काठमाण्डौ	
११.	सृष्टि श्रेष्ठ	काठमाण्डौ महानगरपालिका वातावरण व्यवस्थापन विभाग, काठमाण्डौ	
१२.	न्यूटन झा	एन एण्ड एन कम्पनी प्रा.लि., ललितपुर	
१३.	अनिशा महर्जन	फोहरमैला व्यवस्थापन संघ नेपाल, काठमाण्डौ	
१४.	प्रियंका महत्तो	डोको रिसाइकल प्रा.लि. भक्तपुर	
१५.	रोजिना आचार्य	डोको रिसाइकल प्रा.लि. भक्तपुर	
१६.	तेज प्रकाश सापकोटा	नेपाल बनेपा बहुप्राविधिक शिक्षालय, काभ्रे	
१७.	धुर्व अर्याल	सिनर्जी नेपाल, धुम्बराही, काठमाण्डौ	
१८.	सन्तोष कुमार महत्तो	डोको रिसाइकल प्रा.लि. भक्तपुर	
१९.	देवकी न्यौपाने	महिला वातावरण समुह, काठमाण्डौ	
२०.	नविन विकास महर्जन	प्राविधिक सल्लाहकार, फोहरमैला व्यवस्थापन संघ नेपाल, काठमाण्डौ	
२१.	प्रा.डा. रेजिना मास्के	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, सेन्टरल डिपार्टमेन्ट अफ इन्भारोमेन्ट साइन्स, पुल्चोक	
२२.	लिला प्रसाद दवाडी	सिर्जन सिप सेवा प्रा.लि, ललितपुर	
२३.	राम कुमार धिमिरे	कान्तिपुर सिसडोल वातावरण प्रा.लि, काठमाण्डौ	
२४.	बबरमान तामाङ्ग	क्रियटिभ सरसफाई प्रा.लि, काठमाण्डौ	
२५.	मित्र प्रसाद धिमिरे	परिवर्जन सेवा प्रा.लि, काठमाण्डौ	
२६.	प्रतिक बज्राचार्य	नेपाल इन्जिनियरिङ कलेज, काठमाण्डौ	
२७.	रामेश्वर पोखेल	प्राक्टिकल वेष्ट सोलुसन प्रा.लि, काठमाण्डौ	
२८.	बासुदेव उप्रेती	पूर्व अध्यक्ष, फोहरमैला व्यवस्थापन संघ, काठमाण्डौ	
२९.	गणेश दाहाल	हिमालयन वातावरण संरक्षण प्रा.लि.,टोखा, काठमाण्डौ	
३०.	लक्ष्मी प्रसाद गेलाल	नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि., ललितपुर	
३१.	राजेन्द्र पोखेल	नेपाल वातावरण सिर्जना प्रा.लि.,नागार्जुन, काठमाण्डौ	
३२.	पदम थापा	क्लिन नेपाल प्रा.लि.,किर्तिपुर, काठमाण्डौ	
३३.	लक्ष्मण सिवाकोटी	सर्वकल्याण वातावरण सेवा प्रा.लि.,चन्द्रागिरी, काठमाण्डौ	

३४.	नारद गिरी	जनजागरूक वातावरण संरक्षण प्रा.लि.,काठमाडौं	
३५.	गणेश उप्रेती	वातावरण संरक्षण अभियान, काठमाडौं	
३६.	शंकर बस्नेत	मनोहरा सेवा प्रा.लि., काठमाडौं	
३७.	केदार खत्री	तारकेश्वर सरसफाई प्रा.लि., काठमाडौं	
३८.	दुर्गा देवी दुलाल	वानेश्वर महिला वातावरण सेवा प्रा.लि.,काठमाडौं	
३९.	रमेश नेवा: खडगी	कान्तिपुर सिसडोल वातावरण प्रा.लि., काठमाडौं	
४०.	नवराज आचार्य	बहुउद्देशीय क्लिनिङ्ग सर्भिस प्रा.लि., ललितपुर	
४१.	भिम प्रसाद दाहाल	नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि., भक्तपुर	
४२.	चन्द्र प्रसाद उप्रेती	कालिन्चोक वातावरण सर्भिस प्रा.लि., काठमाडौं	

त्यसैगरी यो पाठ्यक्रम निर्माणमा ENSSURE परियोजनाबाट प्राप्त आर्थिक सहयोग प्रति पनि प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछ ।

Council for Technical Education and Vocational Training (CTEVT)

Madhyapur Thimi-I 7, Sanothimi, Bhaktapur, Nepal

P.O.Box No. 3546, Kathmandu, Tel#6630408, 6630769, 6631 458,

Web: <http://www.ctevt.org.np>

Email: curriculum@ctevt.org.np, info@ctevt.org.np